

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Ochrana práv dítěte – odebrání dítěte z rodiny

Vypracovala:

Bc. Lucie Budajová

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jana Borská

Litoměřice 2010

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma Ochrana práv dítěte – odebrání dítěte z rodiny jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce JUDr. Jany Borské a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konce práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Litoměřicích dne 30. 3. 2010

.....

Lucie Budajová

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych ráda poděkovala JUDr. Janě Borské za odborné vedení, všestranné rady a odbornou pomoc při zpracování diplomové práce.

Ochrana práv dítěte – odebrání dítěte z rodiny

Children`s rights protection – taking the child away from the family

SOUHRN

Práce je zaměřena na shrnutí institutu ochrany práv dítěte, když zásadní postulát, který by měl být jejím výsledkem je ten, že v jakékoliv době se jedná o primární záležitost, která vyžaduje trvalé pozornosti.

V úvodu je krátký historický exkurz, který shrnuje a popisuje samotný pojem dítěte a postavení dítěte v některých historických údobích.

Obširně se diplomová práce věnuje zhodnocení právní úpravy ochrany práv dítěte, která je obsažena především Úmluvě o právech dítěte, Zákoně o rodině a Zákoně o sociálně právní ochraně dětí. Tato část je rozšiřována o charakteristiku a postavení nejdůležitějších orgánů z hlediska ochrany práv dítěte, když je završena samostatnou kapitolou, která je zaměřena na postavení nebo zákonných zástupců dítěte. Spolu s tím je zde řešena zákonná možnost odebrání dítěte z rodiny za podmínek stávající právní úpravy.

Závěr je zaměřen na statistické ukazatele vztahující se k ochraně práv dítěte a na možnosti zvýšení právě ochrany práv dítěte. Statistické ukazatele jsou skutečnými údaji, které vychází z veřejně přístupných zdrojů.

Práce je doplněna v poslední kapitole přílohami, které mají bezprostřední vztah k jejímu obsahu.

SUMMARY

The diploma work is focused on recapitulation of the Institute of protection of children's rights, reminiscent of the basic postulate which should be its own result, respectively as for the prime matter requiring permanent attention or publicity.

Preliminary there is a short historical excursus that describes and recapitulates the term of a child itself and his or her position in various historical periods.

The diploma work dwells to legal regulations of protection of children's rights' analysis included especially in the Treaty of children's rights, the Family Act and the Socio-legal protection of children's Act. This part is replenish with characteristic and explanation of the most important authorities' position in light of protection of children's rights. Coupled with it the legal possibility of children's withdrawal from families under the conditions of current legal regulations is being solved.

Final conclusion is focused on statistical index relating to protection of the children's rights and to possibilities of its increase. The statistic index represents a real fact flowing from publicly accessible sources.

The diploma work is completed with its special sections at the end that have immediate relation to the whole content.

KLÍČOVÁ SLOVA

dítě, ochrana práv dítěte, rodiče, rodina, zákonný zástupce, opatrovník, opatrovnický soud, Úmluva o právech dítěte, sociálně-právní ochrana, Policie ČR, obecní úřad s rozšířenou působností, ochranná výchova

KEY WORDS

Court of guardianship, child ,family, guardian, municipal office with broad competence, parents, Police of the Czech republic, protecting education, protection of children's rights, socio-legal protection, statutory agent, Treaty of children's rights

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	12
3	LITERÁRNÍ REŠERŠE	13
4	HISTORICKÝ EXKURZ	14
4.1	První právní zmínky o dítěti.....	14
4.2	Antika a středověk	14
4.3	Historie na území Rakouska Uherska	14
4.4	Úprava ochrany práv dítěte z hlediska celosvětového.....	15
5	PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY PRÁV DÍTĚTE	16
5.1	Obecně k právní úpravě	16
5.2	Úmluva o právech dítěte	16
5.2.1	Obecně o textu	16
5.2.2	Pojem dítě	17
5.2.3	Právo dítěte na život.....	17
5.2.4	Oddělení dítěte od rodičů	18
5.2.5	Svoboda projevu dítěti	18
5.2.6	Zásahy do soukromí dítěte	19
5.2.7	Odpovědnost vůči dítěti, náhradní péče.....	20
5.2.8	Děti duševně a tělesně postižené.....	22
5.3	Zákon o rodině	25
5.4	Zákon o sociálně-právní ochraně dětí	26
5.4.1	Obecná charakteristika	26
5.4.2	Pojem sociálně-právní ochrany dětí.....	26
5.4.3	Základní zásady sociálně-právní ochrany	27
5.4.4	Postavení obecního úřadu	28
5.4.5	Další orgány podle zákona	29
5.4.6	Opatření na ochranu dětí	30
5.4.7	Zařízení sociálně-právní ochrany.....	31
5.4.8	Závěr a souhrn k zákonu	31
6	ORGÁNY A JEJICH POSTAVENÍ Z HLEDISKA OCHRANY PRÁV DÍTĚTE.....	33
6.1	Úvod.....	33
6.2	Obecní úřady	33
6.2.1	Vedení evidence	35
6.3	Krajské úřady	35
6.3.1	Oblast náhradní rodinné péče.....	36
6.4	Ministerstvo práce a sociálních věcí	36
6.5	Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.....	36
6.6	Soudy a Policie ČR	37
6.6.1	Oblast soukromého práva.....	37
6.6.2	Oblast trestního práva	39
7	POSTAVENÍ RODIČŮ NEBO ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ DÍTĚTE	40
8	STATISTICKÉ UKAZATELE VE VZTAHU K OCHRANĚ PRÁV DÍTĚTE... ..	41
8.1	Praktická část	41
8.1.1	Souhrnná statistika Klokánků v roce 2008	41
8.2	Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2008	41
8.2.1	Důvody k přijetí do Klokánků v roce 2008.....	42
8.2.2	Odchody dětí z Klokánků v roce 2008.....	43

8.3	Souhrnná statistika Klokánků za rok 2007	45
8.3.1	Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2007	45
8.3.2	Důvody k přijetí do Klokánků v roce 2007.....	46
8.3.3	Odchody dětí z Klokánků v roce 2007.....	48
8.4	Souhrnná statistika Klokánků za rok 2006	50
8.4.1	Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2006	50
8.4.2	Důvody k přijetí do Klokánků v roce 2006.....	51
8.4.3	Odchody dětí z Klokánků v roce 2006.....	52
8.5	Souhrnná statistika Klokánků za rok 2005	53
8.5.1	Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2005	53
8.5.2	Důvody k přijetí do Klokánků v roce 2005.....	54
8.5.3	Odchody dětí z Klokánků v roce 2005.....	57
8.5.4	Vybrané statistické údaje o výkonu sociálně-právní ochrany dětí.....	59
8.5.5	Statistický výkaz – mravnostní činy od 1.1. 2009 do 31. 8. 2009	60
8.5.6	STATISTICKÝ VÝKAZ – POROVNÁNÍ ZA OBDOBÍ 1. 1. 08 – 1. 1. 09	61
8.5.7	Zhodnocení statistických údajů.....	61
9	MOŽNOST ZVÝŠENÍ OCHRANY PRÁV DÍTĚTE.....	62
9.1	Obecný úvod	62
9.2	Úvahy de lege ferenda.....	62
10	ZÁVĚR	64
11	SEZNAM LITERATURY	66
12	PŘÍLOHY	67
12.1	Příloha č. 1	67
12.2	Příloha č. 2	70
12.3	Příloha č. 3	80
12.4	Příloha č. 4	96
12.5	Příloha č. 5	103
12.6	Příloha č. 6	105
12.7	Příloha č. 7	124

1 ÚVOD

Snahou každého státu nebo jiného lidského společenství je bezesporu jeho rozvoj. Takový rozvoj je možný pouze tehdy, pokud se společenství bude rozšiřovat a bude tedy mít své pokračovatele – tedy děti. To je jeden ze základních důvodů, který již odpradáвна vede k ochraně práv dítěte, zjednodušeně řečeno osoby mladší zpravidla osmnáct let věku.

Každý stát z hlediska své vnitrostátní právní úpravy může mít drobné odlišnosti v úpravě institutu ochrany práv dítěte, avšak drtivá většina států světa je signatáři Úmluvy o ochraně práv dítěte. Přirozeně mezi ně patří i Česká republika.

Česká právní úprava ochrany práv dítěte je úpravou značně propracovanou a podrobnou a to může v jistém slova smyslu být na překážku samotné její podstatě. Někdy se totiž může taková úprava zdát značně byrokratická v tom směru, že ztěžuje samotný výkon ochrany práv dítěte.

S dalším rozvojem společnosti přichází další rizika, která mohou omezovat ochranu práv dítěte a proto je možno říci, že se jedná o trvalý proces takové ochrany, která musí reagovat na společenské změny, ale rovněž i na změny třeba biologického nebo technického charakteru. Zde je potřebné odkázat například na otázku umělého oplodnění, na větší informovanost i malých dětí s ohledem na technické vymoženosti ve formě internetu apod. S většinou takových novot si zákonná úprava ví rady, ale s přibývajícím počtem takových případů bude rozhodně nutno zvažovat změnu stávající právní úpravy.

Přes všechno uvedené výše však by nemělo zůstat nepovšimnuto, že základní ochrana práv dítěte se musí odvíjet a zůstávat na straně rodičů. Ti jsou prvním „vztyčným bodem“ s okolním světem a ti by měli být jakýmsi „narázníkem“ proti ústrkům a bezpráví. Pokud tento vztah nefunguje, je zcela nezbytné, aby nastoupila k ochraně práv dítěte státní moc a je lhostejno, zda ze strany především obce s rozšířenou působností, nebo Policie ČR. Pokud i přes tyto zásahy ochrana práv dítěte je stále narušena, musí nastoupit další nezávislá moc ve státě, a to moc soudní. Ačkoliv jsme svědky jistých excesů i ze strany moci soudní, je nezbytné konstatovat, že tato moc soudní jedná vždy v mezích zákona a pokud se nám nezdá některé její rozhodnutí, je tomu tak zhusta proto, že ČR je vázána dalšími mezinárodními smlouvami, které mohou být někdy chápány jako „bezcitné“. Takové postoje však mohou mít svůj obraz v historických přežitcích v tom směru, že dítě má být vždy u matky apod.

Existuje řada odborných komisí a odborníků na tuto oblast práva, avšak do budoucna zůstává největším a dosud nevyřešeným problémem především otázka vynutitelnosti rodičovské zodpovědnosti ze strany jednoho či dvou rodičů vůči dítěti. To je nutno považovat za stěžejní záležitost, která dosud není náležitě respektive vůbec řešena a možná by si zasloužila mnohem větší pozornost, než například aktuálně probírané stanovení výše výživného jakýmsi tabulkovým systémem. Podstata problému totiž spočívá v tom, že nelze stanovit vynutitelné plnění rozsudkem soudu pro každou jednotlivou rodičovskou povinnost vůči dítěti například tehdy, když druhý z rodičů, s kterým dítě žije, je dlouhodobě nemocný, nebo nemá možnost se po přechodnou dobu o dítě starat. V tomto směru ani podrobná právní úprava nedává náležitý návod, jak postupovat. Možná by bylo vhodné, aby zákonodárce uvažoval o kvalifikované skutkové podstatě nového trestného činu, když represe by mohla být jednou z cest nápravy.

Je třeba mít na zřeteli, že ochrana práv dítěte musí být pro každý stát prioritním zájmem, neboť bez takové ochrany stát nemůže do budoucna ani fungovat.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Práce je zaměřena na zhodnocení a popis ochrany práv dítěte v České republice a na možnosti odebrání dítěte z rodiny. Nejedná se o ryze odbornou publikaci, ale spíše o souhrnný text, který by mohl určitým beletristickým způsobem seznámit širokou veřejnost s problematikou, která se na první pohled může zdát všem zcela jasná a srozumitelná. Cílem je rovněž odstranit určité zažitě stereotypní způsoby myšlení a nahlížení na danou problematiku, když velmi často jsme svědky toho, že ochrana práv dítěte se jeví jako nadmíru velká a neustále prezentovaná všemi médii. Protože v podstatě opak je pravdou, měla by tato práce cíleně směřovat k tomu, aby každý čtenář pochopil, že je nutné o ochraně práv dítěte hovořit stále.

Metodicky je práce členěna tak, že obsahuje nejprve krátký historický vývoj vůbec samotného pojmu dítě a nastiňuje vznik ochrany práv dítěte. Dále popisně zobrazuje právní úpravu ochrany práv dítěte a následně orgány a jejich postavení z hlediska ochrany dítěte. Samostatně je řešeno postavení rodičů, nebo zákonných zástupců při ochraně práv dítěte. Popisná část je doplněna o statistické ukazatele, které vychází ze statistik příslušných státních a případně soudních orgánů. Závěr se soustřeďuje na zvýšení ochrany práv dítěte s tím, že uvádí některé v úvahu přicházející způsoby.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

Ochrana práv dítěte je oblast celospolečenských vztahů, která je široce diskutovaná a v podmínkách České republiky podrobně upravena. To však neznamená, že je oblastí uzavřenou, která by stála mimo vývoj společnosti.

Práce proto vychází z aktuálně známých a nových poznatků, které byly čerpány nejenom z vnitrostátních subjektů, ale i z mezinárodních zdrojů. Téma ochrany práv dítěte je velmi frekventovaná oblast, ke které lze nalézt dostatek literatury, a to nejenom ryze právně odborné, ale i takové, která pojednává například o činnosti „záchytných organizací“, jako je například Klokánek. Proto i tato práce má svoji praktickou část, která srovnává statisticky dostupné ukazatele, které lze použít i některými orgány nebo organizacemi. Přílohy dokreslují celkové vyznění diplomové práce, neboť i ony ukazují mnohost názorů a širokou škálu činností směřujících k jedinému cíli, kterým je právě ochrana práv dítěte.

4 HISTORICKÝ EXKURZ

4.1 První právní zmínky o dítěti

Pojem dítěte je znám dlouho do minulosti avšak na dítě, jako speciální kategorii lidských bytostí je pro lidstvo záležitostí poměrně moderní. Zvláštní ochrana práv dítěte nebyla v vůbec rozhodně samozřejmostí. Příkladem může být nejstarší právní předpis na světě tzv. Chammurabiho zákoník, jež nechal vytesat do dioritové stély šestý panovník starobabylonské říše Chammurabi (1728 – 1686 př. n. l.) a je souhrnem trestního i občanského práva. Ten byl objeven v Susách roku 1901. Nalezneme v něm ustanovení týkající se dětí, nejedná se však o zvláštní přístup ke kategorii dětí, ale o řešení vztahů mezi jednotlivými vrstvami obyvatelstva, v rámci vyjmenovaných případů. Zajímavé je například to, že odvěta v duchu zásady „oko za oko, zub za zub“ se týká téměř výlučně synů. Speciální ustanovení se týká výhradně dětí vstupujících do majetkových vztahů a do dědictví. Nicméně děti byly majetkem svých otců, kteří s nimi mohli nakládat dle svého uvážení. Zákoník postihuje pouze zneužívání dcer otcem: „...Jestliže se někdo vyspal se svou dcerou, bude tento člověk vyloučen z občiny...“

4.2 Antika a středověk

V antice, tedy nejstarší evropské civilizaci, se lišilo postavení dětí v Řecku a v Římě. V případě starověkého Řecka můžeme postihnout dokonce rozdíly ve vnímání dětí mezi jednotlivými městskými státy. Jedná se především o Athény a Spartu.

Ve starověkém Římě a v jeho právním systému neexistovalo rovněž zvláštní právo pro děti. Ty spadaly spolu s ostatními členy domácnosti pod pravomoc „pater familias“, jenž měl právo soudit všechny členy své domácnosti, nešlo pouze o příbuzné, ale také o otroky a propuštěnce a v dobách archaických to mohlo být i rozhodnutí absolutní, tedy trest smrti. Dětství chlapců končilo ve 12 letech, kdy odkládali ochrannou bulu a vstupovali do řad občanů zápisem v chrámu. Dívky po uzavření sňatku opouštěly otcovskou či bratrskou domácnost a vstupovaly pod paterniální právo svého muže či jeho otce.

Ve středověku se děti vnímaly v souvislosti s narozením – křest a jeho nutnost v případě ohrožení života. Dětství a vnímání jedince jako bytosti chráněné končilo velice záhy.

Poměrně často však docházelo k vraždám čerstvě narozených nemanželských dětí. Jedná se o děti řádně narozené v postavení levobočků, ve středověku běžně nazývaných bastardků, bylo nezávidění hodné až do 20. století a to dokonce i v případě, že se jednalo o neoficiální potomky korunovaných hlav. Mállokterý se mohl těšit takové přízni svého otce jako například vévoda opavský Mikuláš, jehož se otec Přemysl Otakar II. dokonce pokusil zlegitimizovat, ovšem zde byla situace zvláštní absencí oficiálního syna.

4.3 Historie na území Rakouska Uherska

Ani právo trestní a hrdelní nebralo ohledy na dětské pachatele a docházelo i k popravám z dnešního pohledu nezletilých viníků, kteří byli běžně podrobováni právu útrpnému – podrobovat dětské viníky tortuře ukončila až doba osvícenství a vznik občanské společnosti (Tereziánský zákoník). Až do 16. století měla katolická církev výlučně v rukou zákonodárství ve věcech manželských a rodinných. Po vzniku ČSR bylo recepční normou převzato občanské právo platné v Rakousku-Uhersku, tedy Všeobecný občanský zákoník rakouský z roku 1811 a jeho novely. Rovněž byla převzata

Manželská novela zákonem č. 320/1919 Sb. Vztah rodiče a dětí upravovala „otcovská moc“, což bylo nadřizené postavení muže v rodině. Pokud nebyl otec, nebo byl zbaven otcovské moci, vykonával jí poručník. Zásadně se však rozlišovalo mezi dětmi narozenými v manželství a mimo něj a to až do 1. 1. 1956, kdy vyšel Zákon o právu rodinném. Jím došlo ke zrovnoprávnění muže a ženy, dětí narozených mimo manželství a zavedení moci rodičovské.

4.4 Úprava ochrany práv dítěte z hlediska celosvětového

Až Deklarace práv dítěte přijatá Valným shromážděním Organizace Spojených národů 20. listopadu 1959 vyjadřuje mimo jiné názor, že "dítě pro svou tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením i po něm", navazuje tak mimo jiné na Ženevskou deklaraci práv dítěte z r. 1924.

Aktuální charakteristiku pojmu dítě můžeme najít nejpřesněji a nejdůležitěji v zákoně číslo 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších změn a doplňků, když bližší identifikaci pojmu dítě řeší tato práce v kapitole 5.4.2.

5 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY PRÁV DÍTĚTE

5.1 Obecně k právní úpravě

Česká republika patří v rámci celosvětového měřítko i v rámci zemí EU k těm, které věnují ochraně práv dítěte nejenom zvýšenou pozornost, ale i samostatnou úpravu v rámci řady zákonných a podzákonných norem. Je potřeba říci, že v souladu se systémem právního řádu v republice jsou i tyto specifické normy v subsidiárním postavení, kdy právní normy nejvyšší právní síly stanoví základní principy, které jsou následně rozváděny v zákonech a následně v dalších prováděcích předpisech.

Ochrana práv dítěte je široký pojem, na který lze nahlížet z několika úhlů pohledu. Pozornost můžeme zaměřit na legislativní pohled, sociální pohled, sociologický pohled, trestně právní pohled, obecně filozofický a řadu dalších. Za rozhodující by však měl být považován přímý pohled právě dítěte na své postavení ve společnosti, což se ne vždy daří. Objektivně je potřeba sdělit, že stávající legislativní rámec poskytuje dostatečnou ochranu právům dítěte. Nedostatky lze spatřovat spíše v rigidnosti postupů jednotlivých dotčených subjektů, které pak částečně vytváří dojem špatnosti a chybovosti celého systému. To však není pravda a je proto potřeba rezervy hledat v každodenní činnosti těch osob a institucí, které mají ochranu práv dítěte ve své gesci.

5.2 Úmluva o právech dítěte

5.2.1 Obecně o textu

Nejdůležitější celosvětovou právní normou v této oblasti je mezinárodní Úmluva o právech dítěte, dále jen „Úmluva“. Ta byla přijata dne 20. listopadu 1989 v New Yorku a jménem ČSFR byla podepsána 30. září 1990 tamtéž. Úmluva vstoupila v platnost dnem 2. září 1990 a pro ČSFR vstoupila v účinnost dnem 6. února 1991. Jedná se o stěžejní mezinárodní smlouvu, která v míře dosud neobvyklé upravuje hodnocenou oblast společenských vztahů. Vychází z ní v rámci ČR další zákonné a podzákonné právní normy a v případě kolize některých norem se obrací arbitrárně na tuto Úmluvu. Z hlediska svého obsahu je stavěna tak, že v úvodu je jakási obecná preambule a dále tři Části, které jsou značeny římským číslem. Úmluva obsahuje celkově 54 článků. Pokud bychom chtěli najít ekvivalent této mezinárodní smlouvy, tak lze říci, že se nachází ve stejném právním postavení, jako obecně ústava státu vůči ostatním zákonným a podzákonným právním normám. Tedy obsahově vyjadřuje základní teze a myšlenky, které jsou následně rozváděny. Je tedy možno označit Úmluvu za jakousi ústavu všech dětí na světě, když vycházíme z toho, že byla přijata OSN. Ostatně všechny tyto obecné myšlenky jsou uvedeny právě v onom úvodu, který je možno skutečně označit za jakoukoli preambuli z pohledu Ústavy ČR. Zde totiž nacházíme odkaz na základní lidská práva, přirozenou důstojnost a spravedlnost a mír ve světě, důstojnost a hodnotu lidské osobnosti a zájem na plném a harmonickém rozvoji osobnosti dítěte. Při vědomí výše uvedených tezí (viz. 5.1.) znovu narážíme na možnost mnohaoborového posouzení práv dítěte, neboť i zde nacházíme spíše filozofická slova, jako např. štěstí, láska, porozumění. Toto nelze však v žádném případě bagatelizovat, nebo dokonce zesměšňovat. Právě naopak. Použití takovýchto slov v Úmluvě vyjadřuje samotnou její podstatu, a to že se týká dětí. K nim je totiž nutno přistupovat právě za užití zmiňovaných slov a obdobných ekvivalentů, neboť tím je právě vyjadřován respekt k těmto nezadatelným právům dětí. K právům, které jsou výlučné pouze dětem.

5.2.2 Pojem dítě

Úmluva říká, že dítětem je každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Jde o významné stanovení pojmu „dítě“, protože z této definice vychází další právní normy a jde vlastně o jedinou definici dítěte, která je z hlediska právního posouzení závazná. Její osobitost spočívá v tom, že nezabředává do různých hledisek, například medicínského, psychického a psychologického, ale je jednoznačná a zcela nezaměnitelná. Můžeme však již u tohoto prvního článku Úmluvy najít jisté rozdílné body oproti vnitrostátní úpravě. Jde však toliko o „kosmetické rozdílnosti“ kupříkladu při posuzování osoby za okolností presumovaných § 13 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen ZR). Tedy v případě zplnoletnění osoby starší 16 let a mladší 18 let se již nemůže jednat o dítě podle Úmluvy a proto je nutno na takovou osobu pohlížet v rámci druhé části věty čl. 1 Úmluvy.

Jak už tomu bývá u právních norem nejvyšší právní síly i Úmluva se na první pohled může jevit jako nezvykle obecná a málo vysvětlující. Opak je však pravdou. Obsahuje ty neobecnější, avšak z hlediska práv a postavení dítěte nejdůležitější povinnosti nejenom pro samotné státy zavazované Úmluvou, ale i pro další subjekty a potažmo i pro fyzické osoby. V případě sporu o výklad některé vnitrostátní normy, je nutno najít východisko právě v Úmluvě, která je závazná pro rozhodování o právech a postavení dítěte, jako základní pramen práva.

Úmluva sama by si zasluhovala samostatnou pozornost, což však není účelem této diplomové práce a proto jsou zmiňována pouze některá její ustanovení a pouze v krátkosti. Stojí za pozornost rozhodně to, že žádné dítě nesmí být vystaveno nijaké diskriminaci podle rasy, barvy pleti, jazyka, náboženství, politického či jiného smýšlení, sociálního původu, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti apod. Tato na první pohled všem srozumitelná a jasná práva má smysl akcentovat, neboť je nutnost si musíme uvědomit, že Úmluvu ratifikovaly i další státy, u kterých se nám může jevit, že jsou práva dítěte porušována. I kdyby tomu tak bylo, je důležité to, že každý jednotlivý stát si minimálně samotnou implementací Úmluvy do svého vnitrostátního právního řádu uvědomuje důležitost ochrany práv dětí. Úmluva také hovoří, jak zmíněno výše, například o zákazu politické diskriminace. To je zcela správné, neboť i děti mohou být politicky diskriminovány nejenom pro svoje politické smýšlení, ale kupříkladu i potažmo za smýšlení svých rodičů, nebo zákonných zástupců. Ostatně je známo, že Rakousko uzákonilo možnost aktivního volebního práva, tedy práva volit, od 16ti let věku, což je jeden z možných respektů pro zviditelnění projevů politického smýšlení dítěte.

Byl-li zmíněn zákaz jakékoliv diskriminace prostřednictvím rodičů, nebo zákonných zástupců, Úmluva zavazuje smluvní státy i k tomu, že jsou povinny respektovat v zájmu elementárních práv dětí i odpovědnost, práva a povinnosti rodičů, zákonných zástupců, nebo členů širší rodiny či dokonce samosprávné jednotky. I u toho můžeme vysledovat mimořádnou důležitost, která je věnována právům dítěte, neboť při hlubším pohledu zjistíme, že dítě je ve svých právech jistěno dalšími osobami, které ve své podstatě rovněž požívají jistého vysokého stupně ochrany, byť se jedná o dospělé osoby, či dokonce o veřejnoprávní korporace, nebo klasické právnické osoby.

5.2.3 Právo dítěte na život

Článek 6 Úmluvy verifikuje, že každé dítě má přirozené právo na život. Jasnost tohoto ustanovení je zřejmá, přesto v něm můžeme shledat jistý bod sporu. Ten můžeme spatřit

v tom, jak je nahlíženo na dosud nenarozené, avšak již počaté dítě. Budeme-li vykládat toto ustanovení s Článkem 1 Úmluvy, podle kterého je dítětem každá lidská bytost mladší 18 let, musíme uzavřít, že dítě počaté nepoživá ochrany podle této Úmluvy. Tento závěr však nemusí mít všeobecnou relevanci především proto, že mnohé státy či organizace považují počaté dítě již za lidskou bytost v pravém slova smyslu. Vezmeme-li v úvahu český právní řád, který reaguje a vychází z biologických a lékařských hledisek, můžeme říci, že od 22. týdne těhotenství matky lze hovořit o takovém porodu, kdy se může narodit živé dítě.

Další příklad výkladu daného ustanovení spočívá ve způsobilosti k právům a povinnostem, které může mít za jistých okolností i dítě nenarozené. Jde o případ, kdy otec dítěte zemře dříve, než se dítě narodí a s vypořádáním dědictví je nutno vyčkat do doby, než se dítě – pohrobek narodí. Platí zde jediná omezující podmínka, kterou je to, aby se dítě narodilo živé. Z toho tedy plyne, že i nenarozené dítě – nasciturus může, respektive musí, požívat právní ochrany.

Z toho lze vyvodit, že i jasná definice může mít širší výklad a přesto, že se může jednat o výklad restriktivní, nelze jej pominout či odmítnout neboť bezesporu je v zájmu dítěte. A to vůbec nehovořím o některých náboženských doktrínách, které jdou ve svých závěrech mnohem hlouběji.

5.2.4 Oddělení dítěte od rodičů

Za velmi významné a aktuální je ustanovení článku 9 Úmluvy, které hovoří o tom, že státy zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli s výjimkou rozhodnutí příslušných soudů, s tím, že bude určeno, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Přímou odkazováním na situace, kdy jde o dítě zneužívané, zanedbávané, nebo když rodiče žijí odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte. Spolu s tím je uváděno, že státy uznávají právo dítěte odděleného od rodiče nebo rodičů, aby s nimi udržovalo kontakt, pokud to není v rozporu s jeho zájmy. Oddělení dítěte od rodičů v případě, že je důsledkem jakéhokoliv postupu státu, musí poskytnout dítěti veškeré informace, pokud nejsou v rozporu s jeho zájmy.

Tento článek je zmiňován především proto, že nejenom vlivem vstupu ČR do Evropské unie, ale i vlivem volného pohybu osob globálně, je mnoho dětí, které jsou ze vztahu, kdy rodiče jsou příslušníky různých států, často i různého vyznání a barvy pleti. Je známo mnoho případů, kdy dochází ve své podstatě i k únosům dětí, ty se stávají předmětem výkonu rozhodnutí a potažmo tak dochází k porušování uvedeného ustanovení Úmluvy. Je proto nezbytné, aby jednotlivé státy Úmluvy skutečně chápaly její obsah jako bazální normu, která musí být dodržována za každé situace s důrazem na základní práva dítěte. Nesmí se stávat, aby se dítě ocitlo v pozici rukojmího a lhostejno zda rukojmího svých rodičů či dalších zákonných zástupců, nebo dokonce i států.

Úmluva dále pojednává o posuzování spojení rodiny ve vztahu k dítěti o styku dítěte s oběma rodiči a stejně tak i potírání nezákonného přemísťování dětí do zahraničí.

5.2.5 Svoboda projevu dítěti

Pokud bylo hovořeno o článku 9 Úmluvy, lze v té souvislosti akcentovat dále článek 12, který říká velmi důležitou věc. Tou je to, že jednotlivé státy musí nutně zabezpečit, Úmluva dokonce říká přímo „zabezpečují“ dítěti to, aby v případě, že je schopno formulovat své vlastní názory, byly tyto názory svobodně vyjádřeny a je nutno jim věnovat patřičnou pozornost odpovídající věku a úrovni dítěte. Přestože Úmluva přímo hovoří o slyšení v soudním nebo správním řízení, které se dítěte dotýká, lze uzavřít, že se jedná o další oblast, která dosud není v Českém právním řádu důsledně aplikována.

Autor zde nemá na mysli špatnou činnost soudů, ale spíše nedostatečné využívání tohoto ustanovení Úmluvy. V podrobnostech dále v částech 5.,6. a 7.

Nelze nezmínit ani článek 13 Úmluvy, který říká, že dítě má právo na svobodu projevu. Aby nedocházelo k výkladovým problémům termínu „projev“ Úmluva přímo říká, že toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice a lhostejnost zda ústně, písemně, tiskem nebo jakýmkoliv jiným projevem podle volby dítěte. Omezení takového projevu mohou vyplývat pouze v rámci konkrétní právní normy, avšak nemohou být primárně v rozporu s touto Úmluvou. Toto právo dítěte nebylo v dobách nedávno minulých v České republice zcela naplňováno. K jeho nenaplnění nedocházelo s důrazem na potlačení těchto práv úmyslně ve vztahu k dítěti, ale vycházelo z tehdejší politické situace, vlády konkrétní strany a omezení svobody projevu jako takového obecně. Po roce 1989 se uvolnily podmínky pro veškeré demokratické snahy a rozhodně došlo naplnění i toto konkrétní právo dítěte. Nutno říci, že společnost nebyla a do jisté míry stále není zvyklá na některé projevy uskutečňování tohoto konkrétního práva dětmi, když v mnoha případech jsou takové projevy částí populace odsuzovány jako nesprávné, nemorální a snad i nezákonné. Takový pohled se však jeví jako krátkozraký, neboť kritici konkrétního chování dětí nejsou schopni vzít v úvahu existenci samotné Úmluvy, ale především nejsou schopni vzít v úvahu širší souvislosti. Podle těchto souvislostí potom docházíme k závěru, že některé chování dětí je přímým důsledkem jednak chování dospělé populace a jednak přímým důsledkem toho, že Úmluva dochází svého naplnění. To můžeme sledovat v rámci školní docházky dětí a v rámci využívání volného času. Pravdou je, že v mnoha případech mohou být projevy dětí mimo rámec zmiňovaného práva, avšak v drtivé většině případů je tomu tak proto, že jim nejsou vysvětleny náležité hranice výkonu svých práv a proto, že v dnešním globálním světě sledují spoustu, byť i umělých, negativních vzorů.

Úmluva v článku 13 hovoří o tom, že dítě má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. V podmínkách středoevropské situace v ČR se může jevit takové ustanovení jako zcela pochopitelné, jasné a téměř nadbytečné. S tímto názorem můžeme souhlasit, avšak pouze do té doby, pokud si uvědomíme, že Úmluvu ratifikovaly i další státy, které můžeme označit jako méně demokratické, nebo nedemokratické či v krajním případě i totalitní. Je tedy významné, aby takové právo bylo součástí Úmluvy a byla mu věnována náležitá pozornost. Zde se jeví jako vhodné zdůraznit, že v tomto směru schází větší informovanost především mezinárodních institucí o tom, jakým způsobem, jak často a jak obsahově jsou projednávána práva a povinnosti dětí jako součástí celosvětové populace. Vezmeme-li krátký průřez obsahem měsíčních informací, které jsou nám předkládány hromadnými sdělovacími prostředky, dojdeme k závěru, že neexistuje všeobecná povědomost o tom, co v této oblasti řeší kupříkladu OSN na svém Valném shromáždění. Naproti tomu lze a je potřeba vyzvednout nezastupitelnou úlohu UNICEF, která svou podstatou vychází z OSN.

5.2.6 Zásahy do soukromí dítěte

Poměrně značné výhrady lze mít k důležité aplikaci ustanovení článku 16 Úmluvy. Podle něj nesmí být žádné dítě vystaveno svévolnému zásahu do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence a ani nezákonným útokům na čest a pověst. Zde narážíme na dva přístupy k těmto právům, které podle autorky dosud nejsou v jednotě. Jedním je přístup státu jako celku a druhým je přístup jednotlivce jako rodiče, rodičů či nejbližších osob dítěte.

Stát poskytuje dostatek naplnění tohoto práva každému dítěti a můžeme zcela jednoznačně potvrdit, že všechny zákonné i podzákonné normy, které by se mohly být jen částečně dotknout tohoto práva, jsou novelizovány či rekodifikovány. Stát jednoznačně staví právo dítěte nad všeobecný zájem, což je u tohoto práva mimořádně významné a především chvályhodné. Aktuálně je možno poukázat na správnou úpravu v podávání informací ve vztahu k dětem v novinách, televizi a rozhlase, a v dalších médiích, kdy dítě ve své podstatě již nelze identifikovat podle žádných indicií, a to ani místem či dokonce přímou podobou.

Druhý přístup však doposud nedosahuje kvalit postupu státu a je možno vyslovit obavu, že k sjednocení v blízké budoucnosti nemůže dojít. Proč tomu tak je? Na tuto otázku existuje mnoho odpovědí, avšak ve své podstatě je lze shrnout do jedné. Většina rodičů a ostatních zákonných zástupců dětí si stále myslí, že má určitou moc či převahu nad dítětem a nedokáže pochopit a už vůbec ne aplikovat v každodenním životě, že dítě je rovnocenný partner, který má svá nezadatelná práva a povinnosti. Takovým lidem stěží lze vysvětlit, že existuje v oblasti právní subjektivity nepřeborné množství práv a povinností, které mají děti shodné s dospělými a proto nedokážou ani pochopit, že není přípustné, aby kupříkladu četli dětem dopisy či jim jiným závažným způsobem zasahovali do života. Ano, takový závěr je velmi zjednodušený, ale takto zjednodušeně si svoji domnělou převahu vysvětlují právě tyto osoby. Zde jednoznačně schází důsledná informovanost, lépe řečeno masivní poučování, rodičů a dalších osob.

Stát se snaží o trvalou a masivní kampaň na podporu těchto práv dětí, ovšem bude trvat mnoho generací, než dojde svého naplnění. Prozatím musí být suplována v mnoha případech činnost zákonných zástupců prostřednictvím řady převážně neziskových organizací, které ukazují jak má takové jednání, ve vztahu k právům dítěte, skutečně vypadat. Můžeme mít řadu připomínek k činnosti těchto institucí, avšak v tomto směru mají svoji nezastupitelnou roli. Je zbytečné rozebírat podrobně jednotlivá pochybení zákonných zástupců ve vztahu k dětem, neboť toto si zaslouží samostatné pozornosti a především samostatné práce, což není úkolem v tomto případě.

5.2.7 Odpovědnost vůči dítěti, náhradní péče

I při vědomí výše uváděných skutečností je významné ustanovení článku 18 Úmluvy. To říká, že státy vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby byla uznána zásada, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Základním smyslem péče rodičů musí být právě zájem dítěte. Dále je doplněno, že zaručení a podpora práv je ze strany státu poskytnuta v podobě potřebné pomoci rodičům při plnění úkolu výchovy dětí a zabezpečují současně rozvoj institucí, zařízení a služeb péče o děti. To se týká i případů dětí pracujících rodičů. Výklad tohoto ustanovení je možno zvolit dvojí. První z nich může být pohled z hlediska státu jako zákonodárce a druhý pohled z hlediska skutečného naplnění tohoto ustanovení.

Nelze zpochybnit, že zákonodárná moc v ČR přijala nepřeborné množství zákonných a podzákonných norem, které přímo, možno dokonce říci, že i převzaly svým způsobem toto ustanovení Úmluvy. Tedy vezmeme-li například zákon číslo 94/1963 Sb., o rodině (dále jen ZR), tak přímo v ustanovení § 1 odst. 2 se říká, že hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Takových ustanovení najdeme celou řadu nejenom v tomto zákoně, ale i v řadě dalších. To svědčí o tom, že stát rozhodně nebere Úmluvu jako „mrtvý pramen práva“, ale jako pramen práva, z kterého neustále vychází a který aplikuje v rámci svého právního řádu. Tedy jako „živý“ a trvale využívaný pramen práva.

Skutečné plnění tohoto ustanovení v každodenním životě je však složité a ve své podstatě nemožné. Z hlediska „makropohledu“ samozřejmě zjistíme, že i toto ustanovení je naplňováno. Pokud však vezmeme pohled individuální z hlediska „mikropohledu“ každého dítěte, můžeme být nemile překvapeni, jak je složité dostat dikce uvedeného článku. Řada dětí žije v nevhodných podmínkách, které nezaručují jejich řádný vývoj a řádnou výchovu. Řada dětí ani nemusí znát některého ze svých rodičů a řada dětí žije tak, že jejich rodiče rozhodně výchovu a vývoj neberou jako svou prvotní odpovědnost, nýbrž jako nutné zlo. V mnoha případech potom nepomáhá ani ingerence státu a jeho orgánů, neboť rodiče takovou pomoc odmítají, nebo ignorují a vůbec nejsou schopni si uvědomit a pochopit, že se jedná o pomoc a o podporu směřovanou výhradně k dítěti. Pokud se pak jedná o pomoc finanční, je používána v rozporu s jejím určením, aniž by stát mohl zcela efektivně takovému postupu zabránit, protože přezkum bývá složitý a ve své podstatě nemožný.

V návaznosti na předcházející článek 18 je možno pokračovat přímo článkem 19 Úmluvy, který ještě více prohlubuje odpovědnost při výchově a vývoji dítěte. Říká totiž, že stát musí činit všechna nezbytná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním během doby, kdy jsou v péči rodičů nebo zákonných zástupců. Jde o prohloubení práv dětí, neboť stát má za povinnosti prostřednictvím svého právního řádu vytvářet takové normy, které musí nezbytně bránit uvedeným útokům vůči dětem. Samozřejmě si zde již nevystačí stát s normami soukromého práva, ale je nutno používat i normy veřejného práva, což je v tomto případě především trestní zákon, zákon o přestupcích a další. I tak je zřejmé, že se jedná o oblast, která musí být v permanentním pohledu, nejenom moci výkonné, ale i moci zákonodárné, neboť stále lze sledovat nové formy špatného zacházení s dětmi na principech, které dosud nebyly známy. Byť je článek 19 Úmluvy precizní ve výčtu forem útoků vůči dětem, i tak je nezbytné tuto oblast sledovat nepřetržitě. Mimochodem ochrana dětí je nejenom v oblasti represe, ale i v oblasti prevence, kdy kupříkladu lékaři mají za povinnosti oznamovat zjištěné skutečnosti při vyšetření dítěte, pakliže nabudou, z hlediska medicínského dojmu, že dítě bylo vystaveno jakékoliv formě útoku. I to ukazuje na snahu státu zajistit dětem řádnou výchovu a vývoj, ale musí být jasné, že pouhá právní norma sama o sobě nestačí, nedojde-li naplnění v každodenním životě dítěte.

Úmluvě nutno přiznat, že stejně jako řada ostatních mezinárodních smluv přijatých Valným shromážděním OSN má jistou obecnou „multifunkčnost“. To má význam hlavně v tom, že i v těch nejobecnějších formulacích jsou vyjádřeny všechny možné a v úvahu přicházející jevy v životě dítěte. Klasickým příkladem je článek 20., který pojednává o dětech dočasně nebo trvale zbavených rodičovského prostředí, či těch dětech, které v jejich zájmu nemohou být ponechány v rodinném prostředí. Úmluva zde hovoří o tom, že tyto děti mají právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem. Bod 2. citovaného článku stanoví již samotným lingvistickým výrazem „zabezpečí“ povinnost každého jednotlivého státu toto provádět v souladu s příslušným zákonodárstvím tohoto státu ve formě náhradní péče viz článek 5. Na rozdíl od jiných článků Úmluvy zde nacházíme i jistý výčet forem náhradní péče, který je však výčtem demonstrativním. Vzhledem k použité formulaci však můžeme dovodit, že ačkoliv se jedná o výčet demonstrativní, je svým obsahem i částečně taxativní, neboť hovoří o obecně známých formách náhradní péče a to dokonce i podle islámského práva.

Otázkám náhradní péče věnuje Úmluva významnou pozornost a mohlo by se na první pohled jevit, že možná nad rámec pozornosti, která je věnována dětem v jejich řádném rodinném prostředí. Takový názor by byl velmi krátkozraký a právně nesprávný, protože je-li dítě v řádném rodinném prostředí, svědčí to o tom, že je vše v pořádku a není potřeba přistupovat k žádným úkonům k ochraně dítěte. Tedy jsme v takovém stavu, který můžeme nazvat stavem právním a de facto i de iure v souladu s Úmluvou a celým právním pořádkem státu. Pokud však je dítě bez svého rodinného prostředí, nebo v něm nemůže být ponecháno, je zcela nezbytné, a tedy i logické, přistoupit k atypickým úkonům, které by jinak stát nemusel iniciovat. A právě proto, že se jedná o narovnání neprávního stavu, je nutno takové činnosti věnovat zvýšenou pozornost. Proto se této oblasti věnuje obsáhleji i Úmluva. Zde jde především o článek 21, který pojednává o základních povinnostech státu, který uznal a povoluje systém osvojení. Nalezneme zde otázky týkající se kompetencí jednotlivých orgánů v souladu s právním řádem, respektování osvojení cizím státem a respektování minimálně stejných záruk jako v tomto státě. V článku dále nalezneme i obvyklou formulaci mezinárodních smluv o tom, že státy činí všechna potřebná opatření. Zde se však jedná o neobvykle důležitou formulaci, která má ochránit dítě od případného neoprávněného finančního zisku zúčastněných osob na osvojení a navíc každá taková činnost musí na prvním místě sledovat základní cíle Úmluvy a tedy především základní práva dítěte.

Pokud Úmluva hovoří o náhradní péči, lze mezi ní ve své podstatě přiřadit i dítě žádající o přiznání postavení uprchlíka a lhostejno zda samostatného, či ve spojení s rodiči či jinou osobou, jak o tom hovoří článek 22. Tato otázka již představuje zásadnější problém, který by v případě jeho hlubšího rozboru mohl vést k závěru, že by Úmluva nebyla přijata. Proto bylo s největší pravděpodobností z tohoto důvodu přijato takové znění, které je validní všem státům a neznamena ingerenci do jejich imigrační politiky, neboť lze směle říci, že v některých státech taková politika vůbec neexistuje. Proto Úmluva hovoří pouze o tom, že takové dítě musí obdržet potřebnou ochranu a humanitární pomoc a lze případně využít mezivládní organizace či humanitární organizace. Z tohoto článku, stejně jako ze všech ostatních, však vyplývá primární zájem na ochraně práv dítěte a je dobré a správné, že tento princip zůstal zachován.

5.2.8 Děti duševně a tělesně postižené

V souladu s předcházející větou je také to, že Úmluva pojednává samostatně o dětech duševně nebo tělesně postižených (článek 23 Úmluvy). I když se to na první pohled může zdát jako zbytečné, je potřeba mít na paměti, že Úmluva by měla řešit v obecné podobě vše okolo dítěte na straně jedné a na straně druhé nelze zavírat oči před tím, když některé státy děti svým způsobem segregují, jsou-li duševně nebo tělesně postižené. Půjdeme-li do minulosti, můžeme odkázat na starověký Spartánský stát. To stejné co bylo řečeno o dítěti bez rodinného prostředí, svědčí i dítěti duševně nebo tělesně postiženému. Tedy i zde musí být ingerence státu v míře více než obvyklé oproti zdravému dítěti. Úmluva dokonce hovoří o tom, že její smluvní státy by měly v duchu mezinárodní spolupráce intenzivně spolupracovat v oblasti preventivní zdravotní péče a medicínského, psychologického a funkčního léčení v případě postižených dětí. Vlastně poprvé se zde objevuje odkaz na zvláštní ohled ve vztahu k potřebám rozvojových zemí. Znamená to logicky, že státy vyspělé by měly bez ohledu na případný finanční či jiný profit předávat své informace a znalosti těmto rozvojovým zemím, neboť znovu vycházíme z toho, že sledujeme jeden primární zájem a tím je již mnohokrát zmiňovaná ochrana práv dítěte a zde i jeho duševní i tělesný rozvoj. Hovoříme-li o zdravotní péči, i

tuto oblast Úmluva poměrně obsáhle řeší především v článku 24 a 25. Při podrobnějším studiu musíme nutně dojít k závěru, že Úmluva před svým přijetím prošla jistým historickým vývojem a podrobnou rozpravou, neboť hovoří o takových lékařských termínech, které jsou poměrně nezvyklé na tento typ mezinárodní smlouvy. Úmluva přikazuje státům činit taková opatření, aby dítě nebylo zbaveno práva na přístup ke zdravotnickým službám nejvyšší úrovně, ale činit i opatření ke snižování kojenecké a dětské úmrtnosti, zajištění nezbytné lékařské pomoci a zdravotní péče pro všechny děti, k potírání nemoci a podvýživy v rámci základní lékařské péče, včetně dostatečně výživné stravy a čisté pitné vody. Zde dokonce nalezneme odkaz na ohled v souvislosti s nebezpečím a rizikem znečištění životního prostředí. Dále musí stát poskytnout odpovídající péči matkám před i po porodu, je kladen důraz dále na všeobecnou informovanost o zdraví a výživě dětí, přednostech kojení a v neposlední řadě na osvětu a prevenci včetně poradenství k plánovanému rodičovství. I zde nalezneme odkaz na potřeby rozvojových zemí. Na první pohled se může jevit kupříkladu odkaz na čistou pitnou vodu nemístný, musíme si však uvědomit, smluvní stranou Úmluvy jsou státy, kde problém s pitnou vodou je každodenní problémem. Do této oblasti spadá povinnost státu týkající se všech dětí, lhostejno jsou-li v rodinném prostředí, v náhradní péči, duševně nebo tělesně postižené, nebo uprchlík.

V podstatě stejné povinnosti stíhají smluvní státy Úmluvy i v otázkách sociálního zabezpečení včetně sociálního pojištění dítěte a v oblasti uznání takové životní úrovně dítěte, která je nezbytná pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj. Tady je možno zdůraznit, že základní odpovědnost nesou rodiče, nebo jiné osoby, které se o dítě starají a to v rámci svých schopností a finančních možností. Stát musí uznat dále právo dítěte na vzdělání, a to především na základě rovných možností, které jsou vyjádřeny zavedením bezplatného a povinného základního vzdělávání pro všechny, podněcování rozvoje různých forem středního vzdělání všeobecného a odborného, jakož i zpřístupnění vysokoškolského vzdělání a široké informovanosti a poradenství v oblasti celkového vzdělání a připravenosti k povolání. Samostatně je vyjádřeno povinnost státu činit nezbytná opatření k dodržování kázně ve škole způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte a v souladu s Úmluvou, jakož i činnost vedoucí k odstranění nevědomostí a negramotností ve světě. I zde najdeme odkaz na speciální přístup k rozvojovým zemím a na povinnost ostatních států zpřístupnit své poznatky a moderní metody výuky.

Úmluva je svou právní výstavbou relativně důsledná, neboť obsahuje kromě povinností a doporučení také základní směřování výchovy dítěte, což je možno považovat za velký přínos, především pokud si opětovně uvědomíme strukturu členských států OSN, respektive států, které tento právní akt implementovaly do svého právního řádu. Ono směřování výchovy dítěte je naznačeno v článku 29 a to tak, že výchova dítěte má směřovat k rozvoji osobnosti, nadání a rozumových i fyzických schopností v co nejširším objemu. Dále k posilování úcty k lidským právům a základním svobodám, k posilování úcty k rodičům dítěte, kultuře jazyku, národním hodnotám země trvalého pobytu, či země původu, ale i k jiným civilizacím. Výchova dítěte je dále zaměřena na zodpovědný život ve svobodné společnosti v duchu porozumění, snášenlivosti, rovnosti pohlaví, přátelství mezi národy, etniky, národnostmi a náboženskými skupinami, jakož i osobami domorodými. Přesto že jsme v roce 1989 (rok přijetí Úmluvy) již v té době je výchova směřována k posilování úcty k přírodnímu prostředí. Tento článek Úmluvy znovu ukazuje svým obsahem na prozíravost, s jakou přistoupili zástupci jednotlivých států OSN k ochraně dítěte, neboť ačkoliv od jejího přijetí uplynulo více než 20 let,

nemůžeme s odstupem času nalézt nic, co by v ní scházelo. Je tedy svým způsobem nadčasová, ale přitom stále aktuální.

Pamatuje i na dítě náležející k etnické, náboženské nebo jazykové menšině, nebo na dítě domorodého původu. Dítě je chráněno i dále například v tom, že smluvní stát Úmluvy musí uznat právo dítěte na ochranu před hospodářským vykořisťováním a výkonem práce, která pro něj může být nebezpečná, nebo která mu brání ve vzdělání, či škodí zdraví či dalšímu rozvoji. Stát proto musí stanovit hranici pro vstup do zaměstnání, odpovídající úpravu pracovní doby a odpovídající sankce na zabezpečení takových povinností.

Stěží můžeme určit, který článek Úmluvy je nejvýznamnější, bezesporu záleží vždy na aktuální situaci. V této době však lze konstatovat důležitost článku 33, který pojednává o ochraně dítěte před nezákonným užíváním narkotických a psychotropních látek a k zabránění využívání dítěte při jejich nezákonné výrobě a obchodování s těmito látkami. Pokud je hovořeno o důležitosti tohoto článku, tak ještě větší důraz je v současné době kladen na článek 34 Úmluvy, který má chránit dítě před sváděním nebo donucováním k jakékoli nezákonné sexuální činnosti, využíváním k prostituci, k jiným nezákonným sexuálním praktikám za účelem finančního obohacování, nebo využíváním dítěte v pornografii a při výrobě pornografických materiálů. To je nutno považovat za zřejmě největší globální problém spolu s únosy a prodáváním dětí a jejich obchodováním za jakýmkoliv účelem (článek 35 Úmluvy).

Nebylo zapomenuto ani na otázky povinnosti členských států týkající se zabránění mučení, nebo jiného krutého nelidského či ponižujícího zacházení, nebo trestání dítěte. To se týká i toho, že za trestné činy nebude dítěti ukládán trest smrti, nebo trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti propuštění na svobodu. Zde však nalezneme excesy i u vyspělých států světa jako např. u USA. Státy jsou povinny zabezpečit, aby žádné dítě nebylo nezákonně či svévolně zbaveno svobody, pakliže už k tomu dojde, musí s ním být zacházeno s lidskostí a s úctou a s ohledem na potřeby jeho věku, s tím, že musí spolu s tím mu být zabezpečen přístup k právní a jiné odpovídající pomoci. Obdobné povinnosti státu se stanoví v souvislosti s případy ozbrojených konfliktů, které se dotýkají dítěte s tím, že musí být přijata taková opatření, aby dítě mladší patnácti let, nemohlo být přímým účastníkem bojových akcí.

V článku 40 Úmluvy nacházíme ustanovení, která se mohou jevit na první pohled zcela nadbytečná a pro občana této republiky svým způsobem nepochopitelná. Tento článek totiž hovoří o tom, jak má být postupováno v případě dítěte obviněného, obžalovaného, nebo odsouzeného pro porušení trestního práva. Musíme si však znovu uvědomit, že ne všechny státy Úmluvy mají tak propracovaný systém trestního zákonodárství mladistvých a nezletilých, jako Česká republika, a proto je tento článek zcela nezbytný.

Část II. a Část III. Úmluvy ve své podstatě pojednává o organizačních a jiných činnostech ve vztahu k ní samé. Týká se například zřízení Výboru pro práva dítěte. Ten se skládá z deseti osob, které jsou voleny státy a vykonávají tuto funkci jako soukromé osoby. Voleny jsou tyto osoby na čtyři roky s tím, že OSN k jejich činnosti poskytuje personál a potřebná zařízení. Smluvní strany Úmluvy dále jsou povinny předkládat každých 5 let zprávy o opatřeních k uvedení práv uznaných Úmluvou do každodenního života členského státu. Úmluva hovoří rovněž o mezinárodní spolupráci i v oblasti, kterou upravuje, když jmenuje například přímo UNICEF. Důležité je to, že Úmluva je otevřena k podpisu všem státům a není právním aktem uzavřeným, což znamená, že kterýkoliv smluvní stát může navrhnout její změnu, která bude-li odsouhlasena dvoutřetinovou většinou členských států, vstoupí v platnost.

5.3 Zákon o rodině

Pokud bylo hovořeno v části 5.2. o Úmluvě jako o nejdůležitější právní normě, tak zákon číslo 94/1963 Sb., o rodině, patří jistě mezi nejčastěji používané právní normy. Proto mu patří místo bezprostředně za Úmluvou.

Zákon o rodině (dále jen „ZR“) je používán jako stěžejní právní předpis především obecnými soudy při rozhodování ve věcech opatrovnických, tedy ve věcech péče o nezletilé děti. ZR je rozčleněn do čtyř částí a dvanácti Hlav. Na první pohled se může jevit, že pouze některé části a hlavy se týkají nezletilých dětí. Takový pohled by však byl nesprávný, neboť o dítěti pojednává vícero ustanovení. Kupříkladu již § 1 odst. 2 ZR říká, že hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Soudy ve svých rozsudcích ve vztahu k dětem i na toto ustanovení často poukazují.

Je logické, že ZR vychází s Úmluvy a že příslušná ustanovení jsou rozvedena právě v něm. Část druhá je nazvána – Vztahy mezi rodiči a dětmi a obsahuje celkem 5 Hlav. První Hlava se týká rodičovské zodpovědnosti a stejně jako Úmluva pamatuje na všechny možné situace, které mohou nastat. Především zde najdeme definici toho, co je nazýváno rodičovskou zodpovědností. Podle ZR se jedná o souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, která zahrnuje zejména péči o jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní rozvoj, zastupování nezletilého dítěte a v neposlední řadě i správu jeho jmění. Tato definice je dále rozvedena především v tom směru, že při výkonu označených práv a povinností jsou rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho počínání a je zde i odkaz na právo užít přiměřených výchovných prostředků. Tyto prostředky a ani jejich přiměřenost nejsou definovány, ZR pouze uvádí, že nesmí být dotčena důstojnost dítěte, jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Zde může nastat nejenom výkladový problém na přiměřenost výchovných prostředků a jejich užití, ale i faktický problém jejich realizace. Je proto velmi důležité, aby především orgány, které jsou označeny v kapitole 6, byly personálně velmi zkušené osoby, osoby nezaujaté a nepředpojaté, které mají nejenom odbornou znalost, ale především vyšší míru empatie a rozlišení jednotlivých případů. Pokud tomu tak není, bývají rodiče především v opatrovnických sporech často nespokojeni a dochází i k řadě excesů v trestních věcech. Dítěti je dána možnost s přihlédnutím ke stupni jeho vývoje vytvořit si vlastní názor, posoudit úkony, které se ho týkají a stejně tak se svobodně vyjádřit k rozhodnutí svých rodičů. Co bývá často nevyužíváno, ale především neoceňováno, je právo dítěte být slyšeno v každém řízení, v němž se rozhoduje o záležitostech, které se ho přímo dotýkají. Spolu s tím však musí zaznít i to, že širokému rozsahu práv dítěte náleží i jistý rozsah povinností. ZR přímo definuje, že dítě, které žije ve společné domácnosti s rodiči je povinno s ohledem na své schopnosti jim pomáhat a stejně tak přispívat i na úhradu společných potřeb rodiny, pakliže má vlastní příjem nebo majetek, kterého lze využít po společné potřebě rodiny.

ZR stanoví, že rozhodující úlohu mají ve výchově dětí rodiče, kteří by měli být svým osobním životem a chováním příkladem. I tento postulát vychází zcela přirozeně z Úmluvy a ze základních zásad, na kterých ZR staví. Je logické a správné, že rodiče mají hlavní zodpovědnost ve výchově dětí. Neméně důležité je rovněž to, že rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům, byť kupříkladu rodiče nežijí oba společně s dítětem. Pro postavení dítěte v rodině je významné i to, že rodičovská zodpovědnost náleží i manželů toho z rodiče, s kterým dítě žije, byť není jeho otcem, ale žije s ním ve společné domácnosti. Citovaný zákon je zákonem o rodině, tedy se dotýká pouze rodičů nebo manželů. Bylo by však na místě, aby jistá míra rodičovské zodpovědnosti patřila i například druhovi jednoho z rodičů, s kterým žije dítě ve společné domácnosti, neboť je

logické a přirozené, že se ve své podstatě vytváří prostředí úplné rodiny, aniž bychom odpírali výchovný podíl vlastního rodiče dítěte, který s ním nežije ve společné domácnosti.

ZR stanoví povinnost dítěte své rodiče ctít a respektovat. Na první pohled zcela jasné ustanovení však skýtá často jisté problémy, neboť mnoho dětí, které žijí jen s jedním z rodičů, mimo společnou domácnost tuto základní zásadu nectí a to ani za situace, kdy tento rodič své povinnosti z titulu rodičovské odpovědnosti náležitě plní. Někdy se může jednat o nevyzrálou takového dítěte duševní s ohledem na jeho věk, nebo i nevyzrálou, která je mu vštěpována okolím. Je však vždy potřebné, aby dítě o své povinnosti rodiče ctít a respektovat vědělo a řídilo se jí. Čím lepší budou vztahy s oběma rodiči, tím lepší vývoj dítěte lze předpokládat.

5.4 Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

5.4.1 Obecná charakteristika

Stěžejním vnitrostátním předpisem, který se týká ochrany práv dítěte je zákon číslo 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších změn a předpisů. Tato právní norma, která je zákonnou právní normou, určuje konkrétní pověřené osoby a instituce, které danou problematiku řeší a dále především dává návod pro konkrétní případy ochrany práv dítěte, když můžeme říci, že pamatuje na všechny možné případy, kdy se práva dítěte stávají ohroženými. Proto se může jevit, že tento zákon je velmi široký, avšak tato obsáhlost rozhodně není k neprospěchu věci.

5.4.2 Pojem sociálně-právní ochrany dětí

Zákon definuje pojem sociálně právní ochrany dětí jako a) ochranu práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, b) ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Na první pohled se tato definice základního pojmu jeví jako velmi neúplná a obecná, avšak je potřeba říci, že ona sama je uvedena v § 1 odst. 1 a je uvozena slovem „zejména“. Za takového stavu se definice stává úplnou, neboť do ní můžeme subsumovat jakýkoliv případ, kdy je právo dítěte ohroženo. Aby ani tak nezůstaly pochybnosti o úplnosti tohoto pojmu, je potřeba připomenout odst. 2 uvedeného §, který nad rámec uvádí, že ostatní zvláštní předpisy, které upravují ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte, zůstávají nedotčeny.

Ustanovení § 2 v souvislosti s výše uvedeným pojmem sociálně-právní ochrany dětí vysvětluje, kým se dítě rozumí. Je to přirozeně nezletilá osoba, tak jak je definována v článku 1 Úmluvy a v § 8 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník v platném znění. Tato definice je spíše definicí právního pojmu „dítě“, avšak pro potřeby charakteristiky sociálně-právní ochrany nepostačuje. Proto zákon doplňuje, že sociálně-právní ochrana se poskytuje dítěti, které má na území České republiky a) trvalý pobyt, b) podle zvláštního právního předpisu, jenž upravuje pobyt cizinců povolen trvalý pobyt, nebo je hlášeno k pobytu nejméně na 90 dnů, c) podalo žádost o udělení mezinárodněprávní ochrany na našem území, d) je oprávněno zde trvale pobývat, e) pobývá na území ČR s rodičem, který podal žádost o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany. Zákon však v určitých případech poskytuje sociálně právní ochranu rovněž dítěti, které nemá na území ČR povolen trvalý pobyt a ani zde není hlášeno k pobytu po dobu nejméně 90 dnů. Tato výjimka se týká případů ochrany života a zdraví, uspokojení základních potřeb v nejnutnějším rozsahu, případů dítěte, které se ocitlo bez jakékoliv péče, ale i dětí tělesně nebo duševně týraných a

zneužívaných. K této charakteristice je nutno poznamenat, že právě ony výjimky ukazují, že České zákonodárství věnuje ochraně práv dítěte mimořádnou pozornost a že tento zákon může v jistém směru být i ve střetu se zákonodárstvím jiného státu, jehož je dítě kmenovým příslušníkem. Střed může nastat v případě, že nelze použít Úmluvu, ale i tak náš stát staví ochranu práv dítěte výše než případný mezistátní právní spor.

Poněkud nesystematicky jsou v Části první vyjmenovány orgány, které jsou stěžejní pro sociálně právní ochranu dětí. O některých těchto orgánech je blíže pojednáváno v kapitole 6. Onu nesystematičnost lze spatřovat v tom, že naproti tomu, že Základní zásady sociálně-právní ochrany dětí jsou uvedeny až v Části druhé. Zachováváje strukturu zákona, jsou na tomto místě jmenovány příslušné orgány. Jde o Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně, dále potom krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, obecní úřady a ministerstvo. Kromě těchto orgánů zákon dále uvádí další právnické a fyzické osoby, které jsou výkonem sociálně právní ochrany pověřeny. Výčet příslušných úřadů se může jevit jako velmi obecný, avšak další ustanovení zákona jednotlivé povinnosti konkrétního úřadu specifikují tak, že není pochyb o jejich činnosti při sociálně-právní ochraně dětí.

5.4.3 Základní zásady sociálně-právní ochrany

Zákon v Části druhé definuje základní zásady sociálně-právní ochrany dětí, když samostatně uvádí, že primárním hlediskem je zájem a blaho dítěte. Dále přímo vyjmenovává na které děti je tato ochrana zaměřena. Jedná se o děti, jejichž rodiče zemřeli, dále děti, jejichž rodiče neplní povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti plynoucí podle Zákona o rodině a dále na děti, jejichž rodiče nevykonávají nebo zneužívají práva, která jim plynou z rodičovské zodpovědnosti. Kromě těchto případů zákon vyjmenovává dalších 7 případů přímého zaměření sociálně-právní ochrany dětí. Zde se jedná o děti, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby, než rodiče a ani tato osoba neplní své povinnosti, dále pak o děti, které vedou zahálčivý, nebo nemravný život, včetně páchaní přestupků, či činů jinak trestných, rovněž na děti, které se opakovaně dopouští útěků od svých rodičů, nebo svěřených osob. Zákon dále vyjmenovává děti, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, lidskou důstojnost, nebo mravní vývoj. V tomto směru jde však zákon ještě dál, než jiné právní normy, když svým způsobem popírá presumci neviny, která je dána v základních zásadách trestního řízení, neboť ochrana se vztahuje i na ty děti, u kterých je dáno být jen podezření ze spáchání trestného činu. Tedy můžeme zde vidět, že zájem na právech dítěte výrazně přesahuje obecně uplatňované zásady, na kterých stojí v takových případech právní řád. Rozhodně však můžeme říci, že je zákon v tomto směru správný, neboť na řadě obecně známých případů se ukazuje, že takový zásah je potřebný a nutný. Dále se ochrana zaměřuje na děti, které jsou na základě žádosti rodičů, či jiných osob umístěny do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o dítě v trvání déle než 6 měsíců, na děti, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči, nebo jinými osobami a v neposlední řadě na ty děti, které jsou žadateli o azyl odloučenými od svých rodičů, nebo jiných osob odpovědných.

Je potřeba se zmínit rovněž atypické ustanovení zákona, které se objevuje v § 7. Zde se totiž hovoří, že každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí, jejich rodiče. Pokud se zamyslíme nad takovým ustanovením, musíme nutně dojít k závěru, že se nejedná o jakýsi „výmysl“ zákonodárce, ale o důležité ustanovení, které může mít vliv na další vývoj dítěte a že svým způsobem se jedná o povinnost každého na takové jednání upozornit, neboť při „přecházení“ závadného chování dětí, byť třeba odkazem

jen na to, že se jedná „jen o dítě“, může být do budoucna způsobena ve vývoji dítěte větší škoda, než v případě splnění takové povinnosti každým občanem, byť zdůrazňuje, že zákon hovoří o oprávnění a nikoliv o povinnosti. Takové upozornění je samozřejmě každý oprávněn učinit i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

V duchu toho, co je uvedeno v předcházejícím odstavci, je pak zcela logické i další ustanovení zákona, které dává široké právo dítěti, aby samo požádalo příslušné orgány o ochranu jeho práv, a to včetně rodičů, ale i školy a dalších zařízení. V tomto směru je možno nalézt určitý nedostatek v celé společnosti, neboť o tomto svém přirozeném právu děti často nevědí. Místo, aby se obracely přímo na tyto orgány, velmi často se obrací prostřednictvím například anonymních telefonátů na neziskové organizace, jako na Linku bezpečí. Takové organizace hrají rozhodně důležitou úlohu v celém systému.

V současné době již zcela přirozeně uplatňují dotčené orgány právo dítěte, které je schopno formulovat své vlastní názory, vyjadřovat se k projednávání těch záležitostí, které se ho bezprostředně dotýkají a to i bez přítomnosti rodičů, nebo jiných pověřených osob. Je v tomto směru potřebné chválit praxi orgánů sociálně-právní ochrany dětí, ale v konečném stádiu v mnoha případech i opatrovnických soudů, které ve složitějších případech poskytují dětem široké uplatnění tohoto práva. Zákonodárce šel v tomto ještě dál, když dal dětem, které jsou schopny zralejšího úsudku na základě svého věku a rozumové vyspělosti, dokonce právo, aby byly informovány dotčenými orgány o všech rozhodnutích, které se jich bezprostředně dotýkají. Samozřejmě bychom mohli nad tímto právem polemizovat především v mimořádně složitých případech, kdy může být dítě v jistém područí například jednoho z rodičů, či jiné osoby, avšak je právě na posouzení dotčených orgánů, aby takové nebezpečí včas odhalily a s tímto právem dítěte na informace naložily tak, aby nebylo ve svém důsledku využito či zneužito proti němu samému.

5.4.4 Postavení obecního úřadu

Převážná část zákona se zaměřuje, a to hlavně v Části třetí na opatření sociálně-právní ochrany. Ustanovení § 10 stanoví povinnosti Obecního úřadu v široké míře, když další povinnosti jsou stanoveny ostatním orgánům, které jsou zmíněny dále.

Obecní úřad je povinen především vyhledávat děti, které jsou uvedeny v ustanovení § 6 zákona, tedy například děti, jejichž rodiče zemřeli, kteří neplní své povinnosti vyplývající z rodičovské povinnosti, na kterých byl spáchán trestní čin a řada dalších. Obecné ustanovení o tom, že obecní úřady jsou povinny tyto děti vyhledávat má přirozeně mnohem širší obsah než samotný termín „vyhledávat“. Pod tímto právním termínem se rozhodně neskrývá prostá péče o děti, o nichž se dozví obecní úřad od jiných orgánů, ale jistě rovněž povinnost vyhledávání takových dětí v běžném životě, v terénu, a to za pomoci řady ověřených postupů. V tomto směru zákon obecním úřadům umožňuje rozhodně i širokou míru samostatné aktivity, která nemusí mít pouze formu obecně ověřených a uznávaných postupů, ale formu aktivního působení obecního úřadu. Mezi další povinnosti obecního úřadu patří působení na rodiče, aby odstraňovali nedostatky ve výchově dětí, projednávali s dětmi nedostatky v jejich chování, důsledně uplatňovali svá kontrolní oprávnění a poskytovali na žádost rodičů, nebo dítěte náležité rady. U obecních úřadů s rozšířenou působností jsou povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí ještě širší, neboť kromě přímého působení na dítě a jeho rodiče zde ještě přichází na pořad činnosti sledování nepříznivých vlivů působících na děti, zjišťování jejich příčin a uplatňování opatření k jejich omezení. Zákon definuje přímo poradenskou činnost obecních úřadů, kterou vyjmenovává konkrétními činnostmi, když mezi tuto

poradenskou činnost je zařazena i činnost (společně s krajským úřadem) týkající se oblasti pěstounské péče a osvojení. Obecní úřad je dokonce oprávněn uložit rodičům dítěte povinnost využít pomoc odborného zařízení v případech, kdy rodiče nejsou schopni řešit výchovné problémy dětí, případně kdy nezajistí odbornou poradenskou pomoc dítěti. Důležité je zmínit pravomoc obecního úřadu v tom směru, že může rozhodovat o opatřeních podle zvláštního zákona (v tomto případě Zákona o rodině) a má rovněž právo sledovat dodržování těch opatření, o kterých rozhodl, nebo která byla přijata soudem (viz 5.4.6).

5.4.5 Další orgány podle zákona

Omezovat sociálně-právní ochranu dětí toliko na obecní úřad by bylo přirozeně nesystémové a nemohlo by přispět k naplnění podstaty samotného zákona. Proto v zákoně najdeme další orgány a instituce, které jsou povinny činit přiměřené úkony související s naplněním samotné podstaty zákona.

Na prvním místě jsou to školy případně školská zařízení, které jsou povinny oznamovat obecním úřadům děti uvedené v části 5.4.4. Zákon dokonce říká, že skutečnosti musí oznámit obecnímu úřadu bez zbytečného odkladu po tom, kdy se o nich dozví. Tato formulace není jen samoučelnou částí právní normy, ale má svůj hlubší význam. Ten nalezneme nejlépe v tom, že se zabrání dalším útokům vůči dítěti či v dalším jednání dítěte či další osoby, které by mohlo samotné dítě poznamenat. Je významné uvést i to, že žádný z těchto orgánů není oprávněn se při plnění takové oznamovací povinnosti domáhat povinnosti zachovávat mlčenlivost podle jiných právních předpisů.

Nelze opomenout ani zdravotnická zařízení, která jsou povinna při ošetřování dítěte v případě podezření z týrání, zneužívání nebo ze zanedbávání péče, provést záznam o vzniku úrazu. Takový záznam je zdravotnické zařízení povinno zaslat příslušnému úřadu. Zákonodárce navíc stanovil, že splnění takové povinnosti nezbavuje zdravotnické zařízení povinnosti podle jiných právních předpisů (oznámení Policii ČR). Speciální oznamovací povinnost je dána zdravotnickému zařízení u dětí opuštěných bezprostředně po narození a u dětí, které byly se souhlasem rodiče a bez rozhodnutí příslušného orgánu předány do trvalé péče jiným osobám.

Zařazení shora uvedených povinností dotčeným orgánům se jeví jako poněkud nesystémové, neboť je zařazeno v Hlavě I „Preventivní a poradenská činnost“. Zákonodárce tak učinil zřejmě proto, že výčet těchto povinností následuje bezprostředně za výčtem povinností obecního úřadu. Zřejmě tím má být, a to zcela správně, položen důraz na to, že povinnosti třetích subjektů mají primárně směřovat vždy k ochraně práv dětí.

Zákon dále nehovoří, respektive neuvádí další, ať už právnické, nebo fyzické osoby, které by měly jakousi obdobnou nebo totožnou oznamovací povinnost, která je stanovena již výše označeným orgánům. Možno presumovat, že výčet těchto osob je úplný a případná oznamovací povinnost jiných je samozřejmostí či spíše je dána jinými právními předpisy. Zde je možno odkázat například na normy trestního zákoníku, které se vztahují na všechny fyzické osoby. Ty jsou povinny například oznamovat podezření ze spáchání některých přečinů nebo zločinů či dokonce jim přímo zabraňovat.

Další právnické osoby lze stěží nalézt, neboť zákon hovoří o „popřípadě další zařízení určená pro děti“. Výklad k tomuto pojmu stěží nalezneme, ovšem mezi tato zařízení jistě patří i různé dětské koutky, které jsou v současné době rozšířené nejenom v nákupních centrech, ale kupříkladu i na některých pracovištích, nebo úřadech. I tyto instituce jsou povinny pečovat o děti v nezmenšené míře, než ostatní orgány, neboť

zpravidla po přechodnou dobu suplují rodičovskou zodpovědnost či zodpovědnost dalších osob.

5.4.6 Opatření na ochranu dětí

Stěžejní část zákona je věnována opatřením na ochranu dětí, která jsou vydávána obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Většina takových rozhodnutí je vydávána za podmínek stanovených především zákonem o rodině. Zákon zde přisuzuje obecním úřadům obcí s rozšířenou působností velmi významné postavení v rámci sociálně-právní ochrany dětí, což má svůj odraz v množství rozhodnutí, která tyto orgány činí. Přitom současně působí v právním postavení opatrovníka nezletilých dětí v případě, že o jejich právech, ale i povinnostech, rozhoduje příslušný opatrovnícký soud (například určení výživného na dítě jednomu z rodičů, nebo rozhodování o svěřeni nezletilého dítěte do péče jednomu z rodičů). Ačkoliv se nejedná o sporné řízení a mnohdy jsou rodiče dohodnuti dopředu, postavení opatrovníka musí být nezastupitelné, protože není vyloučeno, že dohoda rodičů může být svým způsobem kontraproduktivní zájmům nezletilého dítěte, byť na první pohled to tak nevypadá.

Obecní úřady především předkládají návrhy k soudu, aby rozhodl o:

splnění podmínek pro osvojení z důvodu, že rodiče neprojevují zájem o dítě,

omezení rodičovské zodpovědnosti,

zbavení rodičovské zodpovědnosti,

pozastavení výkonu rodičovské zodpovědnosti,

nařízení ústavní výchovy,

zrušení ústavní výchovy,

prodloužení ústavní výchovy,

svěření do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,

zrušení rozhodnutí o svěření do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,

prodloužení rozhodnutí o svěření do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Obecní úřad je dokonce oprávněn, lépe řečeno přímo povinen, sám se postarat o dítě, které potřebuje neodkladnou péči, například v okamžiku, kdy se dítě ocitne bez přiměřené péče v důsledku úmrtí rodičů a v dalších nepředpokládaných situacích.

Obecně platí, že obecní úřady návrhy podávají k soudu urychleně a to tak, aby byl maximálně chráněn oprávněný zájem dítěte. Návrhy jsou podávány podle procesního předpisu pro jednání před soudy, kterým je občanský soudní řád. Ten dokonce připouští, a projednáváný zákon vlastně nařizuje, aby obecní úřad podal návrh na tzv. „předběžné opatření“, což je ve své podstatě rozhodnutí vydané před meritorní rozhodnutí, kterým soud dočasně upraví poměry dítěte tak, aby do doby konečného rozhodnutí ve věci bylo dítě dostatečně chráněno ve svých právech.

Pokud jsou zmiňována rozhodnutí soudu vydávaná na návrh obecních úřadů, je potřeba říci, že činnost obecního úřadu s rozšířenou působností a jeho příslušného odboru nebo oddělení sociálně-právní ochrany dětí se neomezuje pouze na podávání takových návrhů a na vydávání samostatných rozhodnutí, o kterých je hovořeno dále, ale již výše bylo zmiňováno to, že činnost této instituce by měla spíše být naplňována každodenní činností „v terénu“.

Kromě již výše zmiňovaných opatření na ochranu dětí a preventivní a poradenské činnosti je Část Třetí zákona nasměrována na oblast ochrany dětí mimo rodinu. Pojednává tedy především o činnosti obecního úřadu, který rozhoduje o svěření dítěte do výchovy jiných fyzických osob, než rodičů. Tato část zákona tak řeší svěření dítěte

například do péče budoucím osvojitelům, nebo do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem.

Osvojení a pěstounská péče je ve své podstatě zvláštní kategorií činnosti obecního úřadu, který zprostředkovává právě osvojení a pěstounskou péči. Zde nastupuje kromě obecního úřadu s rozšířenou působností především krajský úřad, který je rozhodujícím činitelem při rozhodnutí o osvojení a pěstounské péči. V této oblasti je aktivní rovněž Ministerstvo práce a sociálních věcí, které vede evidenci dětí a evidenci žadatelů a v neposlední řadě také Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

V rámci této Části Zákona je řešena samostatnou hlavou pěstounské péče na přechodnou dobu a samostatně například rovněž ústavní a ochranná výchova, o které rozhoduje obecní úřad s rozšířenou působností. Zde jsou podrobně rozvedeny pravomoci příslušných zaměstnanců obce s rozšířenou působností a také práva a povinnosti ústavního zařízení. Samostatně je řešena péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost a sociálně-právní ochrana ve vztahu k cizině. Zákon dále pojednává o sociálně-právní ochraně ve zvláštních případech a samostatně je upravena činnost zvláštního orgánu obce s rozšířenou působností, kterou je Komise pro sociálně-právní ochranu dětí, včetně její činnosti obsahu jednání a jejího zaměření. Obdobně je zde koncipován Poradní sbor, který zřizuje hejtman kraje pro účely zprostředkování, nebo pěstounské péče, když obdobný poradní sbor je zřizován rovněž ministrem práce a sociálních věcí.

5.4.7 Zařízení sociálně-právní ochrany

Zákon ve své Čtvrté Části upravuje zařízení sociálně-právní ochrany dětí, která mohou být zřizována obcemi a kraji. Jsou vyjmenovány tyto základní typy těchto zařízení:

zařízení odborného poradenství pro péči o děti,
zařízení sociálně výchovné činnosti,
zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
výchovně rekreační tábory pro děti,
zařízení pro výchovu pěstounské péče.

Jednotlivé typy zařízení jsou rozlišeny především svojí obsahovou náplní a svým zaměřením, kdy u některých je vyžadován například souhlas soudu, u některých postačí pouze souhlas rodiče a některá jsou využívána pouze po žádosti samotného dítěte. Zákon individualizuje činnost jednotlivých zařízení a dále rovněž určuje výši příspěvku na úhradu pobytu a péče, ať už ze strany rodičů, nebo ze strany státu. V této části také najdeme i stanovení výše odměny pěstouna za jeho pěstounskou činnost. Je potřeba zdůraznit, že tato činnost je činností honorovanou a odměna se posuzuje jako plat.

5.4.8 Závěr a souhrn k zákonu

Další Části zákona pojednávají o konkrétním výkonu sociálně-právní ochrany pověřenými osobami, o vydávání pověření jednotlivým fyzickým osobám, jakož i o odborné způsobilosti pro faktický výkon takové činnosti. V neposlední řadě je věnována určitá pasáž povinnostem orgánů sociálně-právní ochrany a dalších osob při sdělování konkrétních údajů a o vedení evidence a spisové dokumentace.

Specifická část zákona dokonce upravuje samostatně v Sedmé Části správní delikty, které jsou explicitně zaměřeny na tuto oblast celospolečenských vztahů, a to včetně sankcí. Vzhledem k důležitosti a závažnosti předmětu zákona jsou i sankce za tyto správní delikty poměrně vysoké, když u fyzických osob nepodnikatelů lze uložit pokutu až do výše 200 tisíc Kč a u právnických osob a podnikajících fyzických osob ve stejné

výši. S ohledem na Zákon o přestupcích můžeme jednoznačně říci, že sankce jsou mimořádně vysoké, což je nutno považovat za velmi správné.

Konečně zákon upravuje způsob řízení a místní příslušnost a jako každá právní norma ve svých přechodných a závěrečných ustanoveních ruší některé předcházející právní normy a stanoví účinnost pro jiné právní normy. Samotný zákon nabyl účinnosti dnem 1. 4. 2000, když od uvedené doby bylo přijato více než 20 dílčích novelizací.

6 ORGÁNY A JEJICH POSTAVENÍ Z HLEDISKA OCHRANY PRÁV DÍTĚTE

6.1 Úvod

Stát je odpovědný za ochranu dětí před tělesným nebo duševním násilím, za ochranu jejich zdravého vývoje z hlediska fyzického, psychického a mravního a ostatních aspektů integrity dítěte jako nositele práv daných Ústavou, Listinou a práv vyplývajících z mezinárodních závazků ČR. Stát v tomto případě realizuje svojí odpovědnost prostřednictvím orgánů k tomu určených. Pravomoc a působnost těchto orgánů je stanovena jedním ze základních právních předpisů pro tuto oblast a to sice zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

Jak vyplývá z ustanovení § 4 odst. 1) Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí,

Sociálně-právní ochranu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany, jimiž jsou

- a) krajské úřady,
- b) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- c) obecní úřady,
- d) ministerstvo,
- e) Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Podle ustanovení § 4 odst. 2) Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, Sociálně-právní ochranu dále zajišťují

- a) obce v samostatné působnosti,
- b) kraje v samostatné působnosti,
- c) komise pro sociálně-právní ochranu dětí,

d) další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny, (dále jen "pověřená osoba").

Jak vyplývá ze zákona, ale i z obecné praxe jednotlivých orgánů, je vůdčím pravidlem pro činnost orgánů sociálně právní ochrany princip preventivního působení na rodinné vztahy, jsou-li zasaženy tak, že přichází v úvahu působení veřejné moci. Opatření sociálně-právní ochrany jsou hierarchicky uspořádána ve vnitřně provázaný celek umožňující volbu nástrojů podle konkrétní situace, v níž se dítě nachází, a podle intenzity ohrožení. Důraz je také položen na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy (tj. prevence rizikového vývoje dětí a minimalizace důsledků působení sociálně patogenních vlivů).

6.2 Obecní úřady

Jak vyplývá ze samotného Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, protože především obecní úřady obcí s rozšířenou působností a obecní úřady mají možnost bezprostředně sledovat ochranu práv dítěte a včas činit potřebná opatření se znalostí problému a místních podmínek, ukládá jim zákon nejvíce povinností v ochraně dětí a pomoci rodičům a dalším osobám, které jsou odpovědné za výchovu dětí. V tomto směru je tak zcela zásadní i terénní práce jednotlivých pracovníků, kdy právě díky této dochází k plnění jednotlivých povinností, které zákon obecnímu úřadu v této oblasti stanoví.

V tomto směru je možné nalézt výčet jednotlivých povinností obecních úřadů a obecních úřadů z rozšířenou pravomocí v rámci celého zákona, kdy je v tomto směru možné zmínit například preventivní a poradenskou činnost, kdy by měl obecní úřad

působit zejména při vyhledávání dětí, které se ocitli bez rodičů nebo jejichž péče je zanedbávána, tak aby jim byla zajištěna potřebná pomoc, případně zajišťována náprava v chování problémových dětí. Stejně podstatnou je v tomto případě i poradenská činnost, kdy její důležitost je nutné spatřovat zejména při práci pracovníků s dětmi z problémových rodin.

Velice důležitá je činnost pracovníků obecního úřadu, kdy tito vykonávají na základě ustanovení soudu nebo okresního státního zastupitelství funkci kolizního opatrovníka. V rámci této funkce se osobně zúčastňují řízení u soudů a notáře, kde figurují jako účastník řízení. Tím samozřejmě požívají veškerá práva stanovená zákonem — vyjadřovat se k projednávané věci, dávat návrhy apod. Při jednáních hájí zájmy nezletilých, a to v řízení opatrovnickém, občanskoprávním, dědickém — před soudem i u notáře, trestním, detenčním, případně kolizní opatrovník figuruje jako účastník přezkumného správního řízení.

I v tomto případě je velice důležitá práce přímo v terénu, kterou zajišťují terénní sociální pracovníci. Tyto provádějí prošetření prostředí tak, jak to umožňuje zákon — v případě zajištění ochrany života nebo zdraví dítěte, ochrany jeho práv nebo právem chráněných zájmů v prostředí, kde dítě žije, především v jeho bydlišti, škole nebo pracovišti, a to za účelem zjištění, zda je o něj dobře pečováno. Místní šetření jsou prováděna na základě žádostí soudu v rámci rozhodování o svěření nezletilého dítěte do péče některého z rodičů před rozhodováním o rozvodu manželství, případně při rozhodování o změně styku rodiče s dítětem. Důležitost této činnosti je nutné spatřovat v tom, že v rámci šetření i následného řízení zde vystupují pracovníci obecního úřadu jako nezávislý garant toho, že práva dítěte nebudou poškozena ba naopak. Je nezbytné připomenout, že tato šetření mohou být prováděna také na základě sdělení občanů, organizací i na základě anonymních oznámení, popřípadě z vlastní iniciativy.

V neposlední řadě je nutné zmínit činnost, kdy pracovníci obecního úřadu prověřují děti s nařízenou ústavní výchovou nebo ochrannou výchovou, prověřují prostředí a podmínky v rodinách, vyjadřují se ke krátkodobému propuštění dětí z ústavní péče. Jedná se zejména o vyjadřování k udělování tzv. dovolenek na dobu školních prázdnin, svátků a víkendových pobytů dětí v původní rodině. Stejně důležitá je také spolupráce s Policií ČR a orgány činnými v trestním řízení. V případě podezření na spáchání trestného činu na dítěti dávají sociální pracovníci podněty k prošetření, zda nedošlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu. Další spolupráce je realizována formou účasti při výsleších nezletilých jak na policii, tak u soudních jednání v rámci trestního řízení.

Na závěr je v rámci této kapitoly vhodné uvést také komisi pro sociálně právní ochranu dětí (dále také jen „komise“), která je zřizována starostou obce s rozšířenou působností jako zvláštní orgán obce podle § 106 zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a podle § 38 zákona o sociálně právní ochraně dětí. Je určena pouze k výkonu přenesené působnosti na úseku sociálně-právní ochrany dětí.

Úkolem komise je například koordinovat výkon sociálně právní ochrany na území správního obvodu obce s rozšířenou působností, navrhovat a posuzovat sociálně preventivní programy na ochranu dětí, či posuzovat jednotlivé případy provádění sociálně právní ochrany dětí a vydávat k nim stanoviska.

Nezbývá než uzavřít, že obecní úřady skutečně plní zcela zásadní roli ve fungování systému sociálně právní ochrany dětí, tedy i systému ochrany jejich práv. Nutno konstatovat, že činnost tohoto orgánu je poněkud nedocenená s ohledem na její náročnost, kterou například práce v terénu je.

6.2.1 Vedení evidence

Pro úplnost je možné zmínit poměrně zásadní činnost obecních úřadů z rozšířenou působností, kterou stanoví Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, který ukládá obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností vést evidenci a spisovou dokumentaci dětí, kterým se poskytuje sociálně-právní ochrana, a dětí, kterým byl ustanoven opatrovníkem nebo poručníkem. Spisová dokumentace obsahuje zejména osobní údaje dětí, jejich rodičů, údaje o výchovných poměrech těchto dětí, záznamy o výsledcích šetření v rodině, záznamy o jednání s rodiči nebo jinými osobami, kopie podání soudům a jiným státním orgánům, písemná vyhotovení rozhodnutí soudů, orgánů činných v trestním řízení a správních orgánů.

Údaje obsažené ve spisové dokumentaci týkající se dítěte je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn využít pouze v zájmu dítěte.

Nahlížet do spisové dokumentace vedené o dítěti, nejde-li o část týkající se správního řízení, je oprávněn na základě písemné žádosti pouze rodič dítěte, kterému náleží rodičovská zodpovědnost, nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte nebo jejich zástupce na základně písemně udělené plné moci.

6.3 Krajské úřady

Do působnosti krajských úřadů vedle kontrolní a metodické činnosti patří téměř celý proces zprostředkování náhradní rodinné péče, rozhodování o udělení pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí fyzickými a právníckými osobami a rozhodování o státním příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Ve vztahu k obecním úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností plní krajské úřady funkci nadřízeného kontrolního orgánu a funkci odvolacího orgánu příslušného pro přezkum rozhodnutí vydaných obecními úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností ve správním řízení.

Činnost krajských úřadů, v oblasti ochrany práv dětí, tak jak ji specifikuje zákon č. 359/1999 Sb. lze tedy rozdělit na tři základní oblasti:

oblast náhradní rodinné péče (pěstounská péče a osvojení)

oblast, týkající se trestné činnosti dětí a mládeže, případně závažných výchovných problémů této skupiny

oblast týkající se terénní sociální práce, kolizního opatrovnictví a trestné činnosti spáchané na dětech a mládeži (děti týrané a zneužívané).

V oblasti náhradní rodinné péče působí krajský úřad jako orgán prvoinstanční a jeho odvolacím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Ve všech oblastech pak má funkci orgánu koordinačního, metodického a kontrolního.

Oblast trestné činnosti dětí a mládeže, případně závažné výchovné problémy této skupiny Terénní sociální práce, kolizní opatrovnictví a trestná činnosti spáchaná na dětech a mládeži

Hned na úvod je nutné zdůraznit, že primární roli v této oblasti hrají obecní úřady a obecní úřady s rozšířenou působností, jak bylo rozvedeno v předchozí kapitole. Význam krajského úřadu je nutné spatřovat v tom, že tento také pravidelně kontroluje práci všech obecních úřadů a poskytuje, jak je výše uvedeno, pomoc koordinační a metodickou. Ať již formou pravidelných porad pracovníků jednotlivých úřadů nebo metodickými návštěvami přímo v místě jejich působnosti. Zákon v tomto směru také umožňuje, aby se rodiče či jiní zákonní zástupci mohli obrátit s žádostí o přešetření jejich situace na krajský úřad a každému takovému podnětu bude věnována náležitá

pozornost. I v této oblasti působí krajský úřad jako orgán odvolací vůči rozhodnutím o výchovných opatřeních jednotlivých obcí

6.3.1 Oblast náhradní rodinné péče

Důležitou oblastí činnosti Krajského úřadu při ochraně práva dětí je zprostředkování náhradní rodinné péče. Tento proces se primárně řídí zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a zákonem o rodině a činnost Krajského úřadu lze nepochybně řadit do oblasti ochrany práv dítěte. Ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí vyplývá, že zprostředkování náhradní rodinné péče (osvojení nebo pěstounské péče) v rámci České republiky je pouze v kompetenci krajských úřadů, Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky (MPSV) a Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně. Krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí poté zprostředkovávají osvojení a pěstounskou péči v rámci České republiky.

Jen pro úplnost je nutné na tomto místě stručně popsat činnost Krajského úřadu v této oblasti. Tento v první řadě provádí psychologické vyšetření žadatelů, které předkládá obecní úřad. Následně tento zajistí kontrolu zdravotního stavu žadatelů posuzujícím lékařem, zařadí žadatele do přípravy fyzických osob na převzetí dítěte a po jejím ukončení posléze provede odborné posouzení. Ve správním řízení vydává Krajský úřad rozhodnutí o zařazení či nezařazení žadatelů do evidence žadatelů vhodných pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. V rozhodnutí se žadatelům ukládá povinnost hlásit krajskému úřadu všechny změny, které jsou důležité pro zprostředkování náhradní rodinné péče. V tomto směru je zcela neoddiskutovatelná role Krajského úřadu při ochraně práv dítěte, kdy tento nese odpovědnost za zajištění vhodné rodiny pro umístění dítěte.

Krajský úřad poté funguje jako zprostředkovatel. Pokud příslušný krajský úřad nezprostředkuje žadatelům náhradní rodinnou péči do 3 let ode dne nabytí právní moci zařazení žadatelů do evidence, je povinen postoupit kopii spisové dokumentace do evidence MPSV. Dále zprostředkování provádí jak krajské úřady, tak i MPSV.

6.4 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Dalším orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „ministerstvo“). Do jeho působnosti patří obecně péče o rodinu a ohrožené děti. Ministerstvo pečuje o náležitou právní úpravu v této oblasti a v rámci zákona řídí výkon státní správy na úseku sociálně-právní ochrany dětí vydáváním právních předpisů a směrnic. Ministerstvo rovněž vykonává funkci kontrolního a odvolacího orgánu ve vztahu ke krajským úřadům, zajišťuje na druhém stupni agendu zprostředkování náhradní rodinné péče a vede celostátní evidenci fyzických a právnických osob pověřených výkonem sociálně-právní ochrany dětí.

6.5 Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) byl zřízen ustanovením § 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Úřad je správním úřadem s celostátní působností a je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí. Je zřízen jako orgán sociálně právní ochrany dětí.

Úřad působí jako tzv. ústřední orgán podle celé řady mezinárodních smluv a podle komunitárních nařízení. Předmětem činnosti je zejména pomoc při vymáhání výživného, mezinárodní únosy, zjištění práva styku a mezinárodní osvojení. Dále Úřad

vystupuje jako opatrovník (popřípadě kolizní opatrovník) v soudních řízeních ve věcech nezletilých s mezinárodním prvkem.

6.6 Soudy a Policie ČR

Ve výčtu orgánů, které zajišťují ochranu práv dítěte, není samozřejmě možné opomenout soudy České republiky a orgány Policie ČR.

Je jistě nepochybné, že jedním z nejvýznamnějších článků systému ochrany práv dítěte jsou právě soudy České republiky. Jejich význam spočívá v možnosti zasáhnout do práv dítěte za účelem jejich ochrany nejrazantnějším způsobem na základě celé řady opatření, jak je rozvedeno dále. Zákonná úprava v České republice dává poměrně širokou škálu možností jak ochranu dítěte zajistit. Je na místě zmínit také spolupráci s dalšími orgány v systému ochrany práv dítěte a to zejména sociálními pracovníky obecních úřadů, kteří v řadě případů pro soudy vypracovávají zprávy, které jsou následně podkladem pro soudní rozhodnutí v dané věci. Opět je tak patrná ona provázanost systému ochrany práv dítěte.

Základními právními předpisy pro činnost soudů v této oblasti jsou: Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Obecně je nutno konstatovat, že činnost soudů s ohledem na ochranu práv dítěte je možné rozlišit na činnost soudů v oblasti tzv. soukromého práva, kdy ony „základní kameny“ právní úpravy v této oblasti představují zákon o rodině spolu se zákonem o sociálně právní ochraně dětí a na činnost soudů v oblasti tzv. trestního práva, kdy je vycházeno podle aktuální právní úpravy konkrétně ustanovení § 109, zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku zejména z výše uvedeného zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

6.6.1 Oblast soukromého práva

Na prvním místě je nutno zmínit činnost soudů v oblasti soukromého práva. Jedním ze základních a pravděpodobně nejčastějších řízení je řízení ve věcech péče o nezletilé, kdy toto řízení předchází rozvodu manželství rodičů dítěte. V rámci tohoto řízení je úlohou soudu rozhodnout, kterému z rodičů bude svěřeno nezletilé dítě do péče a stanovení výše výživného. Právě v rámci tohoto řízení hraje významnou roli kolizní opatrovník, kterého ustanovuje soud, aby hájil zájem nezletilého dítěte, kdy tímto opatrovníkem jsou pracovníci obecního úřadu. Úlohou kolizního opatrovníka je provést průzkum prostředí obou rodičů a na základě těchto zjištění se vyjádřit, kterému z rodičů by mělo být dítě svěřeno do péče. Kolizní opatrovník tak v tomto řízení hraje zcela zásadní roli vzhledem k tomu, že jeho zpráva slouží jako významné vodítko pro následné rozhodnutí soudu. Právě toto řízení bez diskuzí významným způsobem zasahuje do práv dítěte, kdy s ohledem na věk má i samo dítě možno se dle zákona vyjádřit, přičemž jeho názor musí být s ohledem na jeho věk při rozhodování jedním z nejdůležitějších aspektů spolu se zprávou opatrovníka pro rozhodování soudu.

Velice důležité je v rámci rozhodování soudu realizace výchovných opatření dle § 42 a následujících zákona o rodině. Současná podoba těchto ustanovení je následkem přijetí zákona č. 360/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí oproti dřívějšímu znění poněkud stručnější a to ze zcela logického důvodu, že daná problematika je nyní právně upravena právě zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, který na zákon o rodině navazuje.

Soud je oprávněn za podmínky, že tak neučinil orgán sociálně-právní ochrany dětí a vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dětí, učinit jedno z vymezených výchovných opatření. Tato výchovná opatření mají různou povahu a sledují různé účely. Poměrně

mírným výchovným opatřením je napomenutí. Napomenutí lze udělit nezletilému, rodiči nebo i třetí osobě. Soud může podle § 43 zákona o rodině vhodným způsobem napomenout nezletilého, jeho rodiče či osoby, které narušují jeho řádnou výchovu. Dohled nad nezletilým je již poněkud přísnějším výchovným opatřením. Soud je oprávněn stanovit nad nezletilým dohled a provádět jej za součinnosti školy, občanských sdružení v místě bydliště nebo na pracovišti. K tomuto výchovnému opatření přistupuje soud až ve vážnějších případech poruch ve výchově nezletilého. Zákon o rodině též umožňuje, aby soud uložil nezletilému omezení, která zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu, zejména návštěvu podniků a zábav pro nezletilého vzhledem k jeho osobě nevhodných. Nevhodnými podniky a zábavami mohou být především herny, kluby, diskotéky. Pouze ta nejzávažnější opatření, kterými jsou omezení rodičovské zodpovědnosti, může poté učinit pouze soud. Jen soud může pozastavit výkon rodičovské zodpovědnosti, pokud je splněna podmínka, že rodiči brání ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti závažná překážka, kterou může být například dlouhodobá nemoc, nepřítomnost v rodině, výkon trestu apod., a zároveň to vyžaduje zájem dítěte. Stejně je tomu i u omezení a zbavení rodičovské zodpovědnosti. Pokud rodič nevykonává řádně povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou zodpovědnost omezí a vždy přitom konkrétně vymezí rozsah práv a povinností, na které se omezení vztahuje. Jestliže rodič zneužívá svou rodičovskou zodpovědnost nebo její výkon nebo ji závažným způsobem zanedbává, soud jej rodičovské zodpovědnosti zbaví. Zákon o rodině v neposlední řadě upravuje i institut náhradní rodinné výchovy, kdy soud umožňuje, aby, vyžaduje-li to zájem dítěte, svěřil dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy a se svěřením dítěte souhlasí. Při volbě vhodné osoby je dáována zpravidla přednost příbuznému dítěte. Podle pravidel určených zákonem o rodině je dítě možno svěřit i do společné výchovy manželů, popřípadě do výchovy jen jednoho z manželů.

Mimo rámec zákonné úpravy v zákonně o rodině a sociálně právní ochraně dětí, je nutné zmínit poměrně důležitý institut tzv. předběžného opatření, který upravuje ustanovení § 76a občanského soudního řádu a který představuje významné oprávnění soudu reagovat velice rychle na nepříznivou životní situaci ve které by se mohlo nezletilé dítě nacházet a kdy by mohla být významným způsobem ohrožena jeho základní práva¹.

Touto nepříznivou životní situací se rozumí případy, kdy se dítě ocitlo bez jakékoliv péče opuštěno nebo jeho život a příznivý vývoj jsou vážně ohroženy nebo narušeny. V tomto druhém případě se nebude jednat o dítě opuštěné, bez rodičů, ale bude se jednat o případy, kdy rodiče zanedbávají péči na dítě takovým způsobem, že i jeho život může být vážným způsobem ohrožen. V tomto případě pak může soud rozhodnout v podstatě okamžitě, přičemž není povinen s ohledem na povahu tohoto institutu provádět veškeré nutné důkazy a v zájmu dítěte může rozhodnout prakticky ihned.

Při zjištění, že se nezletilé dítě nachází v takovéto situaci, může soud z okamžitou platností rozhodnout o tom, že umístí do jiného vhodného prostředí. V tomto směru je soud povinen tuto osobu přesně označit, kdy je obvyklé, že děti jsou umísťovány v takových případech do Klokánků a jiných zařízení.

---

¹ Citace: Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 450.

6.6.2 Oblast trestního práva

V tomto směru je odkazováno zejména na právní úpravu obsaženou v zákoně č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Zákon v tomto případě jasně stanoví, že dítě, které je mladší 15 let není trestně odpovědné za jednání, které by jinak bylo trestným činem. Avšak takovéto jednání nemůže samozřejmě zůstat bez patřičné odezvy, kdy zákon umožňuje soudu uložit takovému dítěti výchovná opatření nebo výchovná omezení tak jak je upraveno, případně také ochranou výchovu. Samozřejmě je zde také možnost, aby soud zasáhl některým z opatření zákona o rodině, proti samotným rodičům dítěte jak je uvedeno výše.

V oblasti trestního práva má svoji úlohu přirozeně i Policie ČR, která dostává zpravidla prvotní informace od různých zařízení, jako jsou například zdravotnická zařízení, tak jak uvedeno na jiném místě této práce. Policie ČR dále každý případ individuálně řeší v rámci především trestního řádu a případně podle zákona o Policii ČR. V krajním případě, kdy existuje okamžitá obava z ohrožení práv dítěte může, samozřejmě za účasti pověřeného pracovníka příslušného obecního úřadu odejmout dítě z jeho prostředí, které jej ohrožuje na jeho základních právech.

7 POSTAVENÍ RODIČŮ NEBO ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ DÍTĚTE

Není jistě pochyb o tom, že při ochraně práv dítěte mají výsostné a nejdůležitější postavení jeho rodiče a případně jeho zákonní zástupci. Tento stav musí být vždy akceptován a to i při vědomí vývoje společnosti a toho, že ne vždy je dítě stavěno na první místo v žebříčku hodnot, jak by tomu mělo být. V podmínkách naší společnosti se dítě dostává na další místa například za kariéru, hromaděním statků apod. V nemálo případech jsou rodiče suplováni školou či jiným zařízením, což není správné. Pokud vezmeme všechny právní normy upravující tuto oblast společenských vztahů, vždy jsou označováni prvně pouze rodiče.

Postavení rodičů je zcela nezastupitelné, protože ve své podstatě nesměruje pouze do oblasti ochrany práv dítěte, ale do celého životního spektra dítěte. Jak již bylo uváděno v části 5.3. pojednávající o zákonu o rodině, je řádná výchova dětí řazena na úvod samotného zákona ve vztahu k hlavnímu účelu manželství. Při této příležitosti nelze opomenout ani dítě narozené mimo manželství, neboť to požívá přirozeně stejné ochrany jako dítě narozené v manželství. Postavení rodičů je zcela specifickým statutem, který může být naplněn právy a povinnostmi pouze tehdy, pokud zde je nezletilé dítě. Určitá výsostnost takového postavení je svým způsobem i projevem mimořádné zodpovědnosti, která je dána pouze rodičům.

Rodičovská zodpovědnost je charakterizována v části 5.3. této práce. Postačí proto pouze říct, že se jedná o maximálně komplexní souhrn práv a povinností, takže je nanejdůležitější i to, že obsahuje ochranu práv dítěte.

Je nadbytečné hovořit, respektive popisovat podrobně, co vše ochrana práv dítěte znamená, neboť to jednak říká, nejméně zákon o rodině, ale především je nutno si pod tímto představit veškeré projevy směřující k nezletilému dítěti. Obecně však lze říci, že nejhorší situace pro dítě nastává tehdy, pokud je na svých právech ohroženo právě ze strany rodičů či případně dalších zákonných zástupců. V takovém případě nastupují orgány v rozsahu svých pravomocí tak, jak uvedeno v části 6 této práce. Proto jsou dále rozvedeny některé excesy ze strany rodičů vůči dítěti.

Lze jistě souhlasit s tím, že nejhorším porušením rodičovské zodpovědnosti je útok vůči tělesné integritě dítěte. V takovém případě je již zcela lhostejné, zda se jedná o útok směřující přímo proti životu dítěte či směřující do oblasti jeho mravního vývoje.

Mezi neméně závažné porušování ochrany práv dětí lze jistě zařadit útoky na mravní vývoj dítěte, citové strádání, psychické týrání.

Označená porušování ochrany práv dítěte, která jsou uvedena výše, směřují přímo proti zájmům dítěte v té podobě, že jej bezprostředně a vlastně ihned zasahují. Nelze však opomenout ani jakési „plíživé“ porušování práv dítěte kupříkladu obyčejným „rozmazlováním“, které vlastně vede v ohrožení citového vývoje dítěte a ve své podstatě jeho dalšího mravního vývoje.

8 STATISTICKÉ UKAZATELE VE VZTAHU K OCHRANĚ PRÁV DÍTĚTE

8.1 Praktická část

V této části jsou statistické údaje, které vyplývají z činnosti Klokánek jako organizace intenzivně chránící zájmy a práva dětí. Jako kontrast proti těmto statistikám jsou postaveny především údaje týkající se náhradní rodinné péče a především statistiky trestních činů, které bezprostředně souvisí s porušováním práv dětí.

8.1.1 Souhrnná statistika Klokánek v roce 2008

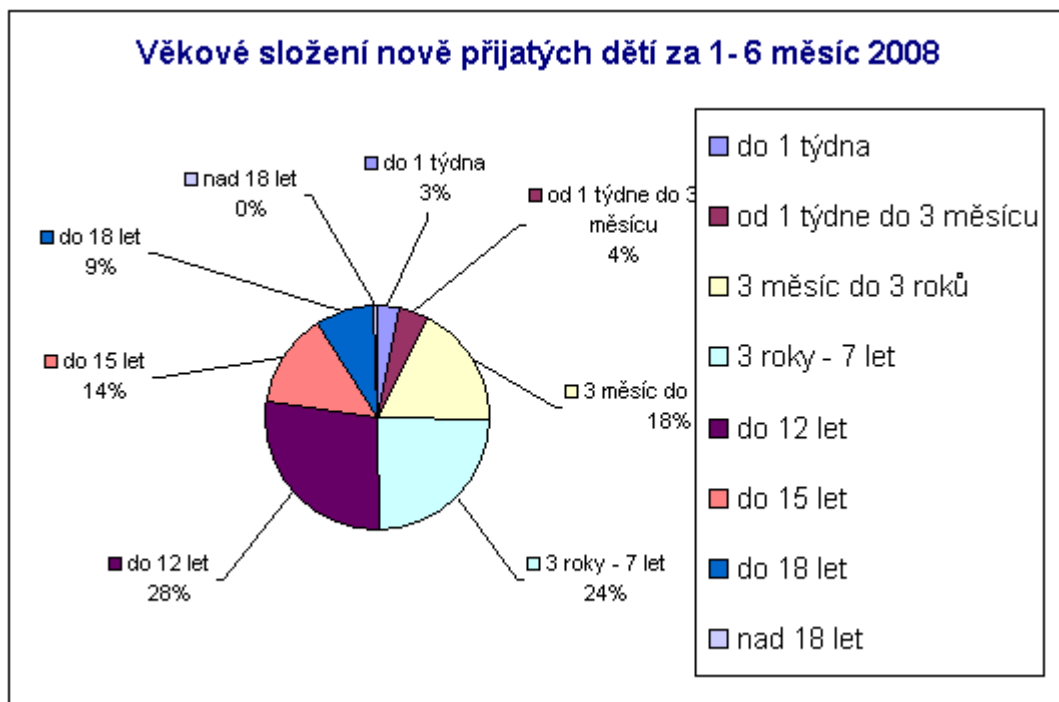
Klokánky - Statistika za 1-6 měsíc 2008

Celkový počet dětí, které se nacházely v průběhu roku v Klokáncích	407 dětí
za 1-6 měsíc 2008 nově přijato	229 dětí
za 1-6 měsíc 2008 odešlo	162 dětí
Kapacita Klokánek za 1-6 měsíc 2008	312 lůžek
Obložnost za 1-6 měsíc 2008	303,32 lůžek, tj. 99,99%

8.2 Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2008

Věkové složení nově přijatých dětí za 1-6 měsíc 2008

do 1 týdne	7
od 1 týdne do 3 měsíců	10
3 měsíc do 3 roků	41
3 roky - 7 let	56
do 12 let	63
do 15 let	31
do 18 let	20
nad 18 let	1
Celkem dětí	229

8.2.1 Důvody k přijetí do Klokánků v roce 2008

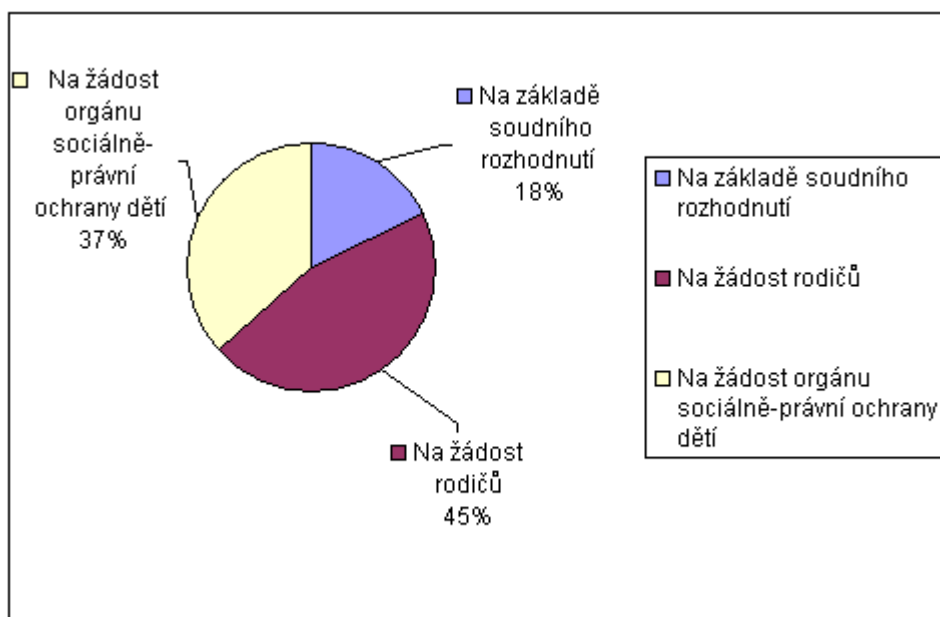
Hlavní (nejzávažnější) důvod svěřeni nově přijatých dětí za 1-6 měsíc 2008

Bytové problémy	74
Hospitalizace rodiče	24
Zanedbání péče	20
Neshody mezi rodiči a dětmi	18
Podezření z pohlavního zneužívání	11
Nezájem rodičů	11
Výkon trestu rodičů	9
Přemístěná z jiného zařízení (Dětský domov, Kojenecký ústav)	9
Nezvládnání péče	8
Podezření z týrání	7
Hmotná nouze	6
Alkoholismus nebo drogová závislost rodičů	5
Dítě na útěku z rodiny	4
Domácí násilí	4
Hospitalizace pěstouna	3
Zadržení rodiče Policií ČR	3
Zachování sourozeneckých vazeb	2
Agresivita rodičů	2
Sebevražedné pokusy	2
Špatný zdravotní stav pečující osoby	2
Uzavření mateřské školky	1
Psychické problémy matky	1

Svěření za účelem pěstounské péče	1
Svěření za účelem pozdějšího osvojení	1
Výchovné problémy dítěte	1
Celkem dětí	229

Způsoby přijetí za 1-6 měsíc 2008

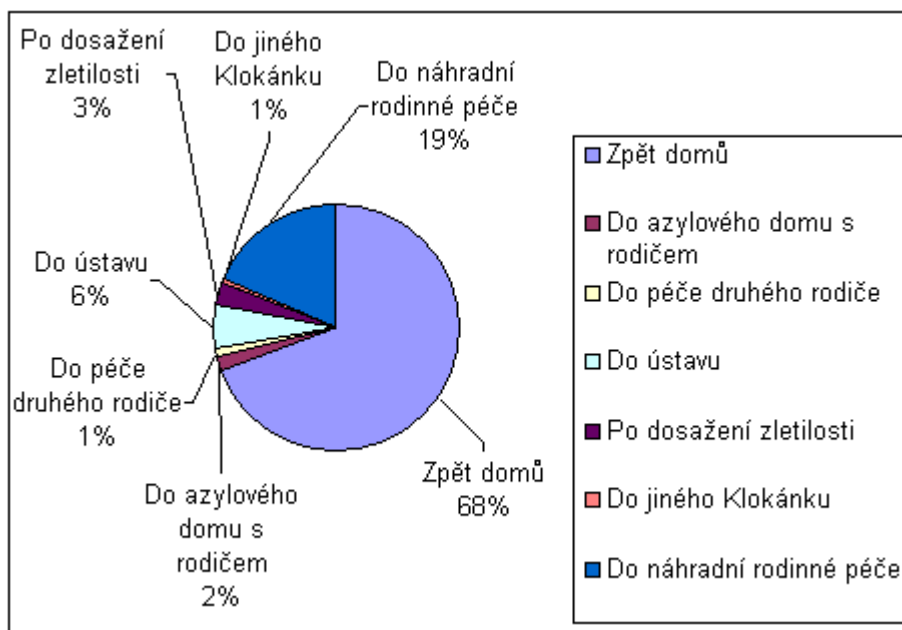
Na základě soudního rozhodnutí	41
Na žádost rodičů	104
Na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dětí	84
Celkem dětí	229
Z toho:	
Na vlastní žádost dítěte	5
Předány policií ČR	1
Dítě předáno jinou osobou než zákonným zástupcem	7

8.2.2 Odchody dětí z Klokánků v roce 2008

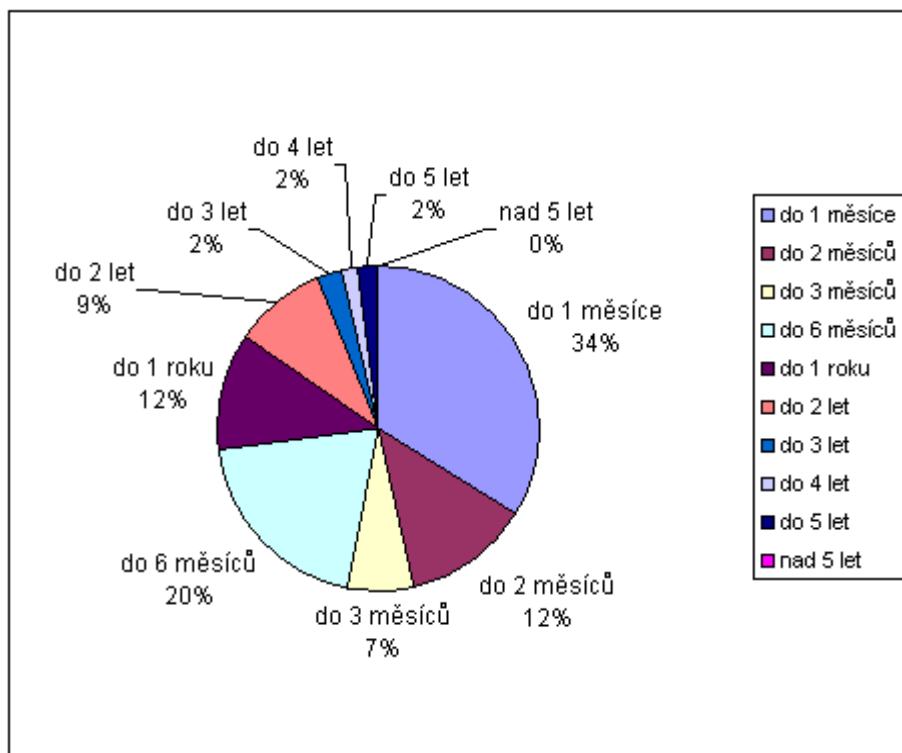
Odchody dětí z Klokánků za 1-6 měsíc 2008

Zpět domů	112
Do azylového domu s rodičem	3
Do péče druhého rodiče	2
Do ústavu	9
Po dosažení zletilosti	5
Do jiného Klokánku	1
Do náhradní rodinné péče	30
Z toho:	
Do péče příbuzných	13
Osvojení	6
Pěstounská péče	11

Doba pobytu dítěte v Klokánku ke dni odchodu za 1-6 měsíc 2008

do 1 měsíce	55
do 2 měsíců	20
do 3 měsíců	11
do 6 měsíců	32
do 1 roku	19
do 2 let	15
do 3 let	4
do 4 let	3
do 5 let	3
nad 5 let	0

8.3 Souhrnná statistika Klokánků za rok 2007

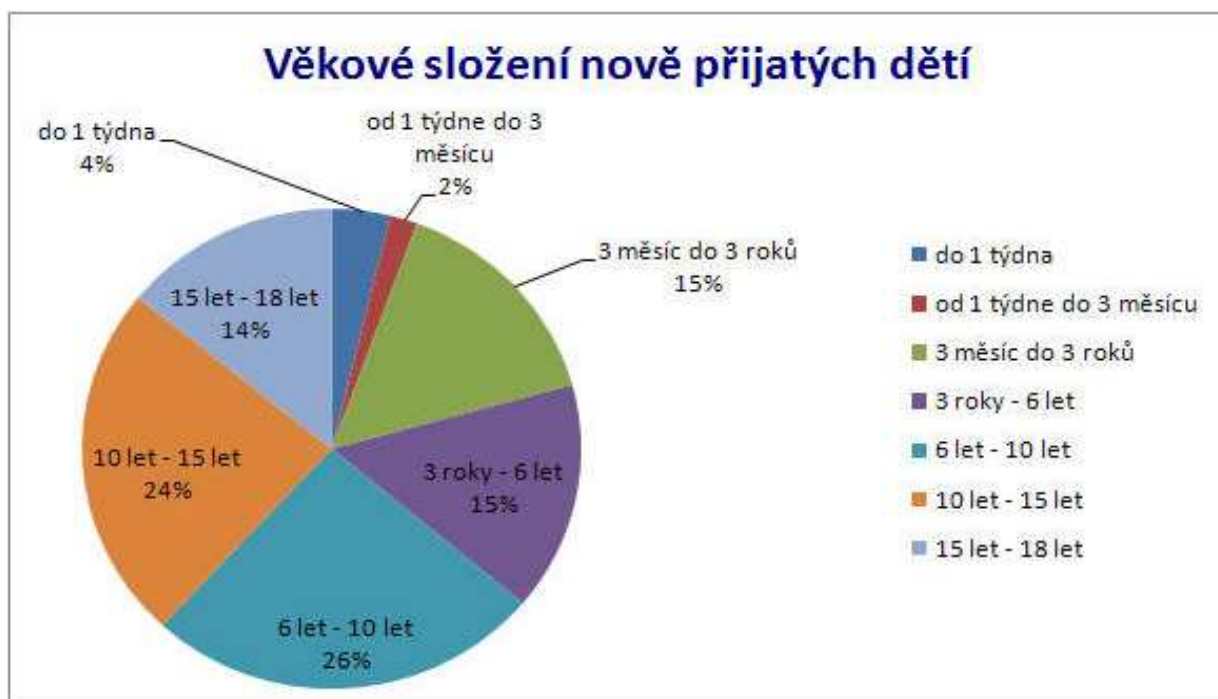
Klokánky - Souhrnná statistika za rok 2007

Celkový počet dětí, které se nacházely v průběhu roku v Klokánkách	624 dětí
V roce 2007 nově přijato	396 dětí
V roce 2007 odešlo	342 dětí
Kapacita Klokánků v roce 2007	277 lůžek
Obloženost v roce 2007	270 lůžek, tj. 98%

8.3.1 Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2007

Věkové složení nově přijatých dětí v roce 2007

do 1 týdne	15
od 1 týdne do 3 měsíců	7
3 měsíc do 3 roků	60
3 roky - 6 let	61
6 let - 10 let	102
10 let - 15 let	95
15 let - 18 let	56
Celkem dětí	396

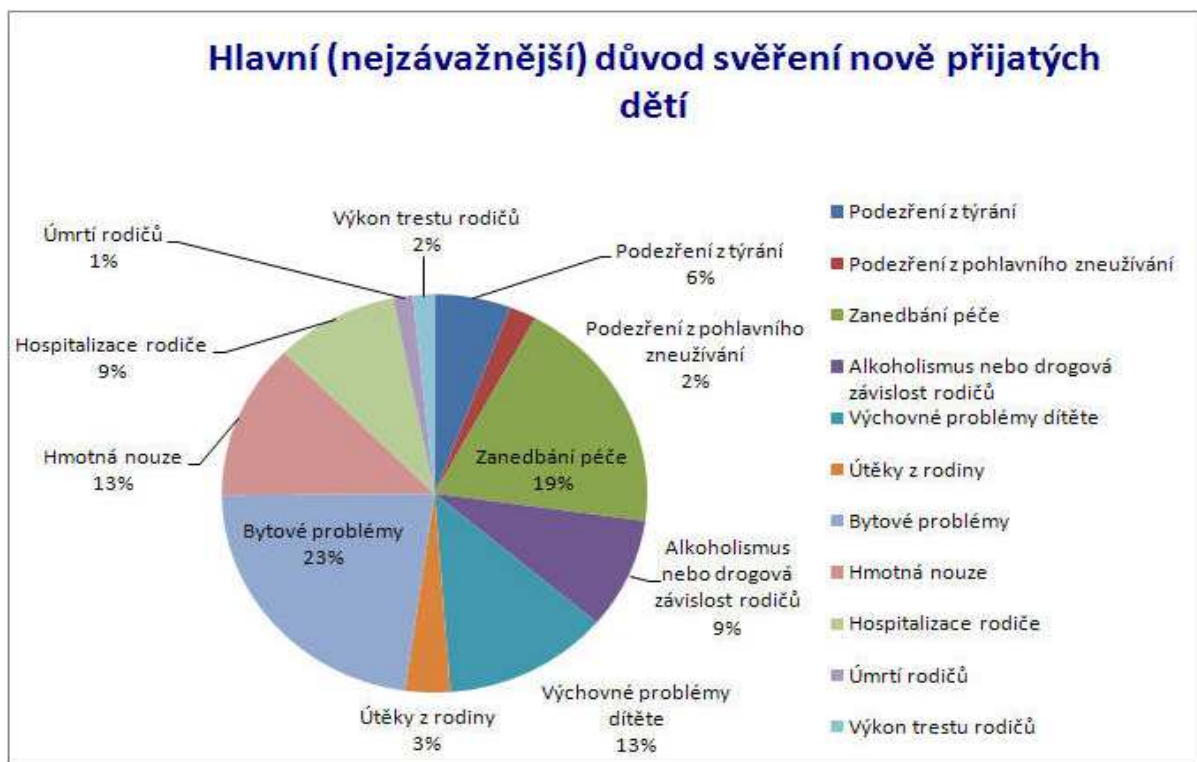

8.3.2 Důvody k přijetí do Klokánků v roce 2007

Hlavní (nejzávažnější) důvod svěřeni nově přijatých dětí v roce 2007

Podezření z týrání	39
Podezření z pohlavního zneužívání	14
Zanedbání péče	131
Alkoholismus nebo drogová závislost rodičů	61
Výchovné problémy dítěte	85
Útěky z rodiny	23
Bytové problémy	153
Hmotná nouze	86
Hospitalizace rodiče	63
Úmrtí rodičů	10
Výkon trestu rodičů	11
Celkem dětí	676

U většiny dětí bylo dáno více důvodů, proto výsledný součet přesahuje 100 %.

Způsoby přijetí v roce 2007

Na základě soudního rozhodnutí	101
Na žádost rodičů	139
Na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dětí	156
Z toho:	
Na vlastní žádost dítěte	13
Předány policií ČR	3
Na žádosti rodičů nebo ospod změněny na soudní svěření	51
Dítě předáno jinou osobou než zákonným zástupcem	83

Způsoby přijetí v roce 2007

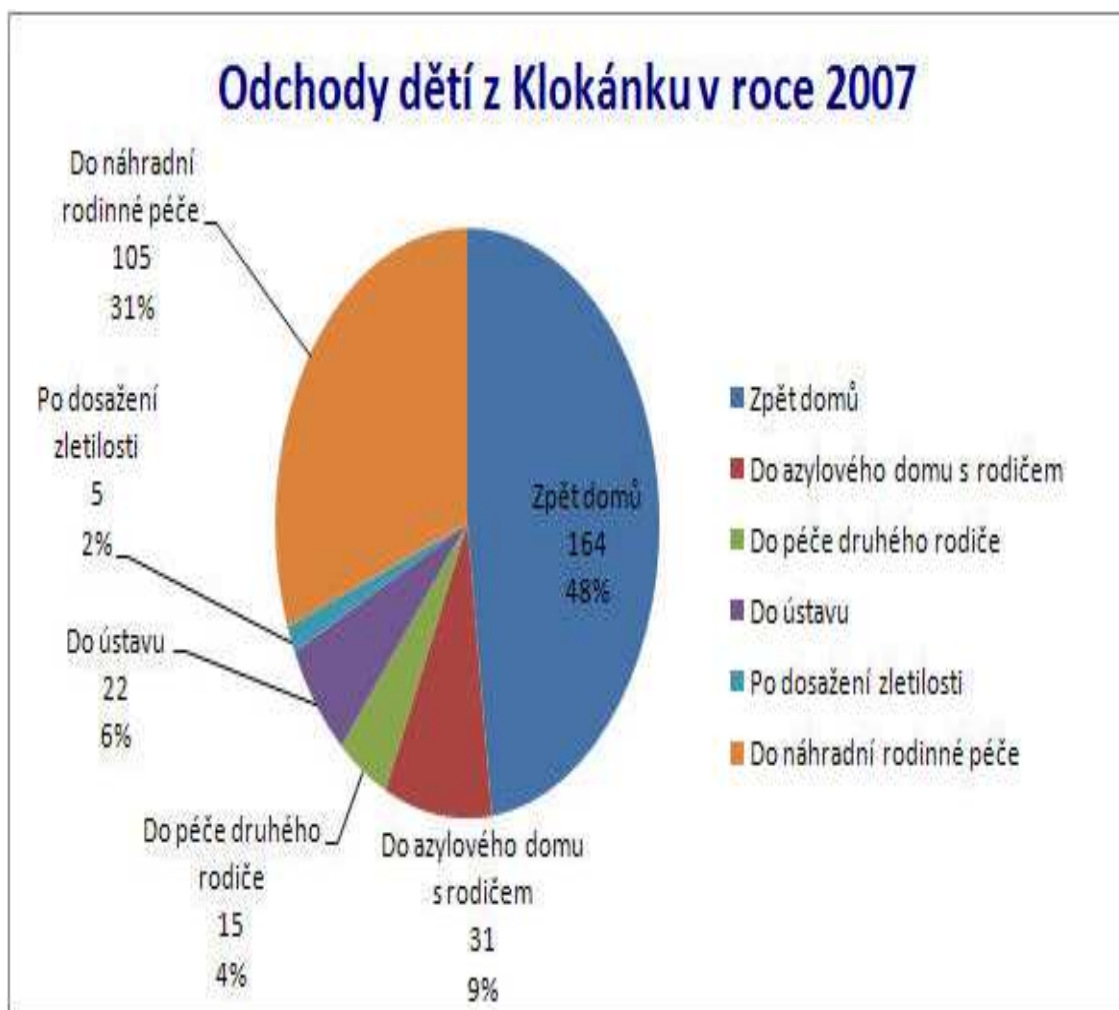
8.3.3 Odchody dětí z Klokánků v roce 2007

Odchody dětí z Klokánků v roce 2007

Zpět domů	164
Do azylového domu s rodičem	31
Do péče druhého rodiče	15
Do ústavu	22
Po dosažení zletilosti	5
Do náhradní rodinné péče	105
Z toho:	
Do péče příbuzných	26
Osvojení	21
Pěstounská péče	58

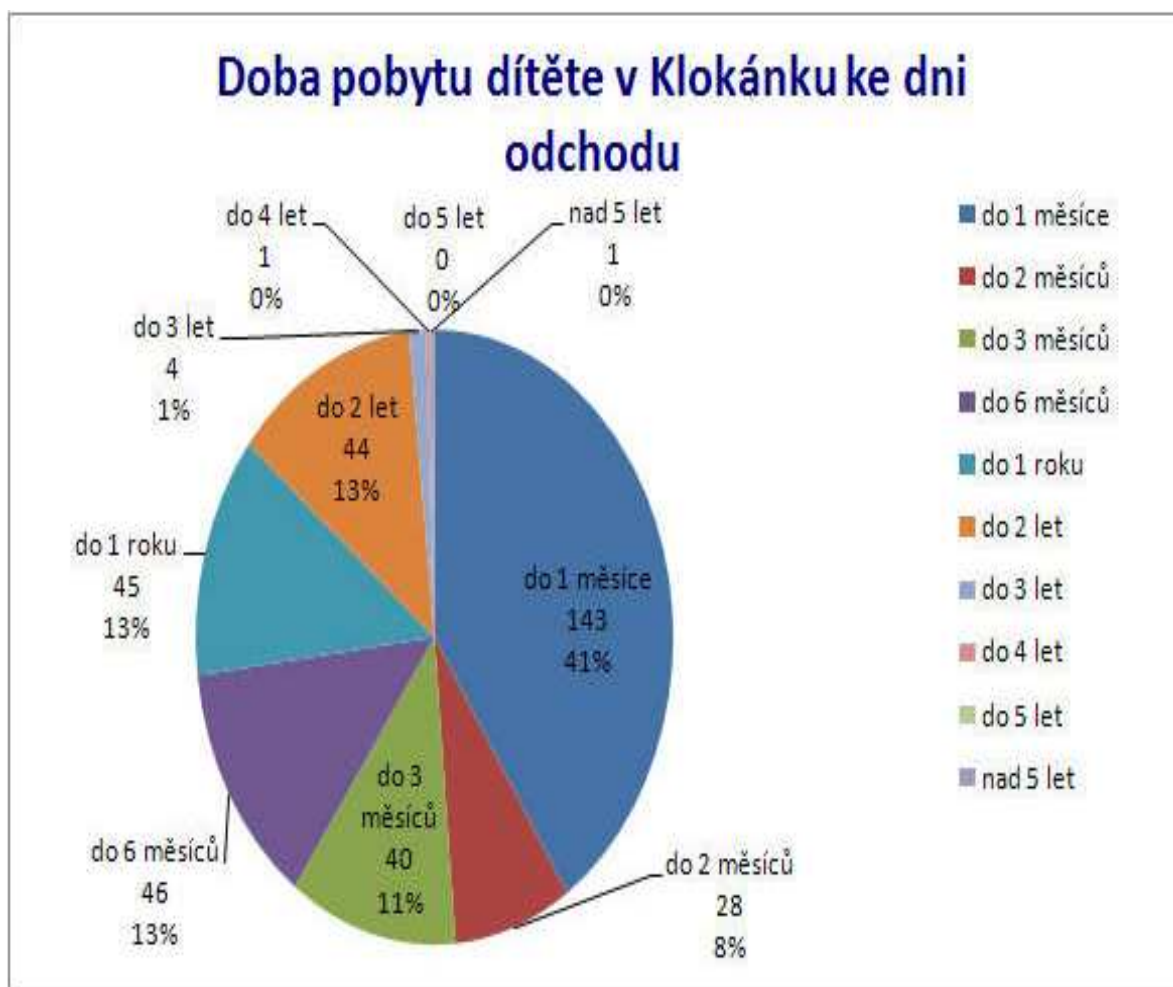

Odchody dětí z Klokánku v roce 2007

Doba pobytu dítěte v Klokánku ke dni odchodu za rok 2007

do 1 měsíce	143
do 2 měsíců	28
do 3 měsíců	40
do 6 měsíců	46
do 1 roku	45
do 2 let	44
do 3 let	4
do 4 let	1
do 5 let	0
nad 5 let	1

8.4 Souhrnná statistika Klokánců za rok 2006

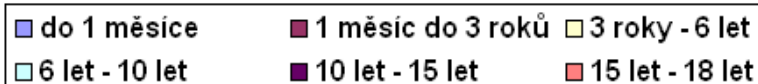
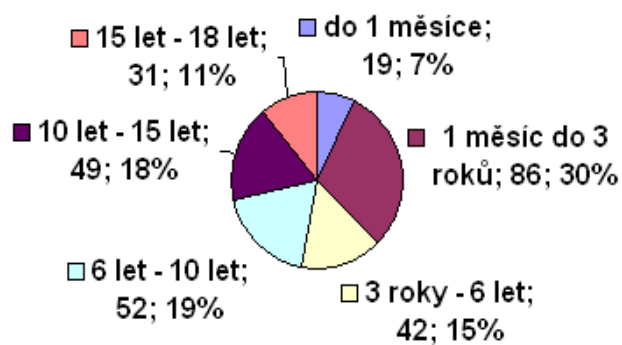
Celkový počet dětí, které se nacházely v průběhu roku v Klokáncích	410 dětí
V roce 2006 nově přijato	279 dětí
V roce 2006 odešlo	176 dětí
Kapacita Klokánců v roce 2006	231 lůžek
Obloženost v roce 2006	243 lůžek, tj. 105,2%

8.4.1 Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2006

Věkové složení nově přijatých dětí 2006

do 1 měsíce	19
1 měsíc do 3 roků	86
3 roky - 6 let	42
6 let - 10 let	52
10 let - 15 let	49
15 let - 18 let	31
Celkem dětí	279

Věkové složení nově přijatých dětí

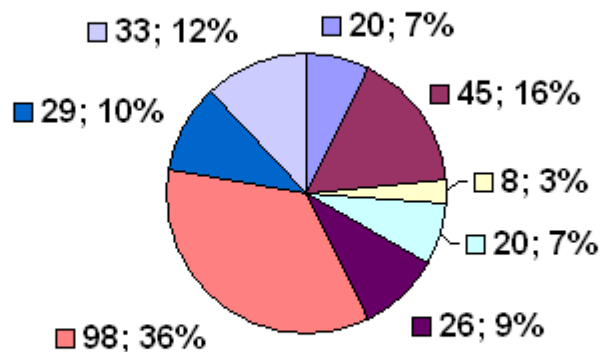

8.4.2 Důvody k přijetí do Klokánku v roce 2006

Hlavní (nejzávažnější) důvod svěřeni nově přijatých dětí 2006

Podezření z týrání	20
Zanedbání péče	45
Alkoholismus nebo drogová závislost rodičů	8
Výchovné problémy dítěte	20
Nezvládání péče	26
Bytové problémy	98
Hmotná nouze	29
Hospitalizace rodiče	33
Celkem	279

Hlavní (nejzávažnější) důvod svěření nově přijatých dětí

■ Podezření z týrání	■ Zanedbání péče
□ Alkoholismus nebo drogová závislost rodičů	□ Výchovné problémy dítěte
■ Nezvládnání péče	■ Bytové problémy
■ Hmotná nouze	■ Hospitalizace rodiče

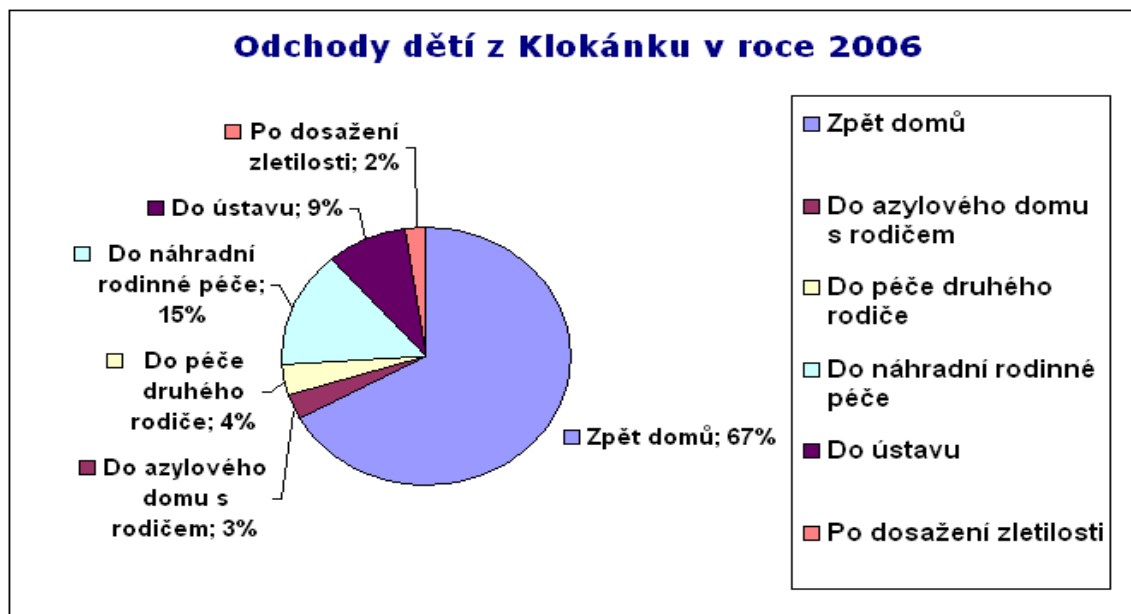
Způsoby přijetí v roce 2006

Na základě soudního rozhodnutí	66
Na žádost rodičů	213
Z toho:	
S doporučením nebo na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dětí	90
Na vlastní žádost	9
Předány policií	4
Jinou osobou než zákonným zástupcem nebo OSPOD.	15

8.4.3 Odchody dětí z Klokánků v roce 2006

Odchody dětí z Klokánků v roce 2006

Zpět domů	118
Do azylového domu s rodičem	5
Do péče druhého rodiče	7
Do náhradní rodinné péče	26
Do ústavu	16
Po dosažení zletilosti	4

8.5 Souhrnná statistika Klokánků za rok 2005

Klokánky - Souhrnná statistika za rok 2005

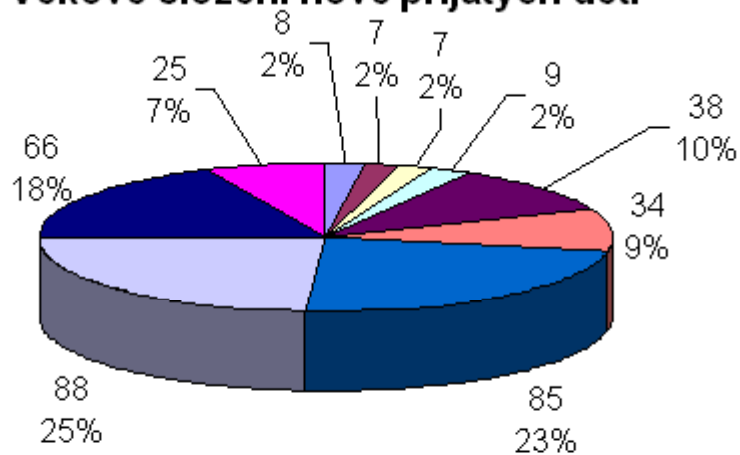
Celkový počet dětí, které se nacházely v průběhu roku v Klokánkách	482 dětí
V roce 2005 nově přijato	367 dětí
V roce 2005 odešlo	305 dětí
Kapacita Klokánků v roce 2005	174 lůžek
Obloženost v roce 2005	182 lůžek, tj. 104,7%

8.5.1 Věkové složení nově přijatých dětí za rok 2005

Věkové složení nově přijatých dětí

do 1 týdne	8
1 týden do 1 měsíce	7
1 měsíc do 3 měsíců	7
3 měsíce do 1 roku	9
1 rok - 2 roky	38
2 roky - 3 roky	34
3 roky - 6 let	85
6 let - 10 let	88
10 let - 15 let	66
15 let - 18 let	25
Celkem dětí	367

Věkové složení nově přijatých dětí

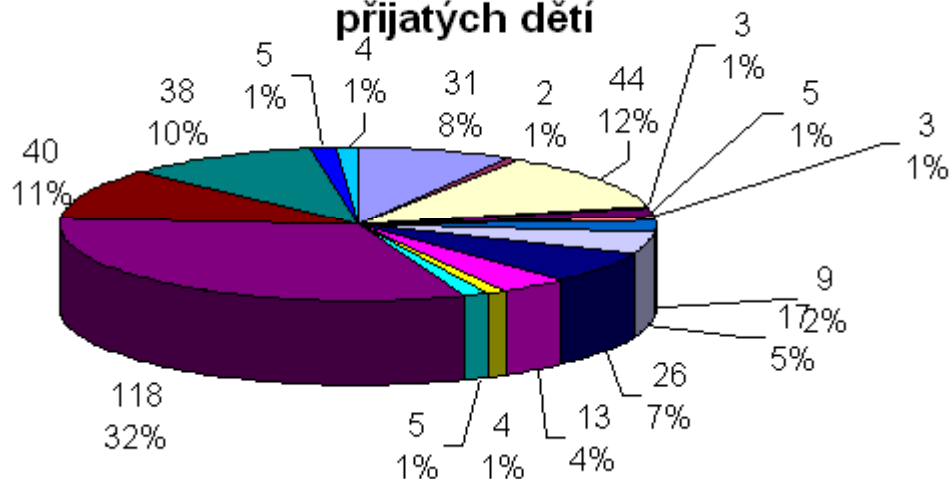
do 1 týdne	1 týden do 1 měsíce	1 měsíc do 3 měsíců
3 měsíce do 1 roku	1 rok - 2 roky	2 roky - 3 roky
3 roky - 6 let	6 let - 10 let	10 let - 15 let
15 let - 18 let		

8.5.2 Důvody k přijetí do Klokánků v roce 2005

Hlavní (nejzávažnější) důvod svěřeni nově přijatých dětí

Podezření z týrání	31
Podezření z pohlavního zneužívání	2
Zanedbání péče	44
Alkoholismus rodičů	3
Drogová závislost rodičů	5
Domácí násilí	3
Rozvodové spory	9
Výchovné problémy dítěte	17
Nezvládání péče	26
Neshody mezi rodiči a dětmi	13
Těhotenství nezletilé matky	4
Svěření za účelem pozdějšího osvojení	5
Bytové problémy	118
Hmotná nouze	40
Hospitalizace rodiče	38
Výkon trestu	5
Jiné	4
Celkem	367

Hlavní (nejzávažnější) důvod svěřeni nově přijatých dětí

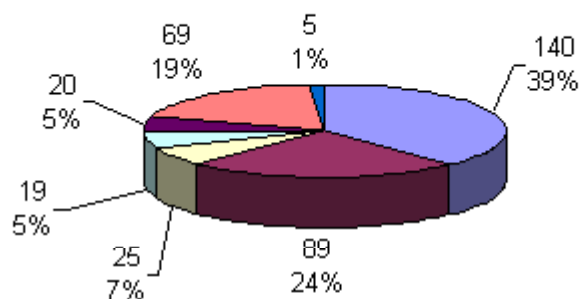

- Podezření z týrání
- Zanedbání péče
- Drogová závislost rodičů
- Rozvodové spory
- Nezvládání péče
- Těhotenství nezletilé matky
- Bytové problémy
- Hospitalizace rodiče
- Jiné
- Podezření z pohlavního zneužívání
- Alkoholismus rodičů
- Domácí násilí
- Výchovné problémy dítěte
- Neshody mezi rodiči a dětmi
- Svěření za účelem pozdějšího osvojení
- Hmotná nouze
- Výkon trestu

Způsoby přijetí v roce 2005

Souhlas zákonného zástupce	140
Souhlas zákonného zástupce s doporučením OSPOD	89
Souhlas zákonného zástupce s doporučením pobočky FOD	25
Souhlas zákonného zástupce s doporučením jiné organizace	19
Souhlas zákonného zástupce později změněný na předběžné opatření nebo rozsudek	20
Předběžné opatření	69
Rozsudek o svěřeni	5
Celkem (z toho na soudní rozhodnutí 94, tj. 25%)	367
Z toho:	
Vlastní žádost dítěte	17
Dítě předané Policíí ČR bez rozhodnutí	6
Dítě předané jinou osobou než zákonným zástupcem	11

Způsoby přijetí dětí v roce 2005

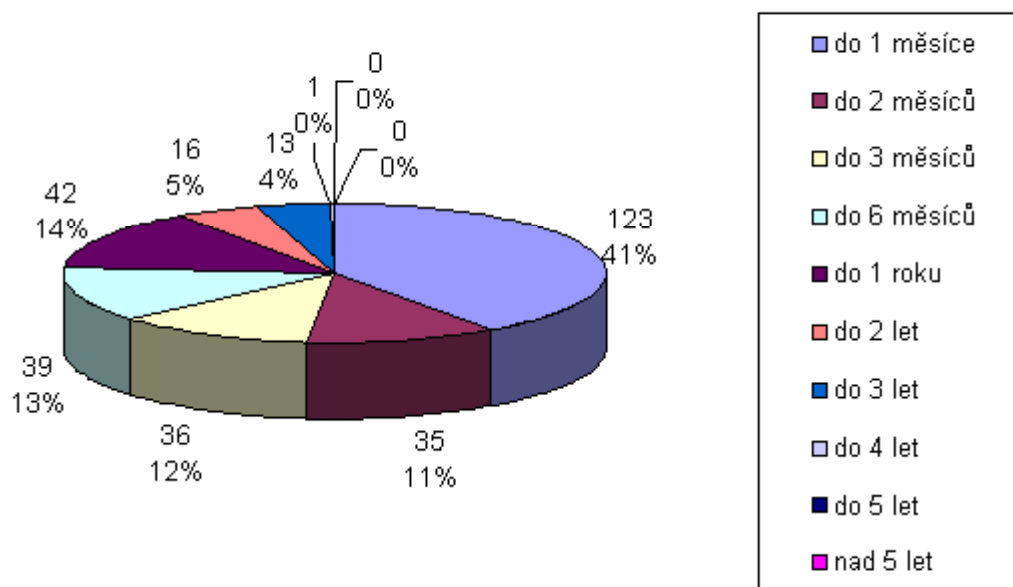
- Souhlas zákonného zástupce
- Souhlas zákonného zástupce s doporučením OSPOD
- Souhlas zákonného zástupce s doporučením pobočky FOD
- Souhlas zákonného zástupce s doporučením jiné organizace
- Souhlas zákonného zástupce později změněný na předběžné opatření nebo rozsudek
- Předběžné opatření
- Rozsudek o svěření

Doba pobytu dítěte v Klokánku ke dni odchodu

do 1 měsíce	123
do 2 měsíců	35
do 3 měsíců	36
do 6 měsíců	39
do 1 roku	42
do 2 let	16
do 3 let	13
do 4 let	1
do 5 let	0
nad 5 let	0
Celkem	305

Doba pobytu dítěte v Klokánku ke dni odchodu

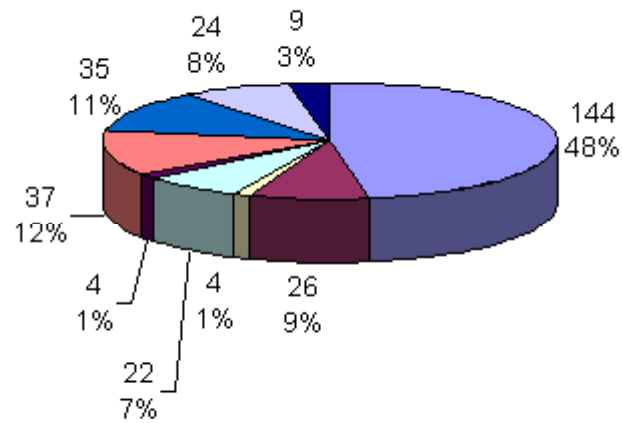

8.5.3 Odchody dětí z Klokánků v roce 2005

Odchody dětí z Klokánků v roce 2005

Zpět domů	144
Do azylového domu s rodičem	26
Do péče druhého rodiče	4
K příbuzným	22
Do osvojení	4
Do pěstounské péče cizích osob	37
Do jiného Klokánku	35
Do ústavu	24
Po dosažení zletilosti	9
Celkem (z toho NRP 63, tj. 20%, NRP cizích osob 41, tj. 13%)	305

Odchody dětí z Klokánku v roce 2005

■ Zpět domů	■ Do azylového domu s rodičem
■ Do péče druhého rodiče	■ K příbuzným
■ Do osvojení	■ Do pěstounské péče cizích osob
■ Do jiného Klokánku	■ Do ústavu
■ Po dosažení zletilosti	

Opakované příjmy celkem:

21

8.5.4 Vybrané statistické údaje o výkonu sociálně-právní ochrany dětí																			
Počet dětí svěřených do pěstounské péče																			
Rok	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet	780	775	771	744	766	656	792	842	942	750	802	879	884	908	863	1 015	1089	864	889
Počet žadatelů o osvojení																			
Rok	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet	2 407	2 250	2 352	2 245	2 254	1 875	1 990	1 980	1 650	2 284	2 531	2 123	1 969	2 100	2 369	2 440	2 524	2 500	2 341
Počet žadatelů o pěstounskou péči																			
Rok	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet	311	451	482	501	484	455	387	516	427	640	864	720	632	730	752	809	760	703	682
Počet osvojených dětí																			
Rok	2000	2001	2002	2003	2004														
nezrušitelné	1 492	1 323	1 297	1 204	1 154														
zrušitelné	164	158	123	125	143														
Počet pěstounských rodin																			
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
stav k 31.12.	-	-	-	4 028	4 060	4 256	4 481	4 560	4 555	4 661	4 488	4 607	4 665	4 844	4 760	4 722	4 720	4 845	

8.5.5 Statistický výkaz – mravnostní činy od 1.1. 2009 do 31. 8. 2009

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Znásilnění	364	249	128	224	32	50	46	107	11	14	25	217	92	5	14	1	51
Pohlavní zneužívání v závislosti	60	51	10	51	4	2	2	20	0	1	1	41	15	0	1	0	0
Pohlavní zneužívání ostatní	521	375	153	349	43	18	18	89	57	74	131	354	72	50	71	18	0
Komerč.forma sex.zneuž.v závisl.	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Komerč.forma sex.zneuž. ostatní	3	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Ostatní pohlavní úchytky	113	104	8	80	4	12	11	43	1	0	1	55	24	1	0	0	0
Ohrožování mravnosti	66	39	34	36	7	0	0	9	3	18	21	42	8	5	16	11	0
Ohrožování pohlavní nemocí	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ublížení na zdraví pohl. nem.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ubl. na zdr. pohl. nem. z nedb.	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuplířství	29	22	8	22	2	0	0	14	0	2	2	28	13	0	2	13	0
Soulož mezi příbuznými	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Obchodování s lidmi	6	1	10	0	8	0	0	5	0	0	0	26	11	0	0	4	0
Ostatní mravnostní trestné činy	28	22	9	22	1	0	0	7	1	1	2	7	1	0	1	0	0
Mravnostní činy celkem:	1 194	867	363	788	101	82	77	296	73	110	183	773	237	61	105	47	51

Vysvětlivky:

1. Zjištěno případů
2. Z toho prověřováno – ukončeno
3. Celkem v prověřování
4. Objasněno
5. Dodatečně – objasněno
6. Spácháno skutků – pod vlivem drog
7. Spácháno skutků – pod vlivem alkoholu
8. Recidivisté

9. Nezletilí 1-14 let
10. Mladiství 15-17 let
11. Děti 1-17 let
12. Celkem stíhané děti
13. Recidivisté
14. Nezletilí 1-14 let
15. Mladiství 15-17 let
16. Ženy

17. Škody

8.5.6 STATISTICKÝ VÝKAZ – POROVNÁNÍ ZA OBDOBÍ 1. 1. 08 – 1. 1. 09

Statistický výkaz – porovnání za období	ČR	JČ	SvČ
	celkem	02	03
Mravnostní činy			
Pořadí dle % objasněnosti		1	3
Vykazované - zjištěno	1 194	93	201
období: - objasněno	788	72	146
- tj. %	66,00	77,42	72,64
Předchozí - zjištěno	1 213	76	243
období: - objasněno	775	57	160
- tj. %	63,89	75,00	65,84
Rozdíly: - zjištěno	-19	17	-42
- zjištěno v %	-1,57	22,37	-17,28
- objasněno	13	15	-14
- objasněno v %	1,68	26,32	-8,75
- % objasněnosti	2,11	2,42	6,79

8.5.7 Zhodnocení statistických údajů

Každým rokem je počet stávajících dětí v Klokáncích přibližně stejný. Tyto čísla se pohybují kolem 400 dětí v zařízení a z toho činí kolem 220 nově přijatých. Pouze v roce 2007 se tento nárůst změnil, a to díky změně legislativy zároveň s tím byl i nárůst kriminality mládeže.

Zároveň se přímo úměrně zvedá počet dětí svěřených do péče, kdy největší „boom“ byl v roce 2004, kdy bylo do péče svěřeno 2.524 dětí. Ve stejném roce došlo i k výraznému nárůstu žadatelů o pěstounskou péči, a to od roku 1992. V neposlední řadě je nutné připomenout, že zároveň s tím, každým rokem výrazně stoupá počet pěstounských rodin, což může mít velmi pozitivní dopad pro děti, které na své umístění do rodin teprve čekají.

9 MOŽNOST ZVÝŠENÍ OCHRANY PRÁV DÍTĚTE

9.1 Obecný úvod

Česká republika svým právním řádem podle názoru autora ochranu práv dítěte zajišťuje dostatečně. Dokonalý právní rámec pro ochranu práv dítěte však ještě nemusí znamenat, že v jednotlivých případech je i v rámci něho dítě dostatečně ochráněno. Tedy rezervy lze shledat rozhodně v činnosti jednotlivých dotčených institucí, které mohou v některých případech svým nedůrazným, nebo vysoce formalistickým přístupem působit ve své podstatě proti právům dítěte. Tím je myšleno především to, že v nemálo případech si ochrana práv dítěte vyžaduje okamžitý a razantní vstup a nikoliv pouze naplnění litery právní normy. V tomto směru lze shledat jisté možnosti nápravy do budoucna, i když nutno objektivizovat, že především v posledních letech sledujeme okamžité zásahy orgánů Policie ČR, směřující například k nařízení opuštění domácnosti násilným otcem dítěte, nebo zásahy OSPOD směřující k okamžitému odebrání dítěte z problémové rodiny.

9.2 Úvahy de lege ferenda

Na první pohled se jeví, že právní rámec upravující tuto oblast je dostatečný. Obecně s takovým tvrzením lze vyslovit souhlas, avšak stále otevřené a sporné body, nacházíme ve vztahu mezi zákonem povolanými orgány k ochraně práv dítěte a neziskovými organizacemi. Je velmi častým jevem, že mezi těmito subjekty dochází k řadě střetů, a že jedna nebo druhá strana se zaštiťuje svým postavením, posláním, nebo povinnostmi. Jak uvedeno v kapitole číslo 5 na ochraně práv dítěte se podílí například Klokánek, různá Intervenční střediska a centra, azylové domy pro matky s dětmi či farní charity. Zřejmě ona roztržitost a množství takových institucí vede k tomu, že dochází k oněm sporům. Pro ochranu práv dítěte je přirozeně dobré, aby takové neziskové organizace působily i nadále a rozhodně i ve větší míře. Je však nezbytné, aby i ony měly přesná zákonná pravidla, ale především i pravomoci, které by se mohly v některých případech blížit pravomoci OSPOD, či v některých případech dokonce pravomoc OSPOD převzít. Typickým případem kdy se jeví například činnost soudu nadbytečná, nebo alespoň se takto jevit může, je rozhodování o úpravě poměru k nezletilým dětem v případě rozvodu rodičů, nebo v případě, kdy spolu rodiče nežijí. Pokud zde totiž existuje písemná dohoda rodičů o tom, komu bude nezletilé dítě svěřeno do výchovy spolu s dohodou o výši výživného, které bude hradit ten z rodičů, který nebude mít dítě ve své péči, jistě by orgány OSPOD byly schopny ve věci rozhodnout samy, bez přímé ingerence soudu. Takovým postupem bychom mohli jednak vytvořit větší prostor pro dohody rodičů a jistě by nebylo od věci ani to, že nezletilé děti by nemusely být vystavovány třeba kvazi výslechům před soudem, či znaleckému zkoumání. Spolu s tím bychom možná takovým postupem mohli docílit i toho, že rodiče pochopí, více než je tomu tak v současné době, že cesta vzájemné dohody a úcty k nezletilým dětem především, je cestou, která nemusí ani v případě rozvodu rodičů vést k vzájemnému odcizení. Soudní řízení by potom nastupovalo pouze v těch případech, kdy neexistuje možnost dohody ve vztahu k nezletilým dětem a nepostačuje rozhodnutí OSPOD. Soudy by v takovém případě nebyly zahlceny řadou návrhů, které ve své podstatě pouze zdržují činnost soudu, neboť ten toliko rozsudkem často pouze schválí již existující a zhusta již fakticky se naplňující dohodu rodičů.

Zde můžeme jistě najít určitý srovnávací model, kdy na začátku vzniku určitého právního vztahu je orgán nikoliv soudní, avšak na konci takového vztahu se bez soudního rozhodnutí neobejdeme. Máme zde na mysli otázku vzniku a zániku manželství, kdy u civilního sňatku činíme úkon při vzniku manželství v podstatě toliko před matričním úřadem, ale při rozvodu manželství se bez rozsudku soudu neobejdeme a manželství zaniknout nemůže (nepočítaje v to smrt jednoho z manželů, nebo prohlášení za mrtvého jednoho z manželů).

Tyto úvahy de lege ferenda jsou potřebné, protože soudy by měly mít maximální možnost a především časový prostor se věnovat případům, kdy práva dítěte jsou masivně porušována a přesto se zdá, že soudní moc dítěti nepomáhá. Jako typický případ lze zmínit rozhodování soudů v případech, kdy dítě je narozeno v zahraničí a s ohledem na mezinárodní smlouvy je vydáváno zpět do země narození, ačkoliv by chtělo být s rodičem žijícím na území ČR. Dalším případem, kdy je nezbytné vyvinout aktivní soudní ochranu, jsou případy dětí týraných, nebo dětí zneužívaných. Nelze říci, že by v takových případech soudy rozhodovaly proti dítěti, ale problémem spíše bývá horší vynutitelnost práva, či pozdní sankce pro pachatele, která se tak mívá nejenom individuálním účinkem, ale její důsledky jsou minimalizovány i z hlediska generální prevence.

Kde je nutno hledat největší rezervy a nedostatky? Rozhodně v otázkách obecné znalosti a informovanosti o problematice mezi širokou veřejností. Jak bylo zmíněno výše, existuje řada programů na podporu ochrany práv dítěte, řada organizací a státních orgánů, avšak veřejnost je o takových aktivitách informována pouze nahodile a zpravidla v případech, kdy se objeví nějaký exces, který se stává středem pozornosti všech médií. Po určitém čase však veřejnost opět upadá do „letargického stavu“ a málo kdo je schopen, v případě nouze skutečně kvalitně pomoci při dodržování či ochraně práv dítěte. To je zásadní problém, který vyžaduje centralizovaný postup, neboť každá jednotlivá akce, např. dobročinné organizace je akcí ojedinělou a zaměřenou pouze na konkrétní věc a nikoliv na celou oblast ochrany práv dítěte.

Soud – prostor pro zásadní rozhodování

10 ZÁVĚR

Diplomová práce svým obsahem přináší souhrnné informace týkající se ochrany práv dítěte. Česká republika se ve zvýšené míře, a to je správné, této oblasti věnuje a snaží se právní řád a jeho jednotlivé zákonné nebo podzákonné normy přizpůsobovat aktuálním potřebám dětí a věnovat jejich ochraně značný prostor. Právní řád vnitrostátní se sblíží s pojetím této oblasti v rámci Evropské unie, když soukromé právo prochází stálým vývojem a proměnami, které s sebou přináší celkový vývoj společnosti.

Úvahy do budoucna jsou takové, že by se rodinné právo a svým způsobem tedy i ochrana a právní postavení dětí, stalo součástí občanského práva. Jako téměř každé právní odvětví totiž prochází trvalými změnami i právo rodinné.

Ruku v ruce s tím je nutno konstatovat, že právní ochrana dětí v České republice působí vcelku velmi stabilně a pokud rodinné právo prochází změnami, ve své podstatě se netýkají bezprostředně právní ochrany dětí a pokud ano, tak pouze v některých dílčích oblastech.

V roce 2001 byla vytvořena Evropská komise pro rodinné právo, což je zcela nezávislý orgán, který je složen z odborníků v dané oblasti. Mezi odborné výstupy této komise patří řada atributů rodinného práva. Pro obsah této diplomové práce je však významné především předložení tezí z počátku roku 2008, které se týkají rodičovské odpovědnosti, což je oblast, která přímo souvisí s právním postavením dítěte. Komise dále předložila nové chápání institutu osvojení, které již není považováno výlučně za formu náhradní rodinné péče, neboť právní úprava má vycházet z blaha dítěte a za primární je považována péče rodičů. Osvojení je chápáno tak, že přichází v úvahu až tehdy, kdy dítě nemůže od biologického rodiče očekávat zhora nic, a to především zájem a řádnou péči.

Vždy je vyzdvihována dohoda rodičů ohledně ochrany dítěte, avšak pouze ta, která je v souladu se zájmy dítěte.

Rodičovská odpovědnost jako souhrn práv a povinností má směřovat výlučně k zajištění blaha dítěte, a to v takovém rozsahu, který je popisován v této práci. Důraz je kladen na právo dítěte na informace a případné samostatné rozhodnutí dítěte, je-li toho již mentálně schopno. Komise se poměrně nově věnuje i otázce pobytu dítěte u jednoho z rodičů, pokud rodiče spolu nežijí. Zde je možno její závěry chápat tak, že zámysl vystěhovat se například do jiného státu může být zmařen, pokud by to bylo v rozporu se zájmem dítěte, neboť dítě a rodiče mají přirozené právo se spolu vídat, když takový styk by měl odpovídat zájmům dítěte. Komise totiž dochází k závěru, že dítě by mělo být vyslechnuto ve všech řízeních, která se týkají právě rodičovské odpovědnosti.

Diplomová práce tedy ukazuje, že ochrana práv dítěte prošla za posledních více než 60 let intenzivní právní úpravou a ačkoliv se může zdát, že práce byla ukončena, není tomu tak. Tuto oblast je potřeba vždy aktuálně přizpůsobovat novým a dříve se nevyskytujícím společenským jevům, ať už jevům pozitivním nebo patologickým. Nesmíme zapomínat ani na vývoj vědecký, neboť kupříkladu jedním z aktuálně řešených problémů je otázka toho, zda má dítě znát svůj původ (například v situaci početí dítěte formou asistované reprodukce), neboť můžeme hovořit o rodičovství biologickém a právním.

Další úvahy, které náleží jistě brzké budoucnosti, se budou týkat toho, zda se vůbec mohou rodiče vzdát dítěte, zda má dítě právo znát svůj původ biologický, zda by nemělo být právem dítěte to, aby rovněž samo mohlo popírat otcovství a mnoho dalších.

Tato práce s ohledem na uvedené není uzavřeným prostorem, ale do budoucna by mohla být jakousi vstupní branou pro její další rozšiřování, neboť vývoj nelze zastavit ani v právu a ani v této poměrně ucelené oblasti, když již dávno neplatí, že „právo je zkosnatělé, formalistické a rigidní“.

11 SEZNAM LITERATURY

PAUKNEROVÁ, M. a TOMÁŠEK, M. et al.: Proměny soukromého práva, 1. vydání, Nakladatelství Karolinum 2009, Praha, ISBN 978-080-246-1687-2. 432 s.

KODÝM, M. Úmluva o právech dítěte, Praha, 1991. Nakladatelství Teofakt.

DĚDEČKOVÁ, J. a HEJLOVÁ, H. Dětská práva – dokumenty a informační materiály o ochraně dětí, Vydavatel Pedagogický ústav J. Á Komenského, ČSAV 1991.

HRUŠÁKOVÁ, M. a KRÁLÍČKOVÁ, Z. České rodinné právo, Praha, Nakladatelství Doplněk, ISBN: 80-7239-192-5 Edice, 400 s.

Zákon č. 140/1961 Sb., v platném znění, Trestní zákon

Zákon číslo 141/1961 Sb., v platném znění, Trestní řád

Internetové zdroje:

Středočeský kraj

<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odborny/socialni-oblast/socpravni-ochrana-deti/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí

<http://www.mpsv.cz/cs/7243>

Královéhradecký kraj

<http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/socialne-pravni-ochrana-deti/socialne-pravni-ochrana-deti-2247/>

Sbírka zákonů, judikatura, právo

<http://www.epravo.cz/top/clanky/vychovna-opatreni-nabizena-zakonem-o-rodine-19623.html>

Ministerstvo vnitra ČR

<http://www.mvcr.cz>

Ústav pro mezinárodněprávní ochranu dětí

<http://www.umpod.cz>

Projekt Klokánek

<http://www.fod.cz/klokank.htm>

FOD Klokánek Hostivice

<http://www.klokanky.cz>

Statistiky Klokánků

<http://www.fod.cz/klokank/statisklk.htm>

12 PŘÍLOHY

12.1 Příloha č. 1

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Forma péče o děti, které nemohou být z různých důvodů vychovávány ve vlastní rodině. Náhradní rodinná péče probíhá buď formou osvojení nebo pěstounské péče.

OSVOJENÍ

Mezi osvojiteli a osvojencem vzniká z právního hlediska vztah jako mezi rodiči a dětmi. Dítě získává příjmení svých nových rodičů, osvojit lze pouze dítě nezletilé, o osvojení rozhoduje soud. Před rozhodnutím soudu musí být dítě nejméně 3 měsíce v péči budoucích osvojitelů a to na jejich náklady.

zrušitelné osvojení – lze zrušit na návrh osvojence či osvojitele

nezrušitelné osvojení – nelze ho zrušit, minimální věková hranice dítěte je 1 rok

mezinárodní osvojení – osvojení dítěte do ciziny, zajišťuje Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí v Brně

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

individuální – děti v péči příbuzných nebo cizích osob

pěstounská péče - na přechodnou dobu

skupinová – zařízení pro výkon pěstounské péče, SOS dětské vesničky

státem garantovaná forma náhradní rodinné péče

pěstoun dostává finanční odměnu

pěstoun musí poskytovat záruku řádné výchovy dítěte

děti mohou být kontaktovány svými původními rodiči

pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu, zaniká dosažením zletilosti dítěte

zrušena je pouze rozhodnutím soudu.

PRÁVNĚ VOLNÉ DÍTĚ

Rodiče dali předem souhlas s osvojením svého dítěte bez vztahu k určitým osvojitelům (nejdříve 6 týdnů po narození dítěte). Soud určil absolutní nezájem rodičů (nejméně 2 měsíce po narození neprojeví vážný zájem o dítě). Soud určil tzv. kvalifikovaný nezájem rodičů o dítě (rodiče nejméně 6 měsíců neprojeví o dítě opravdový zájem). Soud zbavil rodiče rodičovské zodpovědnosti. Rodiče dítěte zemřeli.

JAK SE STÁT ADOPTIVNÍM RODIČEM NEBO PĚSTOUNEM?

Podat žádost - navštívit obecní úřad obce s rozšířenou působností v místě trvalého bydliště = Česká Lípa, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov, Železný Brod

Sociální pracovnice Vám podá základní informace, vysvětlí postup, předá různé formuláře.

Co doložit:

žádost s osobními údaji, vyplněné dotazníky

u adopce písemné vyjádření souhlasu se zařazením do evidence pro adopci z ciziny

písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny

doklad o státním občanství nebo povolení k pobytu

zprávu o zdravotním stavu, potvrzení o finanční situaci

12.2 Příloha č. 2

Zpráva o činnosti Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí v roce 2008

A) Zpráva o činnosti

I.

Obecně

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) vykonával svoji činnost jako orgán sociálně právní ochrany dětí řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí.

K 15. 1. 2008 bylo obsazeno dlouhodobě neobsazené místo ředitele a do funkce ředitelky byla jmenována JUDr. Lenka Pavlová, Ph.D. V průběhu roku 2008 došlo k četným personálním změnám. Na začátku roku měl Úřad, stejně jako v předchozích letech, 15 zaměstnanců, a to ředitele, 7 referentů (právníků), sekretářku-personalistku, tři zaměstnankyně v kanceláři (vedoucí a dvě písařky) a tři zaměstnankyně ekonomického oddělení (vedoucí a dvě účetní). V prosinci 2008 měl Úřad 18 zaměstnanců, a to ředitelku, 7 referentů, 1 speciálního pedagoga, 3 zaměstnankyně v ekonomickém úseku a 6 administrativních zaměstnanců.

V evidenci Úřadu ke konci roku 2008 bylo 2.686 „živých“ spisů. Podrobnosti jsou uvedeny v příloze Tabulce I, kde červené spisy jsou případy, kdy je žádána pomoc od zahraničního orgánu, a modré jsou spisy, kde zahraniční orgán žádá pomoc od orgánů České republiky:

Počet tzv. živých spisů k 31.12.2008	2 686	
Rozdělení počtu spisů na státy		
Stát	Červené	Modré
Irsko	2	1
Alžírsko	1	0
Argentina	0	1
Arménie	1	0
Austrálie	24	4
Ázerbájdžán	0	0
Belgie	7	1
Bosna a Hercegovina	0	1
Brazílie	1	0
Bulharsko	5	0
Chile	1	0
Chorvatsko	3	0
Dánsko	3	0
Ekvádor	1	0
Estonsko	0	2
Francie	14	7

Holandsko	13	9
Itálie	59	13
Izrael	3	4
JAR	1	0
Jugoslávie	2	0
Kanada	11	6
Kolumbie	1	0
Kostarika	0	1
Kuba	5	0
Kypr	3	1
Libye	2	0
Litva	0	1
Makedonie	2	1
Malajsie	0	1
Maďarsko	6	3
Mexiko	1	2
Mongolsko	0	1
N. Zéland	6	0
NSR	0	1
Nigérie	1	0
Norsko	1	0
Ostatní	7	2
Panama	0	0
Polsko	94	159
Portugalsko	2	1
Rakousko	159	38
Rumunsko	1	0
SAE	1	0
SRN	413	63
SSSR	0	1
Saúdská Arábie	0	0
Slovensko	537	657
Slovinsko	2	0
Srbsko	5	3
Turecko	0	1
USA	114	29
Ukrajina	3	3
V. Británie	27	9
Venezuela	1	0
Vietnam	4	0
Španělsko	21	3
Švédsko	11	3
Švýcarsko	32	9
Recko	24	4
	1 638	1 048

V roce 2008 napadlo Úřadu do rejstříku Um 9.180 podání a vyřízeno bylo 908 věcí v rejstříku Spr. Úřad expedoval celkem 9.112 dokumentů. Nově napadlo celkem 275 nových věcí v rejstříku Um; největší část těchto nových spisů se týká případů ve vztahu ke Slovensku (117), Polsku a SRN (po 25). Podrobnosti vyplývají z **Tabulky II:**

Počet podání	9 180	
Počet správních věcí	908	
Počet expedovaných písemností	9 112	
Počet nových spisů UM M + Č		
Stát	Červené	Modré
Arménie	1	0
Austrálie	2	0
Belgie	1	0
Brazílie	1	0
Francie	3	2
Holandsko	1	3
Itálie	14	2
Izrael	0	1
Jugoslávie	1	0
Kanada	2	0
Libye	2	0
Mexiko	1	1
N. Zéland	1	0
Nigérie	1	0
Ostatní	2	0
Polsko	3	24
Rakousko	14	5
SRN	21	5
Slovensko	30	87
Slovinsko	1	0
Srbsko	0	1
USA	8	2
Ukrajina	2	0
V. Británie	8	4
Vietnam	1	0
Španělsko	6	0
Švédsko	2	0
Švýcarsko	4	0
Řecko	2	1
	135	140

Do seznamu dětí vhodných k osvojení do ciziny bylo zařazeno celkem 63 dětí, z tohoto byly 4 děti vyřazeny. Úřad zařadil do evidence 21 žadatelů (párů) o osvojení dítěte.

V následujících částech zprávy jsou uvedeny zejména nové skutečnosti a změny oproti stavu konstatovanému ve zprávách za minulá období.

II.

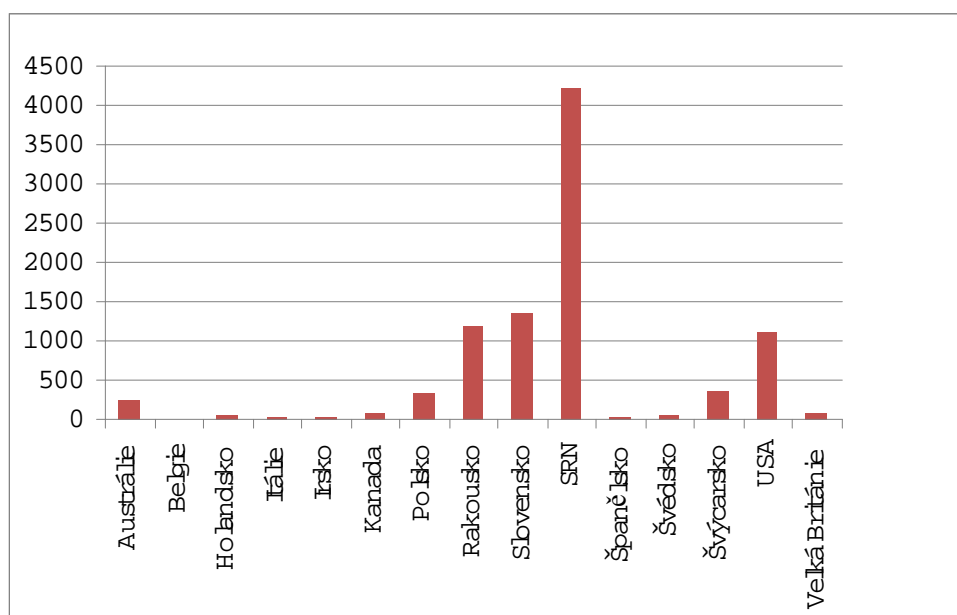
Agenda Um a Spr

1. Vymáhání výživného

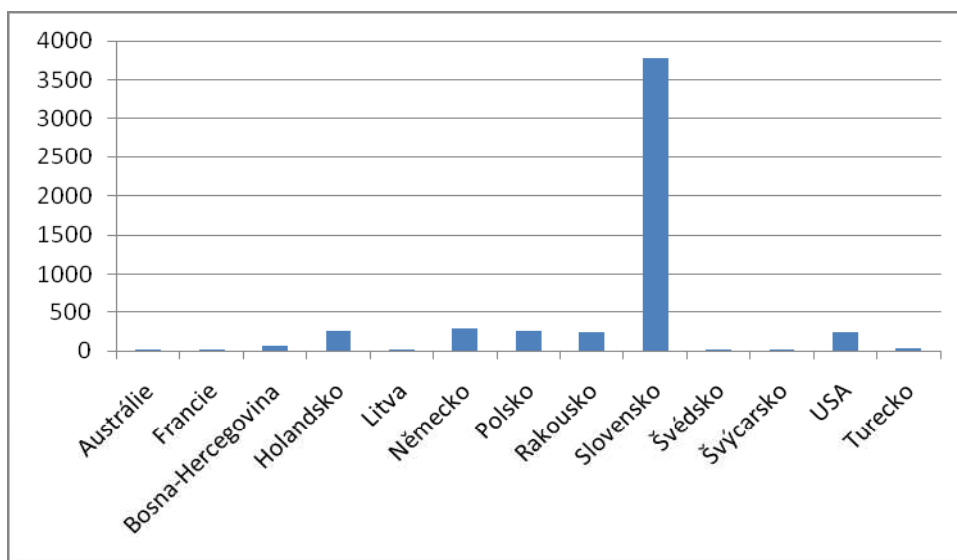
Právním předpokladem je existence smluvní úpravy nebo vzájemnosti a předpokladem faktickým je, že zahraniční orgány také plní úkoly, které pro ně z mezinárodněprávních závazků vyplývají. Poměrně vysoká je úspěšnost vymáhacího řízení z Německa, Rakouska, Slovenska, Švédska a z některých států USA. Dlouhodobě se nedaří vyřešit špatnou spolupráci s přijímacími orgány např. Itálie nebo Řecka. V roce 2008 došlo k prohlášení vzájemnosti ve věcech výživného ve vztahu ke kanadské provincii Ontario, což je velkým úspěchem dlouholetého úsilí Ministerstva spravedlnosti a Úřadu. Ze všech kanadských provincií je totiž právě Ontario nejčastěji bydlištěm povinných rodičů.

V roce 2008 byla postoupena první žádost o vymáhání výživného na Ukrajinu, která v roce 2006 ratifikovala Úmluvu o vymáhání výživného v cizině. Prozatím však ukrajinská strana ve věci příliš nespolupracuje.

Pro oprávněné v České republice od povinných v cizině bylo v roce 2008 vymoženo výživné při přepočtu na českou měnu v částce **9,164.000,-- Kč** – viz **Tabulka III:**

Pro oprávněné v cizině od povinných v České republice Úřad za stejné období vymohl a do ciziny převedl **5,227.000,-- Kč** – viz **Tabulka IV:**

Nejvíce nových případů vymáhání výživného od povinných v cizině bylo ve vztahu ke Slovensku (30), SRN (21), Rakousku a Itálii (po 14 případech). Nejvíce nových případů vymáhání výživného od povinných žijících v cizině bylo ze Slovenska (87) a Polska (24).

2. Návraty protiprávně přemístěných nebo zadržovaných dětí a zabezpečování styku s dětmi

Jako ústřední orgán podle Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (Haag, 25. 10. 1980, publikována vyhláškou č. 34/1998 Sb.) řeší Úřad také případy protiprávních přemístění nebo zadržení dětí a styku rodičů s dětmi. Úřad postoupil v roce 2008 do ciziny v 23 případech žádosti o návrat dětí.

Za stejné období obdržel z ciziny 15 žádostí o návrat dítěte a 6 žádostí o zabezpečení práva styku s dětmi. I v roce 2008 převážná část dětí byla neoprávněně přemístěna nebo zadržena matkami. Podrobnosti vyplývají z následující Tabulky V:

	Případy		
	Únos	Styk	Mimo HÚ
Modré	15	6	0
Červené	23	0	4
Celkem	38	6	4
Stát	Modré	Červené	Celkem
Austrálie	1		1
Brazílie		1	1
Dominikáns.r.		1	1
Francie		1	1

Irsko		1	1
Itálie	1	1	2
Izrael	1		1
Kanada		1	1
Lichtenštejnsko		1	1
Libye		2	2
Mexiko	1		1
Nizozemí	1		1
Rusko		1	1
Řecko		1	1
Slovensko	9	7	16
Srbsko	1		1
SRN	2		2
Španělsko		1	1
Švýcarsko		1	1
UK	3	2	5
Ukrajina		2	2
USA		2	2
Vietnam		1	1
CELKEM	20	27	47

Vysvětlivky:

- Modré – případy, kdy je žádán návrat dítěte z ČR nebo styk s dítětem žijícím v ČR
- Červené – případy, kdy je žádán návrat dítěte z ciziny nebo styk s dítětem, které žije v cizině
- Mimo HÚ – případy v zemích, které nejsou vázány Haagskou Úmluvou z r. 1980
- Dohoda – případ ukončen dohodou rodičů, dobrovolným návratem či smířením se s přemístěním/zadržením dítěte
- Návrat ex. – návrat dítěte na základě nuceného výkonu soudního rozhodnutí
- Zpětvzetí – zpětvzetí návrhu nebo nečinnost žadatele o navrácení
- Zamítnuto – návrat zamítnut pravomocným rozhodnutím

Průběh a výsledky řízení o návrat se velmi liší. Velká část případů protiprávního přemístění či zadržení končí dohodou rodičů nebo zpětvzetím návrhu (popř. nespoluprací navrhovatele) – 68% všech případů. Případy žádostí o výkon práva styku s dítětem jsou dlouhodobého charakteru a při rozporných stanoviscích rodičů mohou být v evidenci i řadu let.

V oblasti únosů je výborná spolupráce s Velkou Británií, kdy je žadatel o navrácení obvykle ustanoven velmi dobrý advokát, který podá návrh k soudu. Soud také precizně formuluje okolnosti návratu dítěte a zajistí jeho přepravu.

V případech protiprávně přemístěných dětí do ČR se Úřad vždy pokoušel o vyjednávání (o neformální mediaci v zájmu dosažení smírného řešení), ve 4 případech bylo využito služeb externích mediátorů. Úspěšnost této externí mediace byla 50%. Nevyřešenou otázkou je hrazení nákladů mediace; dosud je nesli rodiče.

Během roku 2008 se nepodařilo vyřešit otázku právní pomoci a zastupování navrhovatelů v řízeních o navrácení dítěte před českými soudy, pokud si navrhovatel sám nevyhledá a neuhradí služby advokáta. Úřad již v žádném případě navrhovatele nezastupoval a nebyl také ustanovován kolizním opatrovníkem dětí v těchto řízeních.

III.

Agenda mezinárodního osvojení

Statistika osvojení je uvedena v Tabulce VI.

Žadatelé ze zahraničí	
Dánsko	4
Itálie	4
Německo	9
Rakousko	1
Švédsko	3
CELKEM	21

Děti svěřené Úřadem do preadopční péče do zahraničí	
Dánsko	9
Itálie	8
Německo	3
Rakousko	1
Kanada	1
CELKEM	22

Spolupráce se zahraničními orgány a organizacemi při zprostředkování osvojení do ciziny:

Úřad postupoval v řízení o osvojení dětí podle metodiky z roku 2006. Došlo ovšem k určitým změnám praxe, kdy se seznámení žadatelů s dítětem (tzv. interakce) účastnil zaměstnanec Úřadu.

Ve dnech 24. 9. 2008 až 26. 9. 2008 Úřad uspořádal mezinárodní konferenci s názvem „Mezinárodní osvojení“. Konference se zúčastnili jak zástupci českých i zahraničních státních orgánů a organizací, zúčastnilo se dokonce i několik rodin, které v minulosti osvojily děti z České republiky. Po konferenci následovalo dvoudenní setkání Evropských ústředních orgánů podle Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, kdy náplní bylo projednávání aktuálních problémů při aplikaci uvedené úmluvy.

B) Zpráva o hospodaření

I. Zpracovatel

Název: Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Sídlo: Benešova 22 (vchod z ul. Josefské 15)

602 00 Brno

IČ: 025 402

Tel.: 542 215 522

Fax: 542 212 836

E-mail: info@umpod.cz

www: www.umpod.cz

Styk s veřejností: středa 8:30 - 17:00

II. Způsob zřízení

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí je založen dle § 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, v platném znění, jako orgán sociálně-právní ochrany dětí.

III. Údaje o majetku:

Hmotný investiční majetek Úřadu byl v roce 2008 navýšen pouze o částku 364.593,-- Kč, převedením služebního vozidla (Škoda Octavia) v lednu 2008 z majetku MPSV. Dále v roce 2008 bylo provedeno vyřazení některého majetku, převážně skříní, kancelářských židlí v celkové výši 36.601,23 Kč.

V roce 2008 byly nakoupeny do majetku úřadu přepravní vozíky za cenu ve výši 7.361,70 Kč a nákup doplňků k serverovně Úřadu v celkové částce 13.989,64 Kč. Dále došlo v roce 2008 k nákupu digitálního fotoaparátu v celkové výši 3.669,-- Kč,

používaného v oddělení adopcí k dokumentaci interakcí mezi dětmi a budoucími osvojiteli.

Ke konci roku 2008 byl stav majetku Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí následující:

Nehmotný majetek – software v celkové hodnotě 746.754,12 Kč.

Hmotný majetek – nábytek, výpočetní technika, apod. – v celkové hodnotě 2,559.354,26 Kč.

V účetní evidenci je veden jednak nehmotný majetek – software v celkové hodnotě 746.754,12 Kč a dále dlouhodobý hmotný majetek v celkové hodnotě 1,465.354,40 Kč, jedná se o vybavení kanceláří nábytkem a největší podíl na této částce je vybavení Úřadu výpočetní technikou. Majetek je veden v pořizovacích cenách.

IV. Rozpočet a jeho čerpání

Pro rok 2008 byl Úřadu stanoven rozpočet výdajů původně částkou 8,760.000,- Kč. Výše stanoveného rozpočtu věcných výdajů byla v průběhu roku 2008 dvakrát navýšena. Celková výše stanoveného rozpočtu činila 9,720.000,- Kč. Tyto prostředky byly vyčerpány na 99,89 %, tj. celkovou finanční částkou 9,709.000,- Kč.

K 31. 12. 2008 činily příjmy Úřadu částku 1.518,75 Kč. Na úrocích bylo připsáno celkem 333,25 Kč. Na rozpočtové položce 2229, přeplatky z minulého roku, bylo v roce 2008 připsáno celkem 1.185,50 Kč (jednalo se o vyúčtování záloh za časopisy)

Celkové zhodnocení plnění rozpočtu Úřadu - Tabulka VII:

Ukazatel	Skutečnost 2007	Schválený rozpočet 2008	Upravený rozpočet 2008	Skutečnost 2008	Plnění upraveného rozpočtu v %
Příjmy celkem	1,64	8	8	0,33	4,17
Výdaje celkem	8,750,00	8,760,00	9,720,00	9,709,00	99,89
Běžné výdaje	8,750,00	8,760,00	9,720,00	9,709,00	99,89
Investiční výdaje	0	0	0	0	0

V. Rozbor čerpání mzdových prostředků:

Limit mzdových prostředků činil částku 4,894 tis. Kč, na tarifní platy bylo vyčerpáno 3,047.414.-- Kč, náhrady za dovolenou činily 513.381.-- Kč, osobní příplatky a příplatky za vedení částku 893.555.-- Kč a na odměnách bylo vyplaceno celkem

439.790,-- Kč. Prostředky na ostatní platby za provedenou práci byly čerpány ze 100,00 %, tj. 105.000,-- Kč. Z těchto prostředků byla během roku vyplácena mzda informatikovi do září 2008 ve výši 33.750,-- Kč, další platby byly proplaceny psychologce v celkové výši 29.000,-- Kč. Psycholožka provádí zhodnocení vhodnosti žadatelů o osvojení pro děti vedené v evidenci Úřadu za účelem zprostředkování osvojení do ciziny a dále provádějí zhodnocení vhodnosti dětí vedených v evidenci Úřadu ke zprostředkování ciziny. Zbývající částka 42.250,-- Kč byla použita na proplacení dohod o administrativních a pomocných pracích.

VI. Údaje o výdajích na účast na mezinárodních konferencích a obdobných akcích nebo na jejich pořádání a o výdajích nebo nákladech na zahraniční služební cesty a návazně zhodnocení jejich přínosů pro činnost zpracovatele:

Nejvyšší čerpání v tomto seskupení je vykazováno na položce 5173 – cestovné, kde bylo čerpáno 159.327,55 Kč, z toho 60.543,50 Kč činily náklady na služební cesty v tuzemsku a 98.784,05 Kč bylo vynaloženo na níže uvedené zahraniční služební cesty:

JUDr. L. Pavlová společně se zaměstnankyněmi JUDr. S. Dlubalovou, JUDr. J. Jakubcovou, J. Janků a P. Praksovou se zúčastnily v Bratislavě dne 4. 3. 2008 pracovního setkání se zaměstnanci Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí.

Ve dnech 2 – 13.8.2008 podnikla JUDr. L. Pavlová pracovní cestu do Itálie, do Říma a Katánie.

Ve dnech 26. až 28. 6. 2008 se JUDr. L. Pavlová zúčastnila pracovního setkání ve Štrasburku.

Ve dnech 8. až 12. 7. 2008 se v Dánsku zúčastnila JUDr. L. Pavlová společně s Mgr. T. Vykydalem návštěvy adopčního centra. Téma – mezinárodní adopce.

Ve dnech 3. až 8. 11. 2008 Mgr. S. Dostálová navštívila Anglii ve věci právní ohledně mezinárodního únosu.

Mgr. S. Dostálová ve věci repatriace dítěte navštívila Lotyšsko ve dnech 1. až 3. 12. 2008.

Mgr. T. Vykydal a R. Janda se zúčastnili pracovního setkání ve Švédsku ohledně mezinárodních adopcí ve dnech 27. až 30. 11. 2008.

Ostatní finanční prostředky byly použity na úhradu tuzemských služebních cest k účasti při jednáních u soudů, OSPOD, návštěvy kojeneckých a dětských domovů a k účasti na jednáních na Ministerstvu práce a sociálních věcí, a to jednak zástupce ředitele a pravidelné pracovní cesty referentů vyřizující agendu osvojení.

Brno, červen 2009

12.3 Příloha č. 3

1) Možnost zprostředkování osvojení dítě z České republiky

Zprostředkovat osvojení dítěte z ČR do zahraničí je oprávněn pouze Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen Úřad). Zprostředkování osvojení se provádí pouze v případě, že dítě je osvojitelné, a to je v případě, že:

1. rodiče dítěte dali souhlas s osvojením dítěte neznámými osvojiteli. Takový souhlas mohou dát rodiče nejdříve po šesti týdnech od narození dítěte. Souhlas s osvojením dávají rodiče před soudem nebo orgánem sociálně-právní ochrany dětí
2. rodiče jsou zbaveni rodičovské zodpovědnosti. O zbavení rodičovské zodpovědnosti rozhoduje soud, rodiče jsou procesní stranou takového řízení.
3. soud rozhodl o nezájmu rodičů dle zákona o rodině. Rodiče jsou procesní stranou takového řízení.
4. rodiče dítěte nejsou známi.
5. se jedná o osiřelé dítě bez dalších příbuzných.

Jako společné dítě mohou dítě osvojit pouze manželé. O zprostředkování osvojení mohou žádat i osoby, které žijí samy. V případě, že dítě osvojuje pouze jeden z partnerů, musí být prokázány podmínky pro osvojení i u druhého partnera, který dítě neosvojuje, ale bude s ním žít ve společné domácnosti. Osvojení páry stejného pohlaví není dovolené.

Mezi osvojitelem a osvojencem musí být zachován přiměřený věkový rozdíl. Osvojením má mezi osvojencem a osvojitelem vzniknout vztah stejný jako mezi rodiči a dětmi, čili i věkový rozdíl má odpovídat přirozenému věkovému rozdílu mezi rodiči a dětmi.

V ČR je důsledně uplatňován princip subsidiarity mezinárodních osvojení. Mezinárodní osvojení je možné pouze pro nezl. děti, pro které se nepodaří najít vhodnou osvojitelkou nebo pěstounskou rodinu v ČR. Pro nezl. děti je vhodná péče v ČR hledána po dobu šesti měsíců od okamžiku, kdy je dítě osvojitelné. Vhodná rodina je hledána orgány péče o dítě dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

2) Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli

Žadatelé o osvojení nezl. dítěte z ČR se s žádostí o zařazení do evidence obrací na Úřad prostřednictvím Ústředního orgánu přijímajícího státu. Řízení o zařazení se vede v písemné formě. Žadatel má právo výslovně požádat o zasílání veškerých dokumentů elektronickou poštou při zachování podmínek používání elektronického podpisu.

Žádost o zařazení do evidence musí obsahovat náležitosti stanovené zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Jako přílohy žádosti musí žadatelé předložit:

- 1. vyplněný dotazník** (příloha č. 1a, 1b, 1c)
- 2. zpráva o sociálním šetření** – vypracovaná příslušným sociálním pracovníkem
- 3. zpráva o posouzení osobnosti** – vypracovaná psychologem, příp. jinou, právem přijímajícího státu k tomu pověřenou, osobou, vč. vyšetření se zaměřením na odhalení případné psychopatologie (příloha č. 2)
- 4. zpráva o zdravotním posouzení žadatele** – vypracovaná k tomu příslušným lékařem
- 5. schválení žádosti o osvojení** – schválení musí být provedeno příslušným orgánem přijímajícího státu, musí obsahovat výslovné určení, že žadatelé jsou vhodní a způsobilí k osvojení podle práva přijímajícího státu a musí obsahovat i charakteristiku dětí, o které jsou schopni žadatelé kvalifikovaně pečovat.
- 6. souhlas žadatele s prováděním kontrol dítěte v termínech stanovených Úřadem** (příloha č.3)
- 7. osvědčení o bezúhonnosti žadatele** – výpis, příp. opis, z rejstříku trestů
- 8. kopie osobních dokladů** – cestovní pas, občanský průkaz
- 9. rodný list žadatele**
- 10. oddací list**
- 11. doklad o zaměstnání**
- 12. potvrzení příjmů**
- 13. fotodokumentace** – minimálním obsahem fotodokumentace by měly být fotografie žadatelů a jejich bytových podmínek

Jako přílohy se předkládají originály dokumentů nebo jejich ověřené kopie. Žádost o zařazení do evidence žadatelů o osvojení (příloha č. 4), stejně tak i přílohy žádosti, musí být předložena v českém jazyce. V případě, že dokumenty, které jsou součástí žádosti, ani sama žádost nejsou v českém jazyce, musí být předložen jejich originál opatřený ověřeným českým překladem. Náklady na překlady dokumentů nese žadatel o osvojení.

Dnem doručení žádosti Úřad zahájí řízení o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli. O zahájení řízení Úřad zašle žadateli Oznámení o zahájení řízení. Úřad je povinen rozhodnout ve věci ve lhůtě do 60ti dnů.

V případě, že žádost neobsahuje veškeré náležitosti, Úřad řízení usnesením přeruší a vyzve žadatele k doplnění chybějících dokladů či údajů. Pro doplnění Úřad stanoví lhůtu a v případě, že žadatel nesplní povinnost mu takto uloženou ve stanovené lhůtě Úřad řízení usnesením zastaví a žadatele do evidence nezařadí.

V rámci řízení o zařazení Úřad posuzuje soulad žádosti s českým veřejným pořádkem a platnými mezinárodními smlouvami.

Rozhodnutí o zařazení, příp. o nezařazení, se doručuje přímo do vlastních rukou žadatelů. Rozhodnutí se doručuje v českém jazyce, náklady na překlad rozhodnutí nese žadatel. Žadatel má lhůtu 15 dnů pro podání odvolání, v případě, že s rozhodnutím nesouhlasí. Odvolání se podává k Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR prostřednictvím Úřadu. Odvolání nemá odkladný účinek.

Žadatel má právo před vydáním rozhodnutí seznámit se spisovou dokumentací, která je podkladem pro vydání rozhodnutí.

S podáním žádosti není spojena žádná poplatková povinnost.

Přílohy, které jsou součástí žádosti o zařazení do evidence žadatelů o osvojení, musí být v průběhu zprostředkování osvojení pravidelně, nejméně jednou za rok, řádně aktualizovány.

3) Matching a rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů

Stejně jako vede Úřad evidenci žadatelů o osvojení, vede i evidenci dětí vhodných k osvojení do zahraničí. Spisová dokumentace dítěte obsahuje:

- 1. přehledný list dítěte**
- 2. zpráva o sociální situaci dítěte**
- 3. zpráva o psychologickém vyšetření**
- 4. zpráva o zdravotním stavu dítěte**
- 5. kopii osvědčení o státním občanství**
- 6. kopii rodného listu dítěte**
- 7. doklad prokazující osvojitelnost dítěte**
- 8. doklad prokazující zachování principu subsidiarity**

Na základě dokumentace dítěte a dokumentace žadatelů provede Úřad tzv. matching, čili výběr konkrétních žadatelů pro konkrétní dítě. O výběru informuje Úřad *Oznámením o vhodnosti* žadatele prostřednictvím ústředního orgánu příslušného přijímajícího státu, který posoudí výběr provedený Úřadem.

Oznámení o vhodnosti obsahuje:

- 1. psychologickou zprávu**

2. zdravotní zprávu

3. zprávu o sociální situaci dítěte

4. důvod, na jehož základě je dítě osvojitelné

5. fotografii dítěte

V případě, že po důkladném zvážení má žadatel zájem o seznámení se s dítě, sjedná Úřad po dohodě s ústavním zařízením, ve kterém je dítě umístěno, termín návštěvy žadatelů. Základní doba, kterou je žadatel povinen strávit s dítětem při prvním kontaktu je 7-10 dnů. Tato doba se může být kratší v závislosti na interakci mezi žadatelem a dítětem. O návštěvě vypracuje odborný personál zařízení zprávu, kterou zašle Úřadu.

Po seznámení s dítětem je žadatel povinen Úřadu sdělit, zda má v úmyslu převzít navrhované dítě do péče se záměrem ho v budoucnu osvojit nebo nemá. Ústřední orgán přijímajícího státu vydá a zašle Úřadu souhlas dle čl. 17 písm. C haagské úmluvy. Spolu se souhlasem ústředního orgánu přijímajícího státu zašle žadatel prostřednictvím ústředního orgánu přijímajícího státu *žádost o svěření konkrétního dítěte do péče budoucích osvojitelů* (příloha č. 11) Žádost se podává v českém jazyce, nebo v cizojazyčném originálu spolu s překladem do českého jazyka.

Dnem doručení žádosti Úřad zahájí řízení o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů. Úřad vydá souhlas s pokračováním řízení dle čl. 17 písm. C haagské úmluvy a zároveň o zahájení řízení Úřad zašle žadateli Oznámení o zahájení řízení. Úřad je povinen rozhodnout ve věci ve lhůtě do 60ti dnů.

V případě, že dítě nemá poručníka, Úřad ustanoví dítěti pro účely tohoto řízení kolizního opatrovníka. Úřad opatrovníkovi oznamuje zahájení řízení, umožní opatrovníkovi nahlédnout do spisu, zejm. mu zašle souhrnné informace o žadateli a zprávu zařízení, ve kterém je dítě umístěno, o kontaktu žadatele a dítěte. Opatrovník je procesní stranou řízení o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů, jako takový má mj. právo podat odvolání proti rozhodnutí ve věci.

Rozhodnutí o svěření, příp. o nesevěření, dítěte do péče budoucích osvojitelů se doručuje přímo do vlastních rukou žadatelů a opatrovníka. Rozhodnutí se doručuje v českém jazyce, náklady na překlad rozhodnutí nese žadatel. Žadatel má lhůtu 15 dnů pro podání odvolání, v případě, že s rozhodnutím nesouhlasí. Odvolání se podává k Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR prostřednictvím Úřadu. Odvolání nemá odkladný účinek.

Žadatel má právo nahlížet do spisu a před vydáním rozhodnutí seznámit se se spisovou dokumentací, která je podkladem pro vydání rozhodnutí.

S podáním žádosti není spojena žádná poplatková povinnost.

Pokud dítě do této doby nemá vystavený cestovní doklad, Úřad ve spolupráci se zařízením a opatrovníkem zajistí vystavení cestovního dokladu. Vystavení cestovního dokladu je bezplatné. Cestovní doklad vystavuje příslušný městský úřad v místě

trvalého bydliště dítěte. Žadatel může požádat Úřad o zprostředkování vystavení cestovního dokladu s dobou platnosti buď jeden rok nebo pět let. Doba vystavení cestovního dokladu s dobou platnosti jeden rok je týden, doba vystavení cestovního dokladu s dobou platnosti pět let je 30 dnů. Žadatelé mohou požádat o vystavení plné moci a souhlasu k vydání nového pasu, v případě, že by měla uplynout platnost cestovního dokladu dítěte dříve než bude osvojeno. O vystavení plné moci a souhlasu musí budoucí osvojitelé požádat nejpozději 3 měsíce před uplynutím platnosti stávajícího cestovního dokladu. O nový cestovní doklad pak mohou požádat prostřednictvím zastupitelského orgánu ČR, doporučujeme nejpozději dva měsíce před uplynutím platnosti stávajícího cestovního dokladu.

Jakmile rozhodnutí o svěřeni do péče budoucích osvojitelů nabude právní moci a dítě má vystaveno cestovní doklad, je možné dítě vyzvednout ze zařízení, ve kterém je dítě umístěno, a vycestovat s dítětem do přijímajícího státu. Budoucí osvojitel obdrží při převzetí dítěte:

pravomocné rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů

platný cestovní doklad

rodný list dítěte

propouštěcí zdravotního zprávu

průkaz zdravotní pojišťovny

očkovací průkaz - obsahující přehled očkování

Po převzetí dítěte budoucími osvojiteli zašle Úřad ústřednímu orgánu přijímajícího státu:

osvědčení o souhlasu s mezinárodním osvojením dle čl. 20 haagské úmluvy

kopii pravomocného rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů

kopii rodného listu dítěte

kopii osvědčení o státním občanství dítěte

kopii dokladu, na základě kterého je dítě osvojitelné

4) Vzájemná informovanost o postupu osvojení a opatření přijatá po jeho dokončení

Po svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů jsou povinny ústřední orgány, příp. pověřené organizace přijímajícího státu zasílat Úřadu dle čl. 20 haagské úmluvy zprávy o situaci dítěte v rodině (tzv. follow-up reports). Příslušný pracovník, pověřený v přijímajícím státě k vypracování takových zpráv, navštíví rodinu a provede šetření. O

šetření vypracuje zprávu, ke které bude přiložena aktuální lékařská zpráva a fotografie dítěte spolu s ostatními členy rodiny (vzor bude zasláno později). Termíny pro vypracování zpráv jsou:

po 1 měsíci

po 3 měsících

po 6. měsících

po 9. měsících

po 12. měsících

po 18 měsících

po 24 měsících

po 36 měsících

po 48 měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě.

Takto vypracované zprávy spolu s jejich překladem do českého jazyka zašle Úřadu příslušný ústřední orgán, příp. pověřená organizace přijímajícího státu .

Po 6 ti měsících umístění dítěte v přijímajícím státě a po předložení 3 zpráv mohou osoby, jimž je dítě svěřeno do preadopční péče, podat žádost k Úřadu na rozhodnutí o souhlasu s osvojením dítěte do ciziny, a to v souladu s ustanovením § 63 odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů a v souladu s ustanovením § 35 odst. 2 písm. i) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. O žádosti se rozhoduje ve správním řízení.

Žádost se podává prostřednictvím příslušného ústřední orgánu, příp. pověřené organizace, přijímajícího státu, spolu s překladem do českého jazyka. Řízení o vydání souhlasu s osvojením nezletilého do ciziny je zahájeno dnem doručení žádosti budoucím osvojitelům Úřadu. V případě, že není dítěti ustanoven poručník, Úřad ustanoví nezletilému kolizního opatrovníka. Koliznímu opatrovníkovi budou Úřadem předloženy všechny dosud doručené zprávy o daném dítěti umístěném v přijímajícím státě. Účastníkům řízení (tj. budoucím osvojitelům a opatrovníkovi) bude zasláno Oznámení o zahájení řízení (viz vzor č. 17). Úřad vydá rozhodnutí, a to nejpozději do 60 ti dnů od doručení žádosti (viz vzor č. 18). Proti rozhodnutí se lze ve lhůtě 15 ti dnů od jeho doručení odvolat, a to k Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Odvolání má odkladný účinek

Žadatel má právo nahlížet do spisu a před vydáním rozhodnutí seznámit se se spisovou dokumentací, která je podkladem pro vydání rozhodnutí.

Jakmile dojde k osvojení dítěte v cizině, přijímající stát o této skutečnosti uvědomí stát původu tím, že zašle doklad ve smyslu čl. 23 haagské úmluvy, kde potvrdí, že osvojení bylo provedeno v souladu s haagskou úmluvou. (viz vzor č. 19)

Pokud v rámci šetření zjistí pověřený sociální pracovník, že umístění dítěte v péči budoucích osvojitelů není v nejlepším zájmu dítěte, ústřední orgán přijímajícího státu bude neprodleně informovat stát původu a podnikne opatření potřebná pro ochranu dítěte (viz čl. 21 haagské úmluvy).

Doporučený rámec kritérií pro posuzování žadatelů

Sociální hledisko	Psychologické hledisko
<p>Základní anamnestická data</p> <ul style="list-style-type: none"> - jméno, věk, vzdělání, povolání - rodinný stav, děti, trestně-právní kritéria <p>Motivace k přijetí dítěte</p> <ul style="list-style-type: none"> - motivace k přijetí dítěte z ciziny - shoda motivace v páru, není zástupná? - altruismus x preference osob. zájmů <p>Rodinná anamnéza</p> <ul style="list-style-type: none"> - reflexe výchovných vzorů - generační vztahy, postoje širší rodiny k NRP - zpracování významných událostí z dětství - vztahy k širšímu okolí <p>Výchovné předpoklady</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlastní zkušenost (vlastní děti) - uplatňované principy, rozdělení rolí <p>Očekávání, představy o dítěti</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohlaví, zdraví, prognóza vývoje, <p>Sociální situace (preference sociálního přístupu)</p> <ul style="list-style-type: none"> - bytová a finanční situace - zaměstnanost - víra ve smyslu extrémní závislosti, příslušnost k sektě, víra a dítě <p>Osobnost</p> <ul style="list-style-type: none"> - životní styl - hodnocení projevů chování, rozhovorů 	<p>Základní anamnestická data</p> <ul style="list-style-type: none"> - jméno, věk, vzdělání, povolání - rodinný stav, děti, trestně-právní kritéria <p>Motivace k přijetí dítěte</p> <ul style="list-style-type: none"> - motivace k přijetí dítěte z ČR - shoda motivace v páru, není zástupná? - altruismus x preference osob. zájmů <p>Rodinná anamnéza</p> <ul style="list-style-type: none"> - reflexe výchovných vzorů - generační vztahy, postoje širší rodiny k NRP - zpracování významných událostí z dětství - vztahy k širšímu okolí <p>Výchovné předpoklady</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlastní zkušenost (vlastní děti) - uplatňované principy, rozdělení rolí <p>Očekávání, představy o dítěti</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohlaví, zdraví, prognóza vývoje, <p>Sociální situace (psychologicky okrajově)</p> <ul style="list-style-type: none"> - zhodnocení z pohledu dítěte - víra ve smyslu extrémní závislosti, příslušnost k sektě, víra a dítě <p>Osobnost (preference psychologického přístupu)</p> <ul style="list-style-type: none"> - extroverze x introverze - stabilita x labilita - aktivita x pasivita - dominance x submise - způsob zvládání zátěžových situací - tendence k rizikovému chování - aktuální psychický stav žadatelů - extrémní projevy chování - schopnost empatie, citová angažovanost - vyloučení psychopatologie

Vztahy v páru - vývoj vztahu, komunikace v páru	Vztahy v páru - vývoj vztahu, komunikace v páru - způsob řešení konfliktů - stabilita páru
---	--

II. Vyhodnocované okruhy u žadatelů

A. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŽADATELÍCH A JEJICH RODINĚ

1) Personálie žadatelů a dalších osob, které žijí ve společné domácnosti

Jména

Data a místa narození

Rodinný stav

Vzdělání a povolání

Pracovní doba a její změna při přijetí dítěte

Státní příslušnost

Adresa

2) Sociální situace žadatelů

Bytová situace (dům, byt, zahrada, okolí, velikost, nájem, vlastnictví, zvířata v domácnosti)

Infrastruktura (školky, školy, místa pro poradenství, dětské lékaře)

Zaměstnání, příjmy, dluhy, finanční zatížení, finanční cíle

Je finanční plánování spojeno s dítětem?

3) Vzdělání žadatelů

Ukončení školní docházky, vzdělání

Cizí jazyky

Ochota k dalšímu vzdělávání (včetně rozvoje znalostí a dovedností v oblasti péče o dítě a náhradní rodinné péče)

4) Rodina žadatele

Stávající vztahy v rámci rodiny žadatele (navazování kontaktů, forma styku)

Systemové zobrazení rodiny a vztahů v rodině

Každodenní život rodiny (organizování a vzájemné sladění pracovních povinností a povinností v rodině)

Zvládání problémů a krizových situací (blízké osoby pro rozhovor a podporu)

5) Vlastní děti v rodině

Věk, popis osobnosti, specifické potřeby

Názor dětí na příchod sourozence a jeho příprava

Představy o integraci vlastních dětí s osvojeným dítětem

Vezmou děti s sebou do zahraničí

Osvojené dítě bude potřebovat mnoho podpory a pozornosti (podpora k dohnání zmeškaného vývoje, nastavení mantinelů, jiný temperament, nápadnosti chování, atd.)

Připravenost rodičů na zvládání různých situací u vlastních dětí, které nastanou po osvojení dítěte

6) Sociální síť rodiny

Integrace v sousedství a v místě bydliště

Jaké má rodina přátele

Jak jsou kontakty s přáteli udržovány (způsob, četost)

Seznámení blízkého okolí s rozhodnutím žádat o osvojení, přijetí okolím

7) Aktivity ve volném čase

Všeobecné aktivity ve volném čase

Obecné osobnostní zájmy

Sociální činnosti, angažovanost ve spolcích, politických stranách, apod.

Sklony: vše společně nebo koníčky jednotlivců, spíše doma, spíše ve společnosti atd.

Cíle mimo kontext zaměstnání

Kulturní zájmy (divadlo, hudba, kina, umění, literatura, technika atd.)

8) Náboženské vyznání (postoje žadatelů k víře a jejich očekávání ve vztahu k přijetí dítěte)

B. OSOBNOSTÍ PŘEDPOKLADY ŽADATELŮ PRO OSVOJENÍ

9) Životní příběh žadatelů

Popis vlastních rodičů žadatelem

Hlavní blízké osoby

Popis a reflexe prožitého modelu výchovy

Zprostředkované hodnoty

Otázky na osobnostní strategii k ovládnutí emocí a zvládnutí stresu

Konfliktní chování

Sociální interakce v rodině žadatele

Hodnocení vlastní výchovy žadatelem

Schopnost k distancovanému posuzování vlastní rodinné historie

Emocionální disponibilita rodičů

Zažitá podpora při problémech

Zvláštní události (migrace, ztráta zaměstnání, nemoci, nehody nebo onemocnění, sebevraždy, smrt v rodině)

Jak proběhl proces osamostatnění z domu rodičů

10) Partnerský vztah žadatelů

Vývoj vztahu (vznik vztahu, před manželstvím, svatba, po manželství > *kvalita, stabilita a dynamika vztahu*)

Setkání s kritickými životními událostmi

Téma nedobrovolné bezdětnosti (pokud je u žadatelů aktuální)

Komunikace a hledání řešení problémů

Způsoby řešení konfliktů mezi partnery

Vlastní cíle a životní plány vs cíle a plány páru

Organizace aktivit, vedení a přebírání rolí

Anticipace na změnách v životě páru a životním rytmu v důsledku adopce

11) Rodičovské schopnosti žadatelů

Přístupy k výchově a péči o děti

Dřívější zkušenosti a vzdělání

Postoje k naplňování potřeb dětí (co potřebuje dítě od svých rodičů)

Postoje a rozdíly vzhledem k vlastní výchově

Odměny a tresty (postoje, používání, norma)

C. POSTOJE ŽADATELŮ VE VZTAHU K OSVOJENÍ

12) Motivace pro osvojení

Jsou u obou stejné

Jakou roli hraje dítě v jejich vztahu

„Bude osvojení nějakým způsobem institucionalizováno? Má dítě zaplnit nějakou mezeru?“ – chápáno tak, že zda má být osvojení řešením problémů ve vztahu

Je přání dítěte „citelné, silné“? Jaká je emocionalita při popisu

Altruismus

Od kdy je adopce tématem mezi partnery

Je osvojení náhradou nebo jednoduše jinou cestou

Jaká je schopnost reflexe vlastních motivů

Jak žadatelé dospěli k rozhodnutí žádat o osvojení dítěte z České republiky? Mají zájem pouze o dítě z České republiky nebo i z jiných cizích zemí? Chtějí osvojit výhradně dítě z ciziny nebo současně žádají i o zprostředkování osvojení dítěte ve své zemi? Jaké mají žadatelé znalosti o realitách v České republice a jaký je jejich názor na společenské poměry v České republice?

13) Rodičovská kapacita ve vztahu k osvojení

Časový management

Rozdělení rolí a úkolů

Očekávání / Hodnocení (vznikající problémy, pozitivní stránky, společenské reakce, nový život s dítětem atd.)

Materiální zabezpečení rodiny s perspektivou osvojení

Postoje k využití profesionální pomoci, zájem na následných, doprovodných seminářích, připravenost na kontakty s dalšími osvojitelskými rodinami

Připravenost žadatelů na reakce odmítání ze strany dítěte

Konfrontace s odmítnutím u známých, v kruhu přátel, v rodině

Vyčlenění dítěte ostatními

Objasnění a uchování vlastní „historie“ dítěte, vztah k původu

Zacházení s tématem „být osvojen“

Jak bude dítěti přiblížena země původu (hudba, hračky, jídlo, udržení jazyka)

Schopnost respektování identity dítěte a udržení pozitivního obrazu o jeho původu

Připravenost ke zprostředkování kontaktu dítěte s důležitými osobami ze země jeho původu

Souhlas s prováděním kontrol dítěte svěřeného do péče budoucích osvojitelů a dítěte osvojeného

Žadatel

Žadatelka

Jméno a příjmení

Jméno a příjmení

narozen

narozena

adresa

adresa

My, výše jmenovaní,

1. s o u h l a s í m e s prováděním kontrol v případě, že nám bude svěřeno dítě do péče budoucích osvojitelů, a to i v případě, že dítě bude námi již osvojeno,

2. u m o ž n í m e provádění kontrol k tomu určené osobě v místě pobytu dítěte,

3. pro účely každé zprávy **n a v š t í v í m e** lékaře, aby provedl zhodnocení zdravotního stavu dítěte a ke zprávě **p ř i l o ž í m e** závěr tohoto vyšetření.

Příslušným úřadům umožníme vypracování zpráv v následujících termínech:

po	jednom	měsíci pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	třech	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	šesti	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	devíti	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	dvanácti	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	osmnácti	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	dvaceti čtyřech	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	třiceti šesti	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě
po	čtyřiceti osmi	měsících pobytu dítěte v přijímajícím státě.

Souhlasíme s tím, aby byla zpráva vypracovaná na základě návštěvy k tomu určené osoby v místě pobytu dítěte a případně na základě dalších dokladů nebo šetření, které budou nutné pro vypracování dané zprávy

.....
.....

žadatel

žadatelka

ochranu dětí

Úřad pro mezinárodněprávní

Benešova 22
602 00 Brno

Věc: Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli

Žadatelé

Žadatelka: Jméno a příjmení: .....

Datum narození: .....

Trvalé bydliště: .....

Žadatel: Jméno a příjmení: .....

Datum narození: .....

Trvalé bydliště: .....

Žádáme o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli podle § 25 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Jako přílohu naší žádosti přikládáme:

vyplněný dotazník

zpráva o sociálním šetření

zpráva o posouzení osobnosti

zpráva o zdravotním posouzení žadatele – vypracovaná k tomu příslušným lékařem

schválení žádosti o osvojení

souhlas žadatele s prováděním kontrol dítěte v termínech stanovených Úřadem

osvědčení o bezúhonnosti žadatele

kopie osobních dokladů

rodný list žadatele

oddací list

doklad o zaměstnání

potvrzení příjmů

fotodokumentace

Souhlasím s tím, že je Úřad oprávněn zjišťovat, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci.

V Místo, dne datum

.....

.....

žadatel

žadatelka

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Benešova 22

602 00 Brno

Věc: Žádost o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů

Žadatelé

Žadatelka: Jméno a příjmení: .....

Datum narození: .....

Trvalé bydliště: .....

Žadatel: Jméno a příjmení: .....

Datum narození: .....

Trvalé bydliště: .....

Dne *datum* nám bylo oznámeno Úřadem, že jsme byli vybráni jako vhodní budoucí osvojitelé pro *jméno a příjmení vybraného dítěte*. Na základě Oznámení o vhodnosti jsme se seznámili s dokumentací poskytnutou Úřadem. V době od ... do ... (*datum návštěvy žadatelů zařízení, kde je dítě umístěno*) jsme se seznámili v zařízení s vybraným dítětem.

Ústřední orgán pro *uvést stát, název a adresu ÚO* souhlasil s pokračováním řízení dle haagské úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (*datum souhlasu dle čl. 17 písm. C*)

Vzhledem k tomu, že jsme dostatečně seznámeni se zdravotním a psychickým stavem a sociální historií dítěte

ž á d á m e,

aby Úřad rozhodnutím svěřil dítě do naší péče za účelem osvojení nezl. *jméno a příjmení dítěte*.

V *místo*, dne *datum*

.....
.....

žadatel

žadatelka

12.4 Příloha č. 4

**Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, Šilingrovo nám. 3/4, 602 00
Brno**

Naše č.j. : Spr

Um

D o t a z n í k

k vymáhání výživného z USA

I. Oprávněné dítě (děti)

	1.	2.	3.
Jméno a příjmení:	.....	.....	.....
	.....	.....	.....
Datum narození:	.....	.....	.....
Místo narození:	.....	.....	.....
Státní občanství:	.....	.....	.....
Trvalé bydliště:	.....	.....	.....

II. Vztah povinného (dlužníka) a druhého rodiče, který má oprávněné dítě ve výchově - nehodící se škrtněte, popř. doplňte údaje

a) Datum a místo uzavření manželství:
.....

Datum a místo zániku společné
domácnosti (od kdy manželé společně

hospodařit)

.....

Datum (den právní moci rozvo-
dového rozsudku) a místo rozvodu
manželství

.....

b) Manželství nebylo nikdy uzavřeno

c) Otcovství k oprávněnému dítěti : ca) bylo určeno soudním rozhodnutím
(označení soudu, č.j. a datum
rozhodnutí)

prohlášením cb) bylo určeno souhlasným
datum) rodičů (označení úřadu,

cc) nebylo určeno

III. Rodič, který má oprávněné dítě ve výchově

Jméno a příjmení: .....

Datum a místo narození: .....

Trvalé bydliště: .....

.....

Státní občanství: .....

Zaměstnavatel: .....

.....

Zaměstnán(a) jako: .....

Rodinný stav: .....

IV. Povinnému (dlužníku) - nehodící se škrtněte, popř. doplňte údaje

Celkem srážky z příjmu: .....

Hrubý příjem v předchozím roce:

.....

Upozornění: Nemá-li rodič, který má dítě ve výchově, ani dítě žádný příjem, je nutné vysvětlit, z čeho hradí veškeré své potřeby!

VII. Celkové měsíční výdaje na potřeby oprávněného dítěte a rodiče, který je má ve výchově:

	Rodič	Dítě/děti:
Nájemné:	.....	.....
Energie:	.....	.....
Strava:	.....	.....
Lékařské výdaje:	.....	.....
Doprava:	.....	.....
Opatrování dětí (např. školka, jesle):	.....	.....
Běžné výdaje:	.....	.....
Oblečení:	.....	.....
Ostatní:	.....	.....
Měsíčně celkem:	.....	.....

VIII. Majetkové poměry rodiče, který má dítě ve výchově:

Nemovitosti: Adresa a popis: Hodnota:

Penzijní a důchodové pojištění: Hodnota a místo:

Účet u peněž. ústavu: Zůstatek a místo:

XI. Doplnující údaje :

V ..... dne .....

Podpis: .....

P o k y n y Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně pro přípravu dokladů k vymáhání výživného na základě vyhlášení vzájemnosti mezi ČR a USA

Pro uplatnění nároku na výživné z USA je nutné předložit tyto doklady:

Pečlivě vyplňte přiložený dotazník

Plná moc - přiložený tiskopis opatřený ověřeným podpisem zákonného zástupce

Propočet dlužného výživného - pečlivě vyplňte přiloženou tabulku

Pokud český soud vydal pravomocné a vykonatelné rozhodnutí o výživném, je nutné předložit je ve trojím vyhotovení s ověřeným překladem do angličtiny (všechna vyhotovení musí být originál – ne jedno originál a 2x kopie)

Pokud český soud vydal pravomocné rozhodnutí o rozvodu manželství rodičů, je nutné předložit je ve trojím vyhotovení s ověřeným překladem do angličtiny (všechna vyhotovení musí být originál – ne jedno originál a 2x kopie)

Pokud český soud vydal pravomocné rozhodnutí o určení/popření otcovství k oprávněnému dítěti, které není totožné s rozhodnutím podle bodu 4., je nutno předložit jedno vyhotovení tohoto rozhodnutí s ověřeným překladem do angličtiny. (všechna vyhotovení musí být originál – ne jedno originál a 2x kopie)

Pokud bylo otcovství určeno souhlasným prohlášením rodičů, je nutno předložit jednu ověřenou kopii protokolu o určení otcovství, opatřenou ověřeným překladem do angličtiny.

S přípravou výše uvedených dokladů č. 4. - 7 a se zabezpečením ověřených překladů (včetně jejich úhrady) bude zákonnému zástupci dítěte podle § 38 odst. 6 a 40 odst. 2 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30.dubna 2004 č. 56/2004-MO-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních, nápomocen okresní soud v místě bydliště.

Upozorňujeme, že další kroky ve věci můžeme podniknout až po obdržení všech výše požadovaných dokladů.

PLNÁ MOC

Já, podepsaná .....

bytem .....

nar. ....

jako matka a zákonná zástupkyně nezl.....

nar. ...., bytem tamtéž,

z p l n o m o c ň u j i tímto

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Šilingrovo náměstí 3/4

602 00 Brno

k zastupování v řízení o vymáhání výživného, stejně jako k přebírání plateb se souhlasem zmocnění třetí osoby k zastupování,

proti .....

bytem .....

nar. ....

V ..... dne ..... Podpis .....

12.5 Příloha č. 5

Deklarace práv dítěte

New York, 20. 11. 1959

Preambule

U vědomí toho, že lid Spojených národů znovu vyhlásil v Chartě svou víru v základní lidská práva a v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti a rozhodl se podporovat sociální pokrok a vyšší životní úroveň ve větší svobodě, že Organizace spojených národů vyhlásila ve Všeobecné deklaraci lidských práv, že každý má všechna práva a svobody v ní stanovené bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženského, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení, že dítě pro svou tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a zvláštní právní ochranu před narozením i po něm, že potřeba těchto zvláštních záruk byla zakotvena v Ženevské deklaraci práv dítěte z r. 1924 a uznána ve Všeobecné deklaraci lidských práv a ve statutech mezinárodních odborných organizací a ostatních mezinárodních organizací, zabývajících se otázkami péče o děti, že lidstvo je povinno dát dětem to nejlepší, co jim může dát, Valné shromáždění prohlašuje tuto Deklaraci práv dítěte, aby děti mohly prožít šťastné dětství, užívat práv a svobod zde uvedených ku prospěchu vlastnímu i prospěchu společnosti a vyzývá rodiče, muže i ženy a dobrovolné organizace, místní úřady a vlády zemí, aby uznali tato práva a snažili se dosáhnout jejich dodržování cestou zákonodárných a jiných opatření prováděných postupně s těmito zásadami:

Zásada 1

Dítě požívá všech práv stanovených v této Deklaraci. Tato práva má bez výjimky každé dítě, bez rozlišování nebo diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo postavení, ať již jeho samého, nebo jeho rodiny.

Zásada 2

Dítě požívá zvláštní ochrany. Zákon a ostatní opatření necht' mu poskytují příležitost i prostředky k tomu, aby se mohlo rozvíjet fyzicky, duševně, morálně, duchovně a sociálně zdravým způsobem a v podmínkách svobody a důstojnosti. Nejvyšším měřítkem zákonodárné činnosti v této oblasti je zájem dítěte.

Zásada 3

Dítě má od narození právo na jméno a na státní příslušnost.

Zásada 4

Dítě požívá výhod sociálního zabezpečení. Je oprávněno vyrůstat a rozvíjet se ve zdraví; proto se jemu i jeho matce poskytuje zvláštní péče a ochrana včetně přiměřené

péče v době před jeho narozením i po něm. Dítě má právo na přiměřenou výživu, bydlení, zotavení a lékařskou péči.

Zásada 5

Dítěti, které je fyzicky, duševně nebo sociálně postiženo, se poskytuje zvláštní zacházení, výchova a péče, jak to vyžaduje jeho zvláštní postavení.

Zásada 6

Dítě potřebuje k plnému a harmonickému vývoji své osobnosti lásku a porozumění. Pokud je to možné, má vyrůstat v péči svých rodičů, kteří jsou za ně odpovědni, a v ovzduší přízně, morálního i materiálního zabezpečení; dítě v útlém věku může být odloučeno od své matky pouze za výjimečných okolností. Společnost i úřady jsou povinny poskytovat zvláštní péči dětem bez rodičů a dětem bez přiměřených prostředků k životu. Finanční podpora státu a jiná pomoc dětem z početných rodin je žádoucí.

Zásada 7

Dítě má nárok na vzdělání, které má být bezplatné a povinné, alespoň v začátečních stupních. Má mu být poskytována výchova, která pomáhá zvýšit jeho všeobecnou kulturní úroveň a umožní mu na základě stejných příležitostí rozvíjet jeho schopnosti, úsudek a smysl pro morální a sociální odpovědnost a stát se tak platným členem společnosti. Nejlepší zájmy dětí mají být vůdčími zásadami pro ty, kdož odpovídají za výchovu a vedení dítěte.

Tuto odpovědnost nesou v první řadě rodiče dítěte. Dítě má mít plnou možnost ke hrám a zotavení, jež by měly mít stejné poslání jako vzdělání; společnost a státní úřady mají usilovat o to, aby dítě mohlo tohoto práva užívat.

Zásada 8

Dítě bude za všech okolností mezi prvními, komu bude poskytnuta ochrana a pomoc.

Zásada 9

Dítě má být chráněno před všemi formami nedbalosti, krutosti a vykořisťování. Nesmí být předmětem obchodu v žádné podobě. Dítě nesmí být přijato do zaměstnání před dosažením přiměřeného minimálního věku; v žádném případě mu nebude vnuceno nebo dovoleno vykonávat jakékoli povolání nebo zaměstnání, jež by mohlo škodit jeho zdraví nebo výchově, anebo by překáželo jeho tělesnému, duševnímu nebo morálnímu vývoji.

Zásada 10

Dítě musí být chráněno před činy, jež by mohly podporovat rasovou, náboženskou nebo jakoukoli jinou formu diskriminace. Musí být vychováváno v duchu porozumění, snášenlivosti, přátelství mezi národy, míru a všeobecného bratrství a v plném vědomí, že svou energii a nadání má věnovat službě bližním.

12.6 Příloha č. 6

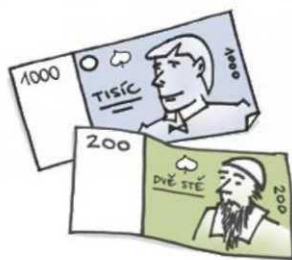

Jak zamezit komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí

Obsah:

1. Pojem KSZD
2. Formy KSZD
3. Typy KSZD
4. Podoby KSZD
5. Rozdíl mezi SZ a KSZD
6. Rodiny ohrožené vznikem KSZD

7. Typologie ohrožených skupin dětí s možností vzniku
8. KSZD
  - a) Traumatizované děti
  - b) Děti přinucené rodinou
  - c) Děti přinucené nepříbuznou osobou
  - d) Děti ulice
  - e) Děti se závislostí
  - f) Vrstevnický vliv
  - g) Strategie zisku
9. Společná charakteristika všech typů dětských obětí
10. KSZD
11. Legislativa a opora v zákonech
12. Základní teze pro práci s dětmi komerčně zneužívanými
13. Doporučený postup práce při podezření na KSZD

1. KOMERČNÍ SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

KSZD je hrubým porušením dětských práv a trestným činem; přesto v současné době sledujeme ve světě vzestupný trend všech forem a tato skutečnost se nevyhnula ani České republice.

Komerčním sexuálním zneužíváním dětí se rozumí „použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem a jinými, kdy vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely“.

Je jednou z nejhroších forem zneužívání dětí - syndromu CAN (syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte), má vážné následky pro psychický a fyzický vývoj dítěte, dynamizuje celou řadu asociálních a antisociálních jevů v celé společnosti.

2. Formy komerčního sexuálního zneužívání dětí

1) Dětská prostituce

Využívání dětí pro sexuální účely za peníze či jinou odměnu. Formy dětské prostituce:

prostituční chování dětí přinucením osoby blízké (nejčastěji členem rodiny),

prostituční chování dětí přinucením osoby cizí,

prostituční chování dětí „dobrovolné“ pro jejich obživu na ulici,

prostituční chování dětí „dobrovolné“ pro obživu jejich rodiny,

prostituční chování dětí „dobrovolné“ za peníze,

prostituční chování dětí „dobrovolné“ pro zábavu a „zvýšení“ prestiže.

Pro děti, jejichž vývoj osobnosti a sexuality je takto ohrožen, se násilí, nedůvěra, pokoření a odmítnutí stává normou a hrozí v jejich dalším životě nebezpečí, že budou hledat zázemí a morální útěchu u těch, kdo je zneužívají!

Je třeba vždy respektovat skutečnost, že žádný souhlas dítěte (dobrovolnost) nemůže ospravedlnit nezákonnost ani jedné z forem a podob KSZD, tudíž se vždy jedná o trestný čin.

2) Obchodování s dětmi

obchod s dětmi pro sexuální průmysl, obchod s dětmi pro jiné účely - adopce, dětská práce, prodej orgánů atd. Najímání, únos, koupě nebo získání souhlasu dětí spojené s jejich transportem za použití síly, jiných forem nátlaku, využití bezmoci, či použití odměny s úmyslem děti vykořisťovat.

Ohrožené skupiny obchodování s dětmi:

děti ulice,

děti z velmi chudých rodin,

děti s osobní zkušeností s jakoukoli formou interperso-nálního násilí včetně pasivní formy zanedbání,

děti z rodiny, kde je závislost rodiče na alkoholu či drogách,

děti s poruchami chování či se sociálně patologickým chováním,

děti pohybující se v marginalizované sociální subkultuře,

děti pohybující se v oblasti sexuálního průmyslu byznysu,

děti uprchlíků

děti s postižením.

3) Dětská pornografie

Jakýkoli zvukový nebo obrazový materiál, který používá děti v sexuálně implicitním kontextu. Obrazová pornografie je zobrazení dítěte při výslovné sexuální činnosti, skutečné či simulované, nebo oplzlé vystavování pohlavních orgánů dítěte pro sexuální uspokojení uživatele; zahrnuje výrobu, rozšiřování nebo používání takového materiálu. Zvuková pornografie je používání jakýchkoli zvukových prostředků užívajících dětský hlas, skutečný či simulovaný, za účelem sexuálního uspokojení uživatele; zahrnuje výrobu, rozšiřování nebo používání takového materiálu. Je zahajovací procedurou roztočení spirály KSZD.

KSZD vede u dětí ke zbrždění psychosociálního vývoje, uzavření se do sebe, protispolečenskému chování, náhlým změnám nálad, depresím a strachu.

3. Typy KSZD

V obecné rovině lze podle intenzity a frekvence identifikovat tři skupiny komerčně sexuálně zneužívaných dětí:

1) **příležitostné** - děti poskytují sex za úplatu pouze příležitostně a dobrovolně, nejsou k tomuto nikým nuceny; pokládají to za snadný a relativně zábavný způsob přivýdělnku; svým jednáním zpravidla nejsou nijak bezprostředně traumatizovány ani stigmatizovány, nicméně u nich může docházet k jistému „návyku“ na sex, peníze a možná i na některé emoce, které jejich chování provází; tyto děti většinou pochází z dobrých stabilních rodin, kde získané peníze dávají dětem pocit určité satisfakce a zvýšené prestiže z jejich nezávislosti;

2) **pravidelné** - děti jsou prodávány jinou osobou, nebo osobami, kterými mohou být i členové rodiny; k poskytování komerčního sexu jsou nuceny, a to jak okolnostmi, tak samotnými kuplíři, od kterých dostávají odměnu za poskytnuté služby; nicméně u těchto dětí existuje svoboda pohybu i jistá forma nezávislosti; u této skupiny dětí se můžeme setkat s rozvinutými příznaky stresu a traumatu;

3) **soustavné** - děti jsou zcela zotročené, zpravidla zbavené osobní svobody, je s nimi nakládáno hrubým způsobem, jejich život je plně v rukou pachatelů, kuplířů.

4. Podoby KSZD

dyadické sexuální zneužití - dyadický vztah jednoho pachatele a jedné dětské oběti patří mezi nejčastější,

skupinový sex - může mít různou podobu, jeden pachatel má současně více dětských obětí, nebo naopak více pachatelů zneužívá jedno dítě,

sexuální kroužek - existuje menší skupinka dětí, která společně pravidelně navštěvuje pachatele, tráví spolu volný čas, jehož součástí je i sexuální aktivita, organizátorem často bývá osoba s diagnózou neagresivní pedofilie,

rituální zneužívání - komerční sexuální zneužití dětí je spojeno s rituálními praktikami, dnes stále častěji s ritu-alizací nějakého mýtu či oslavy,

institucionální zneužití - pachatelem se stávají osoby, které využijí systém svého institucionálního začlenění, které je opravňuje ke kontaktu s dětmi, pro organizování komerčního sexuálního zneužívání dětí, dětské zájmové kroužky, dětské tábory. Tato forma patří mezi nejnebezpečnější, protože je založena na zneužití důvěry dítěte, - organizované **zneužití** - do organizace komerčního sexuálního zneužití je zapojeno více dospělých osob, které se podílejí na vytipování vhodných dětí a získání jejich souhlasu; tato forma odpovídá obchodu s dětmi; ač je nejméně častá, mohou jí projít rukama až stovky a tisíce dětí.

5. Rozdíl mezi sexuálním a komerčním sexuálním zneužitím dítěte a jeho možné projevy

Sexuálně zneužitě dítě	Komerčně sexuální zneužitě dítě
Bezmocné	Disponuje určitou mocí
Zatajuje emoce	Vyjadřuje emoce
Utahuje před nejbližšími kamarády	Před kamarády nemá tajemství
Lidé v okolí hovoří o tom, že SZ je zlé	Lidé v okolí hovoří o KSZ jako o dobrém
Podpora ze strany komunity	Negativní postoj ze strany komunity
Nedostává peníze	Dostává peníze
Bývá hůře oblečené	Je velmi dobře oblečené

Je v rozpacích, stydí se	Necítí rozpaky, nestydí se
SZ dítětem neplánované	KSZ bývá dítětem plánované
Je v systému školství, zdravotnictví	Je mimo systém

6. Rodiny ohrožené vznikem KSZD

1) **Rodiny dlouhodobě závislé na dávkách sociální péče** - klienti uvádějí, že považovali za handicap odlišnost od vrstevníků (spolužáků), pokud jde např. o oblečení, elektroniku apod. I když rodiče nepracovali, paradoxně věnovali dětem méně času, neměli zájem komunikovat s nimi o problémech. Za poskytované sexuální služby si zpočátku mohli koupit značkové oblečení, posléze drogy (únik z reality).

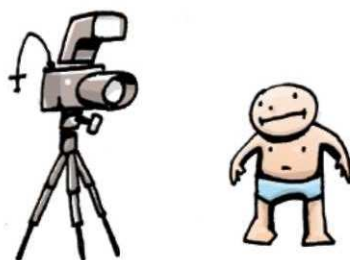
2) **Rodiny, kde jeden z rodičů (partner matky) byl závislý na alkoholu**, v rodině docházelo k fyzickému násilí vůči partnerovi i dítěti. Klienti uváděli, že byť okolí muselo být informováno o zmíněných skutečnostech, nesignalizovalo problém vůči příslušným orgánům. Navazování sexuálních styků u nich alespoň na několik okamžiků vyvolávalo iluzi, že je má někdo rád.

3) **Rodiny podnikatelů či nadměrně vytížených rodičů**, kteří kompenzovali nedostatek času a emocionální podpory poskytováním finančních prostředků. Klienti hledali nové podněty (dobrodružství) - výherní automaty, drogy, sexuální styky, kdy měli alespoň na chvíli pocit, že má o ně někdo zájem.

4) **Sexuální zneužívání v dětství** (rodič, příbuzný, rodině blízký známý).

5) **Odlišná sexuální orientace u chlapců v kombinaci s nepochopením rodičů**, případně širšího sociálního prostředí, která vedla k hostilitě vůči rodičům.

5) **Děti svěřené do péče pěstounů**, které nenaplnily představy náhradní rodiny (výukové a výchovné problémy ve škole i v rodině), obtíže byly řešeny fyzickými tresty, nikoliv zajištěním odborné pomoci.

7. Typologie ohrožených skupin dětí s možností vzniku KSZD

1) Traumatizované děti

Charakteristika rodiny a varovné signály pro možnost vzniku KSZD:

patologie v rodině,
dysfunkční rodina,
deficit rodičovských kompetencí,
deficit sociální a emocionální podpory dítěte,
selhávající klíčová osoba dítěte,
bagatelizace traumatu,
posunuté vnímání reality,
nedostatečná ochrana dítěte,
emocionální plochost.

Popis dětské oběti:

„dobrovolná“ účast,
rozvoj sebezničující kariéry jako vyrovnání se s traumatem,
syndrom dětského přizpůsobení se sexuálnímu zneužití,
rozvoj posttraumatické stresové poruchy,
smutek, apatie, maskovaná zloba,
výbuchy hněvu,
pocit zrady, pocit zmaru,
skrytá hostilita,
odvádění pozornosti od problému,
dojem flegmatika,
neschopnost udržet dlouhodobý citový vztah, promiskuitní chování.

2) Děti přinucené rodinou

Charakteristika rodiny a varovné signály pro možnost vzniku KSZD:

ohrožení sociálním vyloučením,

patologie v rodině (závislé chování, domácí násilí, emocionální problémy, náboženský fanatismus),

doplněná rodina, ve které matka jednoznačně prioritizuje otčíma před dětmi,

absence respektu, úcty a morálních zábran k dítěti,

narušená hierarchie hodnot,

nepodnětné výchovné prostředí,

hrubě zanedbávané základní potřeby dítěte.

Popis dětské oběti:

identifikace s patologickými normami rodiny,

snadná manipulovatelnost,

submisivnost,

neschopnost zvládat stres, frustraci,

silná emocionální reakce na změnu,

„hrdost" a pozitivní satisfakce,

sociální izolace,

vyloučenost ze systému zdravotnictví nebo školního systému,

častěji děti s mentálním nebo tělesným postižením,

časté oběti sexuálně deviantního chování,

nízké nebo naopak vysoké sebevědomí.

Společným projevem chování jak u traumatizovaných dětí, tak u dětí přinucených ke komerčnímu sexu rodinou může být:

Stockholmský syndrom,

suicidální a autodestruktivní chování,

osobní zkušenost s týráním, sexuálním zneužíváním a násilím.

3) Děti přinucené nepříbuznou osobou

Charakteristika rodiny a varovné signály pro možnost vzniku KSZD:

Nedostatečná sexuální výchova v rodině,
deficitní vymezení hranic intimity,
podceňování rizika,
hyperprotektivní výchova,
dysfunkční rodina,
deficit sociálních vzorů mužské a ženské role,
lokalita bydliště.

Popis dětské oběti:

citová deprivace,
důvěřivost,
nejistota,
snížený intelekt,
inklinace k dobrodružství,
účelové chování,
obavy z vyzrazení,
neschopnost zvládat stres, frustraci,
citová nenaplněnost a upoutanost,
silná emocionální reakce na změnu,
regrese jako ochranný mechanismus,

snížená schopnost odhadnout riziko,
nižší vybavenost sociálními kompetencemi,
nedostatečně naplněný volný čas,
nevybíravá přilnavost,
poddajnost,
vnucená, naučená závislost,
vnucené Aktivní zadlužení,
sociální odtažení,
vzájemné zneužívání se zneužívající osobou.

4) Děti ulice

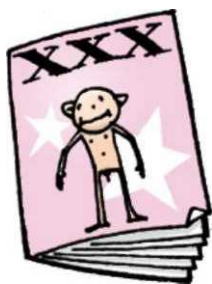
Charakteristika rodiny a varovné signály pro možnost vzniku KSZD:

deficit rodičovských kompetencí,
absence rodičovských rolí,
nestabilita rodinného prostředí,
vyhození z domova,
domácí násilí, hrubé vyhrožování,
závislé chování,
nepřijetí osobní či sexuální identity dítěte,
těžké onemocnění v rodině,
neadekvátní systém odměn a trestů v ústavech,
nerespektování individuality dítěte v ústavech,
citová a psychická deprivace dětí v ústavech.

Popis dětské oběti:

dítě na útěku z rodiny, ústavu,

přechodná vazba na vzdálené příbuzné či známé a vzájemné zneužívání,
účelové chování (komerční sex ekvivalent kapesného),
naučená potřeba sexu,
deficit vzdělanosti a přípravy na povolání,
poruchy chování,
emocionální traumatizace,
emocionální nezralost (fyzická přítomnost náhražkou citového pouta),
vysoká míra stresu a rozvoj behaviorálních příznaků stresu,
frustrace, následky deprivace, depresivní symptomatologie,
nerozpoznané poruchy psychického zdraví,
citová vazba mimo ústav,
naučená schopnost přežít na ulici,
u dívek častěji přechodné řešení životní situace,
snížená adaptabilita pro sociální normy ve společnosti,
nízké sebevědomí,
útočnost, nepřátelskost, hostilita.

5) Děti se závislostí

Charakteristika rodiny a varovné signály pro možnost vzniku KSZD:

rodina s dítětem závislým na alkoholu, droze,
emocionální patologie rodiny,

autoritářská výchova,
neakceptování osobní identity dítěte,
nerespektování zájmů, kamarádů dítěte,
popírání reality,
neschopnost vyrovnat se se skutečností a řešit závislost,
rodina s dítětem rezistentním vůči pomoci.

Popis dětské oběti:

sex má roli platidla,
strach z trestu - beztrestné chování,
osobní zkušenost s násilím, odmítnutím či nepřijetím,
emocionální subdeprivace, deprivace,
deficit zapojování motivačních mechanismů,
obava z autorit,
neochota přebírat odpovědnost za svoje chování,
nízká sebeúcta, lhostejnost, smutek,
absence cíle, otevřené budoucnosti,
pocit bezvýchodnosti,
vliv komunity,
snadná manipulovatelnost,
postupný rozklad hodnot,
rozvoj poruch chování,
problémy se školní docházkou,
příznaky typické pro děti s drogovou závislostí.

6) Vrstevnický vliv

Charakteristika rodiny a varovné signály pro možnost vzniku KSZD:

naivita rodičů,
emocionální chlad v rodině,
zablokovaná komunikace v rodině,
závislost matek na alkoholu,
deficit mateřské role v prvním roce života dítěte,
posunuté či pouze zdánlivě proklamované morální hodnoty,
nedostatek společně sdíleného času,
odlišná míra přijetí jednotlivých potomků,
popírání reality.

Popis dětské oběti:

„dobrovolná“ účast,
naivita,
nedostatečná internalizace norem chování,
závislé chování,
pasivita, rivalita, impulzivita, nezdrženlivost či bezcitnost,
snadná ovladatelnost,
potřeba potvrzení vlastní identity,
touha experimentovat,
maskování emocí,
vidina ekonomického zisku,
nepřiměřené sebevědomí.

7) Strategie zisku

Charakteristika rodiny a varovné signály pro možnost vzniku KSZD:

materiálně-konzumní orientace rodiny,
pokrytecká morálka,
nedostatečná sex. výchova,
nepřiměřené ambice a očekávání vůči dítěti,
citová plochost.

Popis dětské oběti:

„dobrovolná“ účast,
kariérní výtah,
touha po nadstandardním životním stylu,
nepřiměřeně vysoké sebevědomí,
falešné zdání výjimečnosti a fascinace sebou samým,
egocentrismus,
ekonomický profit,
touha upoutat pozornost,
touha vytrestat rodiče,
závislé chování dítěte na odměně či klíčové osobě,
lehkovážnost, nezávislost,
„naivita“,
nezdrženlivost, nenasytnost,
touha dosáhnout úspěchu s minimálním nasazením v krátkém čase,
chybná volba vzorů (nápodoba),
neschopnost zvládat stres,
priorizace vnějších atributů.

8. Společná charakteristika všech typů dětských obětí KSZD

Pocit emocionální opuštěnosti,

pocit emocionální osamocení,

trauma,

polyviktimizace,

oslabená pozice a vyšší zranitelnost,

absence živých vzpomínek na láskyplnou péči a podporu rodičů/klíčové osoby,

- osobní zkušenost s expozicí nabídky peněz za sex. Velmi významná je skutečnost, že většina ohrožených dětí KSZD nemá fenomén komerčního sexuálního zneužívání spojený s traumatem a nepřijatelným chováním. Převážně se domnívají, že jde o alternativní způsob obživy, navýšení kapesného či zaopatření luxusního nadstandardu, který volí jako beztrestnou a pohodlnou alternativu bezpracného zisku oproti krádežím, distribuci drog, brigád vyžadujících manuální či namáhavou práci, talentu, kreativnímu nasazení a entuziasmu.

Nesmíme zapomínat, že KSZD často začíná doma -

v rukou blízkého přítele či příbuzného. V některých případech se děti stanou drogově závislí a tím ztrácejí obranu proti zneužívání. Odhalení KSZD bývá stigmatizující pro samotné dítě a proto je potřeba najít bezpečnou, citlivou a diskrétní cestu spolupráce s ním.

9. Legislativa a opora v zákonech

Český právní řád pod pojmem „komerční sexuální zneužívání dětí“ rozumí použití (zneužití) dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely.

Podle českého právního řádu je sice za dítě považována osoba mladší 18 let, přičemž se zde vychází z Úmluvy o právech dítěte, začleněné do českého práva sdělením FMZV č. 104/1991 Sb., přitom však sexuální styk s dítětem starším 15 let není podle českého práva obecně de-liktním jednáním. Úmluva o právech dítěte však zavazuje stát ochranou všech dětí před sexuálním zneužitím, sexuálním vykořisťováním a komerčním

sexuálním zneužitím. Na druhé straně současné platné české trestní právo děti ve věku od 15 do 18 let vyčleňuje jako zvláštní chráněnou skupinu osob. Dospělá osoba se proto může, za okolností zákonem přesně stanovených, dopustit sexuálním stykem s osobou (dítětem) ve věku od 15 do 18 let některého trestného činu (dítě v těchto případech není právně odpovědné a vystupuje v procesním postavení osoby poškozené trestným činem).

Trestní zákon ČR je jistým vyjádřením ochrany dětí před KSZD a konkrétně jde o následující paragrafy:

§ 204 Kuplířství

Kdo jiného zjedná, přiměje nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán...

§ 205 Šíření pornografie

1) Kdo pornografické dílo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné takové dílo nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, v němž se zobrazuje násilí či neúcta k člověku, nebo které zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 205a Přechovávání dětské pornografie

Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

§ 205b Zneužití dítěte k výrobě pornografie

1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

2) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 217a Svádění k pohlavnímu styku

1) Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne osobě mladší osmnácti let za pohlavní styk s ní, nebo za její pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování úplatu nebo jinou výhodu či prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchal-li čin uvedený v odstavci 1 ze zavrženíhodné pohnutky,

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu, nebo

c) spáchal-li takový čin opětovně.

§ 232a Obchodování s lidmi

1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá osobu mladší osmnácti let, aby jí bylo užito,

a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání,

b) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

c) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

§ 242 Pohlavní zneužívání

Kdo vykoná soulož s osobou mladší než 15let nebo takovou osobu jinak pohlavně zneužije bude potrestán.

§ 243

Kdo zneužívá závislosti osoby mladší než osmnáct let nebo osoby svěřené jeho doзору, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo kdo takové osoby, zneužívá její závislosti, jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

10. Základní teze pro práci s dětmi komerčně zneužívanými

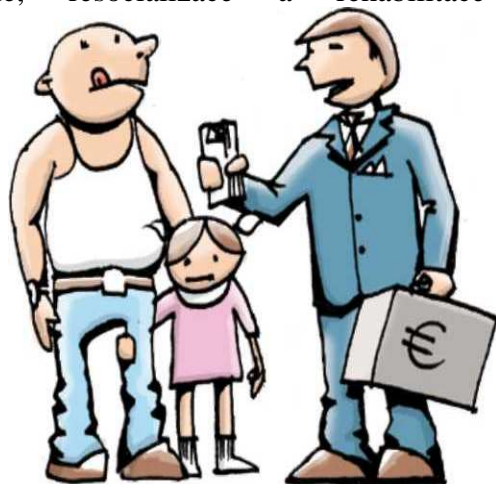
- 1) Na všechny prostituující děti je třeba pohlížet jako na oběti (i na děti, které k prostituci přistupují dobrovolně, protože neumí anticipovat následky svého chování).
- 2) Prostituující děti potřebují respekt ze strany genderové citlivosti, kulturních odlišností, vrstevnického klimatu a při reintegraci potřebují porozumět a popsat co se s nimi dělo optikou jejich zorného úhlu, nikoliv řečí paragrafů a pohledem zralé a zdravé dospělé osoby (např. kontakt prostituujícího dítěte s policií atd.)
- 3) Pomáhající odborníci by měli přijmout konsistentní jazykovou potřebu prostituujících dětí, která není zdrojem sekundární viktimizace, a měli by se naučit používat termín komerční sexuální vykořisťování dětí místo dětská prostituce, oběť nebo prostituující dítě místo prostitutka (může být s hanlivým přídechem a odsuzující neverbální komunikací, která je zraňující).
- 4) Odborníci by měli každému dítěti identifikovanému jako ohroženému, zprostředkovat daleko efektivnější strategii sekundární prevence a podpory než široké populaci dětí v rámci primární prevence (ač jsou principy a metody téměř identické, v rámci sekundární prevence je možné strategii zacílit přesně na identifikovanou cílovou skupinu, její popis a potřeby).

11. Doporučený postup práce při podezření na KSZD

- 1) V případě podezření na KSZD zachovat vysokou profesionální úroveň sociální komunikace.
- 2) Neprodleně zamezit KSZD vytvořením bezpečného a důvěrného prostředí pro dítě.

- 3) Poučit a získat souhlas dítěte a jeho zákonného zástupce k další spolupráci.
- 4) Zkontaktovat Dětská krizová centra, neziskové organizace, Linku důvěry.
- 5) Současně kontaktovat Policii ČR (přímo specialistu pro dětskou problematiku služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR).
- 6) Provést intervenci na podporu duševního zdraví dítěte - vytvořit multidisciplinární tým spolupracující v procesu právní a lékařské intervence, komplexní diagnostiky, terapie, resocializace a rehabilitace celého rodinného systému včetně

dítěte.

Pomoci zabránit, aby byly další děti okrádány o své dětství a nevinnost, může každý z nás!

Použitá literatura:

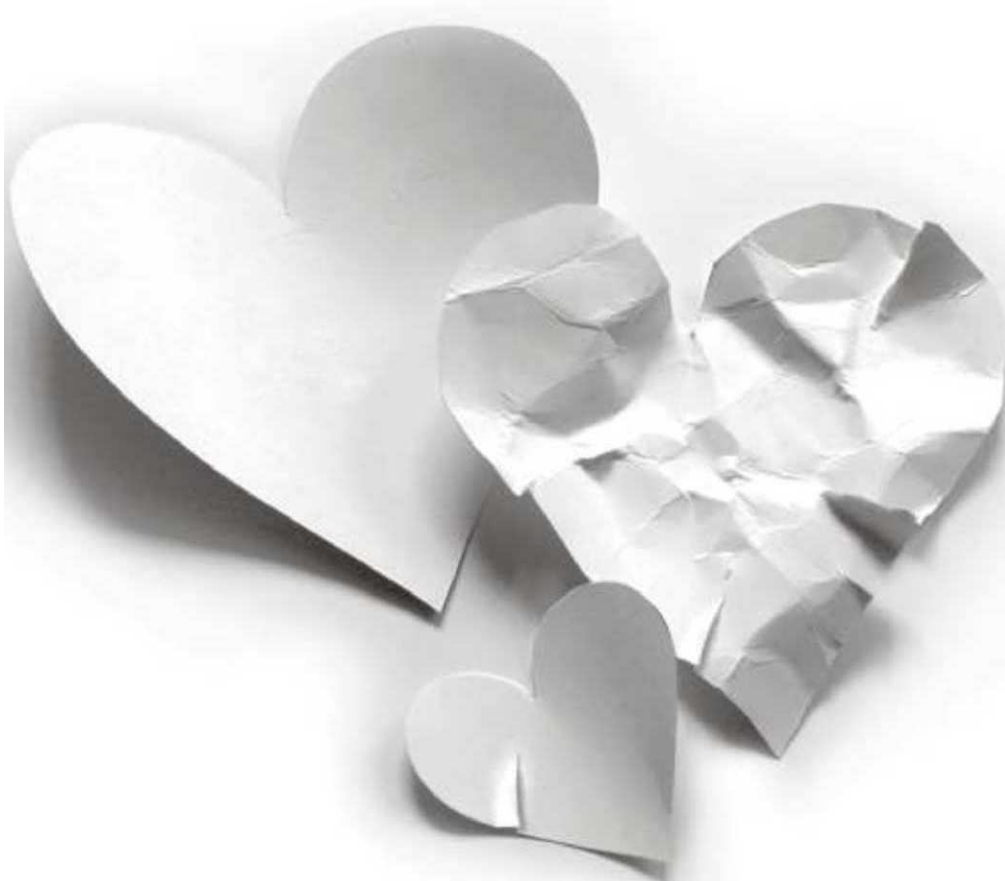
Vaníčková, Eva. Dětská prostituce

Vaníčková, E., Koubek, M. Komerční sexuální zneužívání dětí Vaníčková, E. a kol. identifikace typů dětských obětí komerčního sexuálního zneužívání dětí.

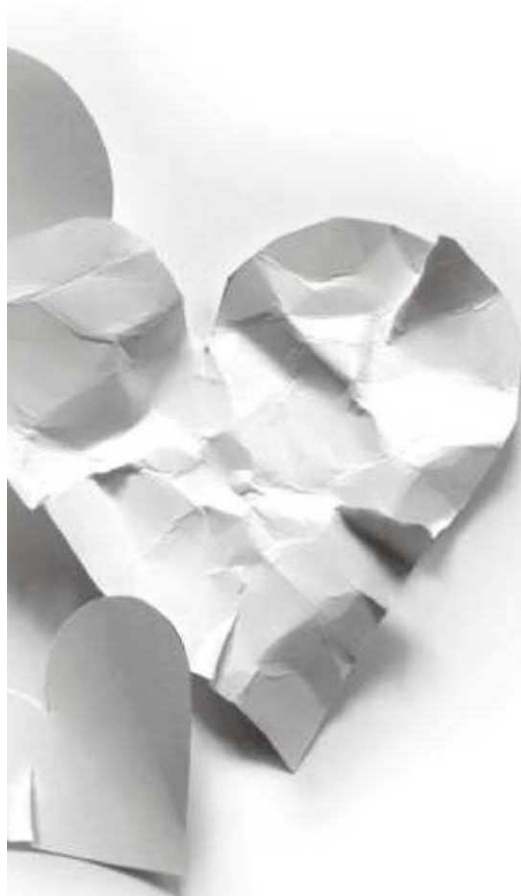
12.7 Příloha č. 7

Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Na poříčním právu 1, 128 01 Praha 2, 2009

první pomoc pro mezinárodní **rodiny** v krizi

rodiny v krizi

Co byste měli vědět dříve, než se rozhodnete řešit rodinnou krizi po svém

V době otevřených hranic a snadného cestování je běžné, že vzniká mnoho mezinárodních párů, které mezi sebou uzavírají manželství. Společné soužití lidí pocházejících z rozdílných kultur však může přinášet specifické problémy. Řešení takových situací je pak o to složitější, pokud ve vztahu figurují děti.

Málokdo si uvědomí hned na začátku, že založit rodinu s cizincem může mít v případě vypuknutí partnerských neshod vážné důsledky. Proto vznikl tento leták, jenž je určen Vám, kteří máte za partnera cizince, uzavřeli jste manželství s cizincem nebo se k tomuto kroku teprve chystáte.

Tento leták slouží jako informační materiál, který varuje před některými způsoby řešení krizových situací a upo zornuje na možné právní důsledky Vašeho jednání, rozhodnete-

li se situaci řešit po svém. Leták plní roli „první pomoci“, nabízí základní odpovědi na otázky co dělat, jak jednat a kam se obrátit, ocitnete-li se v tíživé situaci.

Cílem letáku není suplovat právní poradnu, ani podat komplexní právní přehled v této oblasti.

Haagská úmluva aneb čeho se dopouštíte, když jednáte na vlastní pěst

Nejdůležitějším právním dokumentem na mezinárodní úrovni je Haagská úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980. Podle této Úmluvy nemůže jeden rodič bez souhlasu druhého svévolně odjet s dítětem do jiného státu (přemístění) nebo proti vůli druhého rodiče v jiném státě s dítětem setrvávat (zadržení). Pokud je tedy porušeno právo druhého rodiče na péči o dítě, jde o protiprávní jednání. Péči o dítě upravují zákony státu, na jehož území Vaše rodina žije. Z toho plyne, že není rozhodující Váš subjektivní dojem, podle něhož Váš partner/ka neplní rodičovské povinnosti. To, co rozhoduje, je právní situace, tedy že Váš partner/ka má rodičovská práva k dítěti, a to podle práva státu, v němž společně žijete. Rozhodující není ani české občanství dítěte.

Několik základních rad a pravidel aneb co dělat, když ...

... žiji v zahraničí a chci s dítětem odjet domů ...

Pokud se chystáte opustit zemi, ve které žijete, a odjet domů, či do jakékoli jiné země, pamatujte, že na prvním místě je vždy dohoda s partnerem/ partnerkou. Ta se často jeví jako nemožná, přesto se o ni alespoň pokuste. Snažte se kontaktovat organizace a instituce, které Vám mohou být ve Vaší situaci nápomocny radami, jak postupovat v souladu s právním řádem, a poskytnou Vám zázemí nutné k co nerychlejšímu a nejhladšímu nalezení východiska. Vždy také využijte možnosti poradit se o Vaší situaci na místním zastupitelském úřadě (seznam všech zastupitelských úřadů ČR v zahraničí naleznete na této adrese: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/EncTemata.asp?IDT=53>). Zde by Vám měla být podána pomocná ruka alespoň v tom ohledu, že budete nasměrováni na příslušné instituce, které poskytují odbornou pomoc.

Rodinné právo je velmi složité a může se lehce stát, že Vaším intuitivním jednáním, které subjektivně považujete za spravedlivé a logické, zasáhnete nejen do práv druhého rodiče k dítěti, ale i do práv dítěte samotného. Řada států celého světa se připojila k Úmluvě o právech dítěte, která zaručuje každému dítěti mimo jiné právo na péči obou rodičů, právo na ochranu před oddělením od rodičů proti jejich vůli a před nezákonným přemístěním do zahraničí a nenavrácením zpět. Na první pohled se právní úprava může zdát v konkrétní situaci tvrdá, ale mějte na paměti, že stejná práva platí i pro Vás.

Pokud je důvodem Vašeho vycestování s dítětem do jiného státu domácí násilí, je velice důležité získat veškerou potřebnou důkazní dokumentaci. Jedná se totiž o skrytý druh násilí, které se zpravidla odehrává za dveřmi domovů, a často je proto velmi problematické dokázat, že k němu docházelo. Je nutné vyhledat co nejdříve odbornou pomoc - navštivte lékaře, informujte ho a žádejte od něho lékařskou zprávu a zápis do zdravotní dokumentace. Ohlaste vše na policii, na místní sociální úřad, obraťte se na

azylový dům, případně na některou z neziskových organizací zaměřenou na problematiku domácího násilí. **Veškerá dokumentace může posloužit jako důkazní materiál před soudem.**

V žádném případě se nedomnívejte, že při rozhodování soudu o tom, zda dítě bude navraceno zpět, obстоjí pouze Vaše tvrzení, že se na Vás či Vašem dítěti partner/ka dopouštěl/a domácího násilí. Průkazné jsou pouze výše zmíněné dokumenty.

V žádném případě od partnera/partnerky neodcházejte s dítětem bez jakékoli předchozí dohody domů, ani do jiného státu! Útěkem se nic nevyřeší a Vaše jednání by mohlo být kvalifikováno dokonce jako trestný čin. Je-li situace napjatá, snažte se o problémech (včetně případného odchodu s dítětem) s partnerem /partnerkou jednat v přítomnosti svědků nebo se pokuste získat jeho/její písemný souhlas.

... jsem i s dítětem opustil/a obvyklé bydliště a odjel/a domů ...

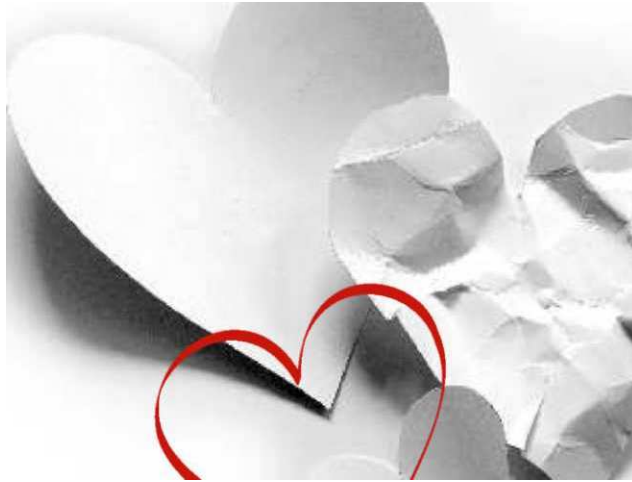
Pokud ztratíte hlavu a sáhnete k takovému řešení, musíte počítat s tím, že se druhý rodič bude pomocí existujících právních instrumentů svých práv domáhat. Stále ještě máte příležitost zmírnit hodnocení Vašeho činu například tím, že projevíte snahu dohodnout se a problém s partnerem/partnerkou vyřešit. V této věci mohou výrazně pomoci svým působením mediátoři. Mediátor je profesionál v oblasti vyjednávání, který zaujímá neutrální postoj k oběma stranám sporu a napomáhá profesionálním vedením procesu najít konstruktivní řešení přijatelné pro obě strany. Více informací o roli a fungování mediátorů naleznete na webových stránkách Asociace mediátorů ČR (<http://www.amcr.cz/>).

Obraťte se na příslušné orgány, zejména na oddělení sociálně právní ochrany dětí na městském úřadě v místě Vašeho bydliště s žádostí o pomoc a radu při řešení Vaší situace. Spolupracujte na řešení problému i v případě, že bude nařízen návrat dítěte, protože smírné řešení a dohoda mají vždy přednost před nuceným návratem dítěte do ciziny. Skrýváním se s dítětem a nepřebíráním pošty dlouhodobě nic nevyřešíte.

... opustil mě partner/ka a i s dítětem odjel/a domů ...

V takovém případě Váš partner/ka zjevně porušil nejen Vaše rodičovská práva, ale zasáhl také do práv dítěte. V ČR platí Haagská úmluva, která Vám umožňuje požádat příslušné orgány o pomoc při zajištění návratu dítěte, pokud se nachází na území státu, který je Haagskou úmluvou rovněž vázán (seznam těchto států naleznete na adrese <http://www.hcch.net>).

V ČR je tímto orgánem Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně (<http://www.um.cz/>).

Co může následovat

Následky mohou být různé. Vše záleží na konkrétních okolnostech. Velmi důležitá je především vůle obou rodičů najít smírné, kompromisní řešení.

Pokud soud zjistí, že některý z rodičů porušil zákon (došlo k přemístění, nebo zadržení), zpravidla nařídí navrácení dítěte do státu, kde předtím mělo obvyklé bydliště. Někdy může být Vaše jednání kvalifikováno dokonce jako trestný čin! Buďte si proto vědomi toho, že odchodem ze státu se nezbavujete trestněprávní odpovědnosti.

Dítě na prvním místě

Pamatujte si, že dítě je důležité pro oba rodiče, stejně jako oba rodiče pro něj, a nemůže fungovat jako nástroj řešení partnerských sporů.

Při hledání východiska z rodinné krize proto jednejte s ohledem na nejmladší rodinné členy, jejichž křehká psychika vždy napjatou situací mezi partnery trpí. Nedopusťte, aby se Vaše dítě stalo obětí Vaší soukromé války.

„...děti se už nesmí považovat za vlastnictví rodičů, ale musí být uznávány jako jedinci s vlastními právy a potřebami...“

Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy, 31. pravidelné zasedání, Doporučení k Evropské chartě práv dítěte, textpřijátý4.10.1979

„...všeobecně uváděným předpokladem je, že skutečná oběť „únosu dítěte“ je samotné dítě, které trpí v důsledku náhlého narušení jeho stability, traumatizující ztráty kontaktu s rodičem, který se staral o jeho výchovu, nejistoty a frustrace, které přicházíš nezbytností přizpůsobit se neznámé řeči, cizím kulturním tradicím, jakož i neznámému učitelí a příbuzným. Dyerova zpráva, str. 21 (dokument Haagské konference mezinárodního práva soukromého).

Důležité kontakty a odkazy aneb kam se obrátit v nouzi

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Benešova 22, 602 00 Brno
E-mail: marketa.novakova@umpod.cz; ilona.durisoiva@umpod.cz
Tel.: +420 542 215 443-5
www.umpod.cz

Nadace Naše dítě

Ústavní 95, 181 00 Praha - Bohnice
E-mail: lpp@nasedite.cz
Tel.: +420 777 800 002 linka právní pomoci - právní rady týkající se dítěte
(každou středu 10-18 hod)
www.nasedite.cz

Bílý kruh bezpečí, o.s.

U Trojice 2, 150 00 Praha 5
E-mail: bkb@volny.cz
Tel.: +420 257 317 110 (nonstop linka)
www.bkb.cz

ROSA

Podolská 242/25, 147 00 Praha 4
E-mail: info@rosa-os.cz, poradna@rosa-os.cz
Tel.: +420 241 432 466
SOS tel.: +420 602 246 102 (Po-Pá: 9-18 hod.)
www.rosa-os.cz

Psychosociální centrum Acorus

Legerova 20, 120 00 Praha 2
E-mail: acorus@iol.cz
Tel.: +420 283 892 772 (nonstop linka)
www.acorus.cz

Asociace mediátorů České republiky

K vodojemu 4, 150 00 Praha 5
E-mail: amcr@amcr.cz
Tel.: +420 251 553 461
www.amcr.cz

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Loretánské náměstí 5, 110 00 Praha 1
Seznam zastupitelských úřadů: <http://www.mzv.cz/www/mzv/EncTemata.asp?IDT=53>

Ministerstvo spravedlnosti ČR

Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
www.justice.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Na Poříčnické právu 1, 128 10 Praha 2
Tel.: +420 221 922 450
www.mpsv.cz

Česká advokátní komora

Národní 16, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 221 729 011
E-mail: sekr@cak.cz
www.cak.cz

